

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 13 · 7. november
Sesjonen 2023–2024

Møte tirsdag den 7. november 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 13):

1. Valg av medlem til valgkomiteen
2. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Sveinung Rotevatn om at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon (Innst. 25 S (2023–2024), jf. Dokument 8:227 S (2022–2023))
3. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om en mer motiverende videregående skole (Innst. 28 S (2023–2024), jf. Dokument 8:241 S (2022–2023))
4. Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:
«Av Private Barnehagers Landsforbunds medlemsundersøkelse framkommer det at syv av ti private barnehager må kutte i kvalitet, og 47 pst. av barnehagene gikk i 2022 med underskudd. Regjeringen har skapt uro i barnehagesektoren, og tilbudet til barna kan forvitre. Hvordan vil statsråden bidra til trygghet og forutsigbarhet for private barnehager?»
5. Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til digitaliserings- og forvaltningsministeren:
«Klare og forståelige lover, forskrifter og offentlige dokument er viktig for demokratiet og rettstryggheten. Dårlig språk er en tidstyv som samfunnet taper flere hundre millioner kroner på årlig. Kommunal- og moderniseringsdepartementet inngikk i 2016 en avtale med Universitetet i Oslo om å støtte juridisk fakultet med 3 millioner kroner årlig frem til 2026 for å fremme klarspråk i juridisk utdanning. Nå har regjeringen varslet at de vil si opp avtalen. Hva er den faglige begrunnelsen for at statsråden vil si opp avtalen om klarspråk i juridisk utdanning?»
6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap) (Innst. 37 L (2023–2024), jf. Prop. 120 L (2022–2023))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven (forskriftshjemmel om lovens anvendelse for dykkeoperasjoner)

(Innst. 29 L (2023–2024), jf. Prop. 122 L (2022–2023))

8. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland om et mer fleksibelt uføresystem (Innst. 27 S (2023–2024), jf. Dokument 8:240 S (2022–2023))
9. Referat

Presidenten [10:00:16]: Representantene Tellef Inge Mørland, Ingunn Foss, Silje Hjemdal, Jenny Klinge, Grunde Almeland og Ola Borten Moe, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Statsråd Kari Nessa Nordtun overbrakte 6 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten [10:02:01]: Representanten Ola Elvestuen vil framsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:02:17]: På vegne av representantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Grunde Almeland og meg selv legger jeg fram et representantforslag om bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge.

Presidenten [10:02:34]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten [10:02:37]: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det for vedtatt.

Presidenten vil foreslå Lise Christoffersen. – Andre forslag foreligger ikke, og Lise Christoffersen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Sak nr. 1 [10:02:58]

Valg av medlem til valgkomiteen

Presidenten [10:03:00]: Det skal velges et nytt medlem til valgkomiteen etter Cecilie Myrseth, som er blitt medlem av regjeringen.

Presidenten har på forhånd fått innmeldt forslag fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om at Marte Mjøs Persen velges som nytt medlem til valgkomiteen. – Andre forslag foreligger ikke, og Marte Mjøs Persen anses enstemmig valgt som nytt medlem av valgkomiteen.

Sak nr. 2 [10:03:18]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Sveinung Rotevatn om at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon (Innst. 25 S (2023–2024), jf. Dokument 8:227 S (2022–2023))

Presidenten [10:03:40]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Elise Waagen (A) [10:04:06] (ordfører for saken): Jeg vil innledningsvis takke forslagsstillerne for å reise en viktig debatt.

Alle barn har rett til barnehageplass, men retten inntreder ved ulik alder, avhengig av når på året barnet er født. Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august, har rett til barnehageplass fra august samme år, mens barn født i september, oktober og november har rett til plass fra den måneden barnet fyller ett år.

Det er en samlet komité som understreker betydningen av full barnehagedekning, både for å inkludere barn tidlig i barnehagen og for foreldrenes mulighet til å delta i arbeidslivet. Kommunen eller private barnehager har i dag anledning til å tilby barn plass i barnehage før den lovbestemte retten inntreder. Enkelte kommuner har løpende opptak også i dag.

Jeg vil nå gå over til å redegjøre for Arbeiderpartiets standpunkt i saken.

Arbeiderpartiet mener at det er et mål at barn skal få plass i barnehagen uavhengig av når på året barnet er født. Samtidig er dette et dyrt tiltak og dessverre ikke realistisk her og nå uten at det går på bekostning av andre viktige satsinger på området.

Departementets beregninger viser at en gjennomføring av forslaget vil koste 7 mrd. kr, og at den rettighetsutvidelsen som er foreslått, vil tilsvare om lag 25 000 nye barnehageplasser, som vil stille krav om enda flere viktige ansatte i barnehagen.

Vi får allerede nå tilbakemeldinger om at bemaningssituasjonen er krevende. Det er vanskelig å få tilgang på vikarer og vanskelig å få nok pedagogisk personale når man trenger det. En slik rettighetsutvidelse vil legge ytterligere press på barnehagene og må derfor ses i sammenheng med det.

Regjeringen har gjort viktige grep for å inkludere flere barn i barnehagen. I 2022 ble målet om å redusere maksprisen tilbake til det som var nivået i barnehageforliket, oppfylt. I inneværende år reduseres prisen ytterligere. Fra august 2024 har regjeringen foreslått å redusere maksprisen over hele landet med 1 000 kr, og ny makspris vil være 2 000 kr fra neste år.

Vårt mål er å legge til rette for at alle barn i Norge skal få muligheten til å delta i barnehagefellesskapet, og at kvaliteten i barnehagen skal bli bedre og enda mer likeverdig. Det er et mål om å utvide retten, men det må ses i sammenheng med den realistiske situasjonen vi står i nå.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:07:20]: Barnehagen er en god og viktig arena for utvikling, læring og sosialisering og for inkludering og integrering. Det er viktig at flest mulig barn får oppleve trygge og gode relasjoner til ansatte og andre barn, og at de får utforske og oppdage nye sammenhenger gjennom lek i sin barnehagehverdag.

Solberg-regjeringen fastsatte en ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og skjerpet pedagognormen. Det har understøttet kvalitetsarbeidet og økt andelen barnehagelærere betraktelig. I tillegg utvidet Solberg-regjeringen retten til barnehageplass både i 2016 og i 2017, noe som har vært av stor betydning for mange barn og familier. Videre ble det under forrige regjering innført nasjonale moderasjonsordninger for å sikre at barnehagen skal være tilgjengelig for alle barn, uavhengig av foreldrenes inntekt.

Høyre ønsker at flere barn får tilbud om barnehageplass når de fyller ett år, eller når permisjonstiden er over. Det er viktig for barna, for den enkelte familie og for samfunnet. Det er en stor utfordring for familiene det gjelder, og for samfunnet i et likestillingsperspektiv, at det fortsatt er for mange barn som ikke får tilbud om barnehageplass etter endt foreldrepermisjon.

Det er ulike modeller i kommunene. Flere kommuner har løpende opptak eller flere opptak i løpet av året. Det er viktig å legge til rette for at flere kommuner har fleksible opptak til barnehage. Det nye politiske flertallet i Stavanger tar småbarnsfamilienes behov på alvor og innfører et mer fleksibelt barnehageopptak.

Høyre er tydelig på at det er flere prioriteringer som må gjøres innenfor barnehageområdet. Betydningen av billigere barnehage, et krafttak for å bidra til økt kvalitet, rekruttering av nok barnehagelærere og økt attraktivitet for barnehagelærerutdanningen er tiltak vi mener er viktige å vurdere i en helhet. Samtidig er barnehagen en svært viktig arena for tidlig innsats. Kvalitet i tilbudet, mangfold og valgfrihet er svært viktig for å gi ulike barn like muligheter.

Vi vil ha et samfunn som setter mennesket foran systemet, og derfor ønsker vi på sikt å bidra til løsninger som gir flere barn plass i barnehage tidligere, i tråd med foreldrenes ønsker og behov og til samfunnets beste. Vi er positive til mer fleksible barnehageopptak, men mener at det må vurderes i sammenheng med kommende budsjetter.

Barnehagesektoren trenger trygghet og forutsigbarhet for å kunne gi tilbud av høy kvalitet til alle barn som trenger det. Derfor haster det med å finne gode løsninger for sektoren. Høyre ønsker både private og offentlige barnehager velkommen; det viktigste for oss er at barnehagene har høy kvalitet.

Høyre mener at alle som ønsker det, skal ha mulighet til å velge barnehage for sine barn. Derfor vil vi jobbe hardt for å beholde den norske barnehagemodellen – for likebehandling, mangfold og kvalitet.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [10:10:39]: Vi er alle enige om at vi trenger flere barn i landet vårt. I Senterpartiet er vi enig med forslagsstillerne i at det er et mål at barn skal få plass i barnehage, uavhengig av når på året de er født. Dette er jo noe som vi alle, på tvers av partilinjene, egentlig er enige om. Jeg må si at jeg synes det er spesielt at Venstre kommer med et sånt forslag nå, to år etter at de selv satt i regjering i åtte år uten å gjøre noe som helst med dette.

I de to årene som Senterpartiet og Arbeiderpartiet har sittet i regjering, har vi tatt ansvar ved bl.a. å gjennomføre en historisk reduksjon av makspris i barnehage, gratis barnehage for barn nummer tre og gratis barnehage i Finnmark og Nord-Troms. På den måten vil barnehagetilbudet være tilgjengelig for mange flere.

Situasjonen i barnehagesektoren i dag er alvorlig. Det er stor mangel på personell, og det meldes om for høy arbeidsbelastning. Da er det krevende å skulle prioritere å stille ytterligere krav til bemanningen, noe som vil bli konsekvensen av å åpne for ca. 25 000 nye barnehageplasser, som vil kreve ytterligere bemanning. Vi må først ha fagfolk på plass til å ta vare på barna våre. Det tar også regjeringen ansvar for i arbeidet med profesjonsutfordringene og den varslede profesjonsmeldingen.

Vi har i Hurdalsplattformen sagt at vi må forbedre bemanningsnormen, og at vi må gjennomgå finansieringen. Det skal vi gjøre. Det å innføre en svært kostbar ny og utvidet rett til barnehageplass rett etter endt permisjon vil måtte gå på bekostning av andre viktige satsinger i barnehagesektoren. Vi i Senterpartiet mener at vi må starte med å sikre nok bemanning i barnehager, med god kvalitet og rett kompetanse.

Til slutt: Det skal heller ikke være tvil om at Senterpartiet mener det skal være et mål at alle barn skal få plass i barnehage, uansett når på året de er født.

Himanshu Gulati (FrP) [10:13:04]: Jeg vil gjerne begynne med å gratulere den nye statsråden med en av regjeringens viktigste jobber, og jeg ser fram til samarbeidet på et viktig felt.

Jeg vil også berømme forslagsstilleren for det Fremskrittspartiet mener er et godt og viktig forslag. En rettferdig barnehagepolitikk for folk må legge til rette for løpende opptak. Det har Fremskrittspartiet vært tilhenger av lenge.

Mye positivt har skjedd på barnehagefronten siden barnehageforliket i 2003, hvor Fremskrittspartiet også spilte en viktig rolle. I 2017 fastsatte regjeringen Solberg en ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver for å støtte kvalitetsarbeidet i barnehagene og for å forbedre styringen av sektoren. Ett år senere skjerpet regjeringen pedagognormen, økte andelen barnehagelærere og utvidet retten til barnehageplass. Disse tiltakene har hatt en betydelig innvirkning på barn og familier over hele landet, og nå er det på tide å ta arbeidet med å forbedre barnehagepolitikken et steg videre.

Barnehagene spiller en viktig rolle i barns utvikling, læring, sosialisering, inkludering og integrering. Barn får muligheten til å både utforske, oppdage og bygge relasjoner, og det er derfor viktig at mange barn får tilgang til gode barnehager. Det er derfor fortsatt en utfordring for mange familier at det ikke tilbys nok barnehageplasser etter endt foreldrepermisjon. Dette er også et likestillings spørsmål. Vi har sett tall for ikke lenge siden, og jeg lurer på om det var opp mot 40 pst. av kvinner som tok ulønnet permisjon etter foreldrepermisjonen, noe som viser at mange ikke får barnehageplass fort nok.

Mange kommuner har også prøvd ut flere opptak og rullerende mekanismer. Jeg vet at Sola og Oslo er noen av dem som har prøvd ut dette, og fra talerstolen har det også blitt nevnt andre som nå prøver på det samme.

Vi trenger mer fleksible løsninger. Derfor støtter Fremskrittspartiet forslaget om å be regjeringen legge fram en forpliktende plan som tar sikte på at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder. Med dette tar jeg opp det forslaget.

Presidenten [10:15:15]: Dermed har representanten Himanshu Gulati tatt opp det forslaget han refererte til.

Grete Wold (SV) [10:15:29]: Det er viktig at både mor og far har muligheten til å være i jobb, og skal det skje, må man selvsagt ha et trygt, nært og ikke minst omsorgsfullt barnehagetilbud til alle når man trenger det.

Det er krevende for mange, da man ikke er garantert plass i barnehage til ettåringen når det er på tide å gå tilbake på jobb, og det er noe vi selvsagt ønsker, alle sam-

men. Muligheten for å få en barnehageplass, men samtidig også å være trygg på at det er en god barnehage, er et must for alle foreldre som leverer et barn hver morgen. Et trygt sted som har tilstrekkelig bemanning og omsorgsfulle ansatte, som har tid til å se nettopp ditt barn, og et pedagogisk opplegg som er tilpasset alle, må være grunnleggende og kan ikke være noe vi kompromisser på.

SV er opptatt av at man prioriterer offentlige og ideelle barnehager med høy kvalitet, der pengene går til barna og til de ansatte. Vi er derfor glade for lovarbeidet, som nå er på høring, for å styrke det kommunale handlingsrommet og for å løfte de barnehagene som trenger mer ressurser.

Mange kommuner har i dag løpende opptak, og som KS sier i sitt høringsinnspill, gjennomfører mange det når det er ledig kapasitet, og retten til barnehageplass ivaretas etter regelverket. Å innføre rett til løpende barnehageopptak vil ifølge KS kreve en betydelig kapasitetsutvidelse – en utvidelse vi selvsagt ønsker, men som vil kreve en betydelig satsing. Det vil i realiteten, med løpende opptak, være behov for 8 300 årsverk i grunnbemanningen, hvorav 3 500 barnehagelærere.

I går gjestet jeg Utdanningsforbundets landsmøte, og det var ingen tvil om at man ser med stor bekymring på den manglende rekrutteringen, og på at mange velger seg bort fra barnehagen som arbeidsplass. Man var tydelig på at virkeligheten dessverre ikke er slik at økt kapasitet er realistisk nå, men viljen til å finne løsninger var absolutt til stede i salen. Det betyr at vi har et langt lerret å bleke, men SV ønsker, som forslagsstillerne, å jobbe for at vi kan innføre en slik modell på sikt.

Så er det med store omlegginger og reformer alltid lurt å begynne et sted. SV ønsker derfor at man utarbeider en plan for hvordan man kan få innført løpende opptak i hele landet. Da må vi først kartlegge hva som skal til, og i neste skritt legge en plan for hvordan vi skal få det til. Vi tenker at man i første hånd kan se på muligheten for å få to barnehageopptak i året. Det vil bedre situasjonen for veldig mange. Vi fremmer derfor forslag om det i denne saken. Bit for bit må vi jobbe for at ingen trenger å ta ulønnet permisjon når det man ønsker og har behov for, er å være tilbake i jobb.

Med det fremmer jeg de forslag SV er med på.

Presidenten [10:18:05]: Dermed har representanten Grete Wold tatt opp de forslagene hun refererte til.

Abid Raja (V) [10:18:21]: En graviditet skal ikke måtte planlegges etter når det passer for staten. Dagens regelverk for barnehageopptak fører til at familier med foreldrepermisjon som utgår mellom desember og august, må gå uten barnehageplass fram til de har rett på det, i august det året barnet fyller ett år, eller to år for

desemberbarna. Dagens system slår skjevt ut fordi foreldre med barn født på vinteren må leve med en langt større usikkerhet og økonomisk byrde enn foreldre som får barn på sommeren.

I en undersøkelse gjennomført av Nav ble det i mars 2022 kjent at nesten 50 pst. av mødre og over 10 pst. av fedre tok ut ulønnet permisjon i 2021. Økt uttak av ulønnet permisjon er ikke et problem i seg selv. Familier som har lyst og råd til å gå lenger hjemme med barnet sitt, skal ha friheten til å velge det. Det som derimot er et problem, er når foreldre tvinges inn i en slik situasjon, f.eks. fordi det ikke er barnehageplass tilgjengelig.

Det er også problematisk at mange flere kvinner enn menn velger ulønnet permisjon. Utfallet er logisk, men like fullt uheldig. Dersom en familie er nødt til å ha en forelder hjemme med barnet, blir det oftest kvinnen. Hun tjener som regel mindre enn partneren sin, og slik taper familien totalt sett minst økonomisk på det. Venstre mener at dagens barnehageopptak hemmer likestillingen i Norge. Det er allerede et betydelig lønnsgap mellom kvinner og menn i Norge. For hver hundrelapp en mann tjener, tjener en kvinne i underkant av 88 kr. I tilfeller der mødre tar ut ulønnet permisjon, mister de ikke bare inntekt, men også pensjons- og sykepengerettigheter. I tillegg bidrar det skjeve uttaket av ulønnet permisjon til å forsterke en trend med at kvinner i løpet av livet tar lengre pauser fra arbeidslivet. For Venstre er det viktig at offentlige velferdsordninger støtter opp om viktige verdier som likestilling, og det er synd at regjeringspartiene ikke støtter opp under det forslaget som er fremmet.

Folk må ha frihet til å velge å få barn når det passer dem, ikke når det passer staten. Vanlige familier har ikke råd til å gå to tredjedeler av året uten inntekt. Garantert barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon vil føre til at langt færre familier og kvinner tvinges ut i ulønnet permisjon.

Dagens ordning er rett og slett for dårlig for barna, for dårlig for foreldrene og for dårlig også for likestillingen.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:21:31]: Jeg vil starte med å si at jeg støtter intensjonen med dette forslaget. Utvidet rett til barnehageplass ville gjøre hverdagen enklere for både ungene og foreldrene. Sannsynligvis ville det også bidra til et mer likestilt samfunn med mindre forskjeller.

I dag har barn født på høsten rett til barnehageplass fra den måneden de fyller ett år, mens barn født tidligere på året må vente til august før de har rett til plass. Barn født i desember må vente helt til august året etter at de har fylt ett år. Jeg har stor forståelse for at mange foreldre opplever det som urimelig at barnets fødselsmåned skal

være bestemmende for når retten til plass inntre. Det har jeg også kjent på kroppen som mamma.

Jeg må samtidig vise til at det er et svært dyrt tiltak vi diskuterer. Nye beregninger viser at en utvidelse av retten til barnehageplass i tråd med representantenes forslag vil kunne koste rundt 9 mrd. kr. Forslaget vil gi et behov for 28 000 nye barnehageplasser, og dette vil stille nye krav til bemanningen og til den pedagogiske virksomheten i barnehagene. Vi vet at rettighetsutvidelsene for barn født på høsten har gitt utfordringer med tilvenning og stabilitet i barnegruppene. Denne typen utfordringer vil nok oppleves som mer krevende om det innføres krav om løpende barnehageopptak.

Det er derfor viktig å gjøre en grundig vurdering av hvordan utvidelse vil kunne påvirke hverdagen i barnehagen, og å vurdere en eventuell utvidelse opp mot andre mulige satsinger på barnehagefeltet. Vi vet at sektoren allerede opplever bemanningssituasjonen i barnehagene som utfordrende. Det er derfor et spørsmål om hvorvidt det er riktig å prioritere nye rettighetsutvidelser før vi har fått på plass bedre løsninger for bemanningen og økt andelen ansatte med barnehagelærerutdanning.

Regjeringen er opptatt av at alle unger skal ha tilgang til et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet, og arbeider for at enda flere barn får muligheten til å benytte seg av en barnehageplass. For barnehage og SFO er pris en barriere, og i en tid med økende priser mener jeg at det var riktig å prioritere universelle velferdsordninger, som rimelig barnehage til alle. I forslaget til statsbudsjett for 2024 har vi foreslått å redusere maksprisen til 2 000 kr per måned, med en ytterligere reduksjon i kommuner i sentralitetssone 5 og 6. Vi har allerede gjort barnehage gratis fra tredje barn for foreldre som har flere barn i barnehage, og innført gratis barnehage for alle unger i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark.

Presidenten [10:24:31]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:24:49]: Barnehage er viktig for Høyre, og derfor gjorde vi i regjering noen helt klare prioriteringer: lavere pris for familier som trengte det, høyere kvalitet i innholdet til barna og et mer fleksibelt barnehageopptak. Nåværende regjering har kun én prioritering, og det er lavere pris, enten familiene trenger det eller ikke. Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvor lenge skal foreldre som får barn i desember, vente før regjeringen følger opp regjeringen Solbergs prioriteringer om å gi flere barn plass i barnehage tidligere?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:25:33]: For Arbeiderpartiet og regjeringen er det viktig at en ikke kan sette de ulike tingene opp mot hverandre. For oss har det vært viktig at flere får tilgang til barnehage, og derfor

har vi gjort noe med prisen for alle, sånn at foreldre, spesielt i denne dyrtiden som de opplever nå, kan ha mer trygghet for sin hverdag og mer romslighet. Det er dyrt å ha barn, og vi er utrolig stolte over den satsingen. Samtidig er vi enig med representanten i at det er behov for å se på f.eks. bemanningssituasjonen og kvaliteten i barnehagen, og vi vil jobbe videre med dette.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:26:11]: Det er bra at statsråden ser utfordringen med dyrtid, men utfordringen med dyrtid blir enda større for de foreldrene som ikke kan gå ut i jobb etter endt permisjonstid. Så mitt spørsmål til statsråden blir: Jeg tror vi alle er enige om at det må en felles dugnad til, det må være en felles vilje om et løft, for å utvide tiden for barnehage ytterligere. Har statsråden og regjeringen Støre satt det på vent?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:26:52]: Regjeringen arbeider for å gjøre barnehagetilbudet mer tilgjengelig. Regjeringen vil hele tiden vurdere om det er behov for endringer i regelverket, bl.a. knyttet til retten til barnehageplass, for å nå dette målet. Samtidig ser vi at en utvidelse av rett til plass, sånn at alle kommuner må tilby løpende barnehageopptak, vil være svært kostbart. Nye beregninger viser at det vil koste om lag 9 mrd. kr i året. I beregningene har vi lagt til grunn at plassene finansieres fra begynnelsen av barnehageåret, uavhengig av når retten til plass inntre. Det er også mulig å se for seg andre måter å innrette denne finansieringen på, men det vil uansett innebære svingninger i antallet ansatte gjennom året. Dette er allerede en sektor som har problemer med bemanning. Beregningene viser at utvidet rett til plass vil kreve 28 000 nye barnehageplasser, og det kan bli utfordrende i en sektor hvor vi vet at bemanningssituasjonen allerede er krevende.

Himanshu Gulati (FrP) [10:28:00]: Tall som kom i fjor, viste at 49 pst. av mødre tok ut ulønnet permisjon etter endt foreldrepermisjon. Jeg lurer på om statsråden mener at dette er et likestillingsproblem, og hva hun vil si til dem som fortsatt må ta ut dette, ettersom regjeringen ikke vil gå inn for forslag å la det som legges fram her?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:28:26]: Jeg har stor forståelse for at foreldre opplever det å stå uten barnehageplass som krevende, og det er uheldig at mange foreldre er nødt til å ta ut ulønnet permisjon i perioden de venter på barnehageplass. Utvidet rett til plass kan være positivt både for foreldrene, som kan komme raskere tilbake til arbeid, og for ungene, som får muligheten til å begynne i barnehagen. Vi vet hvor viktig barnehagen er for mange unger, og derfor har denne

regjeringen prioritert å få ned prisen på barnehageplassene, sånn at flere skal oppleve dette.

Kommunene er ikke kompensert. Vi vet at det er mange som tar opp unger uten rett til plass, men de er ikke kompensert for dette. Vi vet at de har valgt å prioritere denne fleksible barnehageopptaksløsningen og tilbyr plasser i løpet av året. Vi har nettopp sendt på høring et forslag om styring og regulering av barnehagesektoren. I forslaget har vi ikke foreslått endringer om rett til plass, men vi har foreslått å gi kommunene større mulighet og fleksibilitet til å styre dimensjoneringen og finansieringen av sektoren.

Himanshu Gulati (FrP) [10:29:28]: Jeg vil likevel følge opp med om det er noe som helst regjeringen har gjort som vil løse akkurat det problemet vi snakker om, nemlig at mange må ta ut ulønnet permisjon fordi det ikke er nok plasser. Jeg kan ikke se at noe av det som er sendt ut på høring, løser den problematikken. Er det noe regjeringen har foretatt seg som gjør at andelen av de personene som jeg viste til, de som må ta ut ulønnet permisjon, vil gå ned?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:29:54]: Vi har sendt på høring et forslag om styring og regulering av barnehagesektoren. I forslaget har vi ikke foreslått endringer i retten til plass, men vi har foreslått å gi kommunene større mulighet til å styre dimensjoneringen og finansieringen av egen sektor. Dette vil kunne bidra til å frigjøre ressurser, sånn at kommunene som ønsker det, lettere kan prioritere å tilby barnehageplasser før retten til plass inntreffer.

Jeg er enig med representanten i at dette er en problematikk som en er nødt til å se videre på, men da må vi se på bemanningssituasjonen i barnehagen først, så vi vet at den kan rustes for en sånn eventuell utvidelse.

Grete Wold (SV) [10:30:51]: Vi har fått flere gode svar, men først og fremst: Gratulerer med en veldig viktig jobb. Jeg ser fram til et samarbeid om å få utviklet denne sektoren, som er den aller, aller viktigste, mener jo vi.

Nå handler det om opptak. Det er klart at det er en god intensjon fra alle om å gjøre dette så fleksibelt og likestillingsmessig bra som absolutt mulig. Så er det en kapasitetsutfordring her. SV har noen tanker om at vi kunne ha noen mellomlandinger – at vi kanskje kunne ha to opptak i året. Det vises til dimensjonering i kommunene, og det vil selvfølgelig kreve midler. Hvordan vil statsråden stille seg til de midlene som må følge med en slik kapasitetsøkning, og vil man kunne vurdere en mellomlanding ved å få en delvis innføring av løpende opptak i kommunene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:31:38]: Det er viktig at vi ser dette i et helhetsperspektiv og har en helhetlig tilnærming. Det vi vet, er at et sånt forslag vil kunne kreve 28 000 nye barnehageplasser, og vi vet at bemanningssituasjonen i barnehagene i dag er krevende. Vi må først være sikre på at ungene faktisk får den oppfølgingen de trenger i barnehagen, før en kan gå mot en eventuell utvidelse, slik situasjonen er akkurat i dag.

Abid Raja (V) [10:32:16]: Jeg vil også gratulere statsråden med en veldig viktig post i regjeringen. Jeg synes det var positivt å høre at statsråden støtter intensjonen i forslaget. Som stortingsrepresentant ønsker man selvfølgelig noe mer enn intensjonsstøtte, for det er jo ikke mer enn ordene. Jeg lurer egentlig på om statsråden synes det er rettferdig at kvinner systematisk ender opp med å bli arbeids-, lønns- og pensjonstapere grunnet hvordan barnehageopptaket er lagt opp. Hva vil statsråden eventuelt gjøre konkret for å fremme likestilling gjennom løpende barnehageopptak?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:33:00]: Jeg tenker at intensjonsstøtte er et veldig godt utgangspunkt for å få til noe. Det som er det aller viktigste for meg, er at vi er sikre på at vi har god omsorg og god kvalitet på det barnehagetilbudet som gis. Når vi samtidig vet at det kreves, slik det ser ut nå, store omlegginger i det pedagogiske tilbudet og ikke minst flere ansatte, må vi være sikre på at vi faktisk har muligheten til å gi det, før en kan gå videre med en utvidelse, nettopp av hensyn til kvaliteten og omsorgen som ungene skal få i barnehagen.

Presidenten [10:33:35]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Øystein Mathisen (A) [10:33:50]: Forslaget og intensjonen i det tror jeg alle i salen er enige i. Det hadde vært en virkelig stor velferdsreform, som kunne vært gjennomført og bygd videre på en veldig god sektor, for barnehage er kjempeviktig for å skape den gode starten på utdanningsløpet for ungene, det er viktig for å holde de voksne i arbeid, og det er viktig for likestillingen.

Selv fikk jeg barn for ikke så veldig lenge siden og hadde akkurat den samme utfordringen som mange har med at man skal planlegge når man får barn ut fra når man har barnehageplass. Vi sto også i den situasjonen at vi måtte planlegge med Stortingets kalender. Da var det Stortingets kalender som vant, og vi sto noen måneder uten barnehageplass og måtte løse det med besteforeldre og andre lure løsninger.

I Bodø har vi tidligere hatt et rullerende barnehageopptak. Vi fikk gode erfaringer med det, men det ble skrotet da et borgerlig styre tok over byen, ikke nå etter dette valget, men for ett valg siden. Erfaringen var veldig god, men det kostet og var dyrt. Det er allerede tøffe prioriteringer i en sektor som har store utfordringer bl.a. med bemanning. Denne regjeringen har også satset stort på å gjøre barnehage tilgjengelig for flere ved å gjøre den billigere.

Selv om dette er et kjempeviktig velferdstiltak, som kunne vært gjennomført, så er det fortsatt noen som står utenfor barnehagen. De tiltakene vi gjør, er kanskje viktigst for alle dem som har mest behov for å være i barnehage, og for å gjøre den tilgjengelig for enda flere, gjør vi det billigere.

I tillegg forbedrer regjeringen foreldrepermisjonsordningen, noe som gjør at man taper mindre på å ta ut åttiprosenten, og det hjelper flere som står uten barnehageplass. Dette forslaget er potensielt en stor velferdsreform, og det er Arbeiderpartiet alltid med på å diskutere, og jeg tipper dette også kommer til å bli diskutert innad i vårt parti framover. Det kan finnes mellomløsninger før man kommer dit, men det er bra at vi i denne salen også løfter blikket og ser på hvordan vi kan gjøre en veldig god barnehagesektor enda bedre.

Elise Waagen (A) [10:36:13]: Vi er alle enige om at vi skal ha barnehager med høy kvalitet, og det at det er tilgjengelig når vi trenger det, er grunnleggende viktig. La det ikke være noen tvil: Dette er en viktig diskusjon, og det betyr mye for mange foreldre.

Med barnehageforliket i 2003 fikk vi en historisk utbygging, som sikret ettårningen rett til en plass. Vi fikk maksprisen, sånn at foreldrene skulle ha mulighet til å ha barna i barnehagen.

Som tidligere sagt: Det å innføre et sånt tiltak her og nå er kostbart. Det koster anslagsvis 7 mrd. kr – i en allerede presset sektor. Det sier seg selv at det da må gå på bekostning av viktige satsinger. Det er også tydelige stemmer nå som forteller om en presset bemannings-situasjon. Jeg tror forslagsstillerne er klar over at dette er kostbart, all den tid de valgte å ikke gjennomføre dette selv da de satt i regjering, og de har ikke har lagt det inn i sine alternative budsjetter. Representantforslaget er vel kanskje, for å bruke Venstres egne ord, en intensjonsstøtte.

For å rette litt på listen i forbindelse med Høyres replikkrunde: Ja, da Høyre satt i regjering, styrket man normene, men man glemte å fullfinansiere dem. Det var derfor vi la inn mer penger da vi kom i regjering. Det har aldri vært en større satsing på kompetanse i barnehager enn under denne regjeringen. Da Høyre satt i regjering, økte maksprisen år for år. Vi har satt den historisk lavt.

Med Høyre i regjering forsømte man seg – til tross for at en enstemmig barnehagesektor ønsket endringer i finansieringen og reguleringen, til tross for tydelige rapporter, utvalg på utvalg, selv nedsatt av daværende regjering, valgte man allikevel å ikke følge det opp.

Nå har vi sendt et nytt system på høring, nettopp for å bedre barnehagesektoren over hele landet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:38:35]: Nå bidrar posisjonspartiene til å trekke debatten ut, men det er opplagt fordi vi har et engasjement for barnehagefeltet. Jeg skal også prøve å legge til et par moment knyttet til problemstillingen. Det er klart at vi tar det på alvor. Det er jo ikke sånn at vi skal kanalisere alle barn til en viss tid eller føre barnefamilier ut i uføre eller dårlig økonomi – tvert om. For 2024 er barnefamilier prioritert, gjennom at foreldrepenger for far nå kan opptjenes på selvstendig grunnlag, samt at de som velger 80 pst., får samme utbetaling som dem med 100 pst. uttak. Dette er viktig for valgfrihet og for å få den tilpasningen som trengs.

Barnehagestrategien ligger fortsatt til grunn og er offensiv og tydelig og viser hvordan vi vil jobbe videre med både bemanning, satsing på kvalitet, innhold og barnehagelærernes rammer.

Videre er den lokale kompetansehevingen utrolig viktig for nettopp å gjennomføre kvalitetssatsing. Det blir forvaltet av statsforvalterne og er en viktig ordning for å løfte kompetansen til de ansatte og tilbudet ved den enkelte barnehage.

Det er også gjort endringer knyttet til kontantstøtte. Gjennom det kan vi vente oss at det blir flere barn i barnehagene framover. Det har blitt kompensert gjennom budsjettet for 2024 med 119,7 mill. kr.

Jeg har også lyst å nevne områdesatsingene i Oslo, som er viktig, der barnehager er trukket fram.

Kunnskapsdepartementet har også satt av penger til å følge opp strategien for det digitale innholdet og kompetansen, som også berører barnehagene.

Til slutt, men ikke minst, tillitsreformen: Den er altomfattende og handler nettopp om at kommunene skal få fleksibilitet til å ha det best mulige tilbudet til sine innbyggere. Det synes jeg debatten har underslått litt hittil – at det nettopp er familienes valg hvordan de legger til rette og flekser det til i hjemmet. Det er ingen familier som er like, det er ingen barn som er like, så det er viktig også å ta høyde for at noen faktisk ønsker å være hjemme, og det er et gode at man kan velge det også. I tillegg ligger det inne en økning i frie inntekter for kommunene i 2024 på 5 mrd. kr.

Senterpartiet heier på alle som får til løpende opptak der det passer seg sånn, der det er riktig. Dette er et felt hvor vi har høye ambisjoner, så det jobber vi abso-

lutt videre med, både Senterpartiet og Arbeiderpartiet i både storting og regjering.

Presidenten [10:41:12]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:41:17]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om en mer motiverende videregående skole (Innst. 28 S (2023–2024), jf. Dokument 8:241 S (2022–2023))

Presidenten [10:41:35]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:42:09] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid. Det har vært skriftlig høring, og vi har mottatt innspill fra KS.

Komiteen er tydelig på at fullført og bestått videregående opplæring er svært viktig, både for den enkelte og for samfunnet. Det er derfor avgjørende at skolen gjennom hele opplæringsløpet fokuserer på faglig og sosial mestring og tilstrekkelige grunnleggende ferdigheter som legger til rette for fullføring av videregående opplæring.

Den demografiske utviklingen gjør det stadig viktigere å sikre at flere fullfører videregående opplæring. Komiteen mener det er viktig at oppfølgingstjenesten ikke bare skal følge opp elever etter at de har falt ut, men også kan jobbe forebyggende for å hindre frafall.

Videre vil jeg gjøre rede for Høyres syn i saken.

Solberg-regjeringen gjennomførte fullføringsreformen for å ta tak i de overordnede utfordringene i videregående opplæring. Takk til Venstre, som har lagt fram et interessant forslag, som følger opp fullføringsreformen som vi sto sammen om i regjering.

Videregående opplæring har kommet langt – flere fullfører og består, flere velger yrkesfag, og flere voksne er i utdanning. Men fortsatt er det mange som ikke fullfører, og behovet for fleksibel og tilgjengelig videregående opplæring er stort.

Vi mener det er viktig å legge til rette for forsøksprosjekt med inndeling av skoleåret i terminer, med færre

fag og bedre mulighet til fordypning, og at dette må ses på i sammenheng med det pågående arbeidet med ny fag- og timestfordeling i videregående opplæring.

Som det framkommer av statsrådets svar, har Udir nylig levert en plan for gjennomgang av fag- og timestfordelingen som er utarbeidet i samarbeid med berørte aktører. Høyre støtter forslagsstillerne i at en utredning av om timene i noen fag kan samles på én termin for å sikre elevene mulighet til å kunne fordype seg i færre fag over en kortere periode, samt en vurdering av hvordan man kan legge til rette for mer modulbasert opplæring, bør inkluderes i dette arbeidet, slik det ble beskrevet i fullføringsreformen.

Sammen med Fremskrittspartiet og Venstre fremmer vi derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med en ny fag- og timestfordeling i videregående opplæring vurdere hvordan økt faglig fordypning og konsentrasjon, gjennom organisering av fag og timer i kortere terminer eller moduler, kan bidra til økt læring og relevans for elevene.»

Vi støtter forslagsstillerne i at det vil være positivt med en stortingsmelding om oppfølgingstjenesten, men mener det er viktig at vurderingene Stortinget har bedt om, skal følges opp i den varslede stortingsmeldingen om ungdomstrinnet, ikke bli utsatt i påvente av en eventuell stortingsmelding. Derfor foreslår vi, sammen med Fremskrittspartiet og Venstre:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om hvordan Oppfølgingstjenesten i fylkene kan spille en større rolle gjennom å inkludere flere i videregående opplæring og arbeid, med mål om økt gjennomføring av videregående opplæring.»

Presidenten [10:45:15]: Da har representanten Kari-Anne Jønnes tatt opp de forslagene hun refererte.

Jorodd Asphjell (A) [10:45:34]: Takk for et viktig forslag, men jeg er litt undrende til at det kommer nå, og fra Venstre, som har sittet med ansvaret i Kunnskapsdepartementet.

Denne regjeringen har etter bare to år tatt omfattende grep for at videregående opplæring skal være av høy kvalitet og mer motiverende for den enkelte elev og ikke minst for de ansatte i skolen. Elevene har fått større fleksibilitet, utvidet valgfrihet og bedre muligheter til fordypning i enkeltfag. Selvsagt kan dette forbedres og utvides, og det er jeg sikker på at denne regjeringen vil følge opp i det videre arbeidet.

Dette er gjort for at elevene skal oppleve mestring, glede og større motivasjon i skolen. Denne regjeringen har fått bred tilslutning til en ny opplæringslov som har gitt elevene utvidete rettigheter i videregående skole, både innenfor yrkesfag og studiespesialiserende fag og

ikke minst innenfor retten til læreplass og videre arbeid. Den nye opplæringsloven legger til rette for mer fleksibel opplæring og bedre tilpasset løp for den enkelte elev, uansett hvilket fagområde en ønsker.

I samarbeid med alle faginstanser må vi bidra til mer valgfrihet og større fordypning og at fagene blir mer relevante for den videre utdannelsen en skal ta, enten det er i skole eller i arbeid. En styrket satsing i grunnskolen med mer praktisk læring vil også bidra til at elever trives bedre i videregående skole. Frafallet starter ikke i videregående, det starter kanskje allerede så tidlig som i barnehage og i grunnskole.

En sterk og offentlig fellesskole skal gi alle elever et bredt skoletilbud av høy kvalitet. Det er vårt ansvar. Vi vil ha en skole som gir motivasjon og læring i et trygt skolemiljø, med kvalifiserte og motiverte lærere. Det at vi nå har innført en fullføringsrett, vil gi unge en trygghet for veien videre, for å sikre at en har en utdanning for videre studier eller for arbeid.

Et av regjeringens viktigste satsingsområder er å redusere utenforskap. Utenforskap skaper usikkerhet. Det skaper utfordringer knyttet til psykisk helse, og det skaper utfordringer for veien videre i livet. Dette må det jobbes kontinuerlig og målbevisst med på tvers av flere sektorer innen utdanning, men også i arbeidslivet.

Dette forslaget er viktig, men regjeringen er på god vei til å komme gjennom på de områdene som forslaget tar opp.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:48:37]: Videregående opplæring skal gi elever yrkeskompetansen og studiekompetansen de trenger inn i arbeidslivet og videre utdanning, og det skal legge grunnlaget for at de skal kunne delta i samfunnet og leve et godt liv. Alle elever skal få faglige utfordringer og oppfølgingen de trenger for å lære godt og gjennomføre.

Nærings- og samfunnslivet vårt trenger flere fagarbeidere for å bygge den moderne velferdsstaten og en industri i verdenstoppen. For mange får i dag ikke læreplass, og for få gjennomfører med fag- eller svennebrev. Regjeringen er i gang med å gjennomføre et kraftfullt løft for yrkesfagene som skal begynne med å styrke praktisk læring i grunnskolen, bedre yrkesfagopplæring i skole og læretid og øke innsatsen for seriøse vilkår i arbeidslivet.

Hurdalsplattformen og regjeringen er offensiv i å styrke videregående opplæring i forlengelsen av en ungdomsskolereform og en varslet ungdomsmelding som skal gjenerobre praktisk læring som verktøy for å motivere og kvalifisere flere.

Opposisjonen fremmer en rekke forslag i salen i dag, som enten slår inn åpne dører eller er skivebom. Jeg tar det systematisk.

For det første: Gjennomgang av fag- og timefordelingen er det spesifikt satt av midler til i statsbudsjettet for 2024, og Utdanningsdirektoratet går i gang med det. Det blir prematurt å konkludere i Stortinget nå i spørsmål knyttet til programfag.

For det andre: Modulstrukturert opplæring vedtok Stortinget at skal være hovedregelen for voksne i videregående skole. Utprøving pågår i 42 kommuner og 5 fylkeskommuner, og etter planen skal nye modulstrukturerte læreplaner rulles ut for skoleåret 2024–2025 for grunnopplæring, i utvalgte lærefag og opplæring i kombinasjon av disse. Statsbudsjettet rommer også midler til det videre arbeidet der.

For det tredje: Fylkene har videre store muligheter for å tilby kombinerte fagretninger. Senterpartiet mener pålegg om enkeltmodeller ikke er veien å gå. Det som derimot kan være noe å tenke på, er å øke fleksibiliteten for fylkene ytterligere. Jeg vil ta et lokalt eksempel. Innlandet fylkeskommune har hatt god oppslutning om ambulanséfag i kombinasjon med studieforberedende opplæring. Modellen innebærer at elevene går tre år i skole og har en annen fag- og timefordeling enn den nasjonalt vedtatte modellen med to år i skole og to år i lærebedrift. Etter tre år får elevene generell studiekompetanse i tillegg til å være kvalifisert for å søke læreplass i bedrift. Utdanningsdirektoratet har godkjent modellen, men det kreves at fylket også tilbyr den ordinære fag- og timefordelingen i henhold til den nasjonale modellen. Den type krav er uheldig og setter fylkene i en skvis.

For å realisere retten til fullføring av yrkesfaglig rekvifisering kreves det stor innsats fra fylkene. Regjeringen prioriterer det økonomisk. Vi må få mer fleksibilitet, ikke mindre.

Himanshu Gulati (FrP) [10:51:48]: Videregående opplæring gir ikke bare elevene nødvendig kunnskap og ferdigheter, men er også avgjørende for deres deltakelse i arbeidslivet og samfunnet som helhet. Derfor er det essensielt at så mange elever som mulig lykkes med denne utdanningen. Fylkeskommunene som skoleeiere spiller en nøkkelrolle i å utnytte handlingsrommet i opplæringsloven, for å sikre at opplæringen er motiverende, tilpasset den mangfoldige elevgruppen og relevant for arbeidslivets og samfunnets behov.

Regjeringen Solberg, som Fremskrittspartiet var en del av, la fram stortingsmeldingen om fullføringsreformen, med mål om å løse flere utfordringer i videregående opplæring. Disse inkluderer tilpasning til elever med svake faglige forutsetninger, studieforberedelse og tilpasning til en mangfoldig elevgruppe og voksne elever.

NHO har en rekke ganger påpekt viktigheten av å dimensjonere utdanningstilbudene etter arbeidslivets

behov og sikre at innholdet i videregående opplæring er arbeidsrelevant. Dette er også Fremskrittspartiet svært opptatt av. Vi må ha et utdanningssystem som i større grad ser på det verdiskapende arbeidslivets behov og er på arbeidslivets og samfunnets premisser når det gjelder den kompetansen man trenger der ute.

Det er mange gode forslag som har vært diskutert i komiteen i behandlingen av denne saken. Forslag om å dele skoleåret i kortere terminer eller moduler for å øke faglig fordypning og relevans er etter min mening et skritt i riktig retning. Dette vil gi elevene muligheten til å fordype seg i færre fag over en kortere periode, noe som kan øke både motivasjonen og læringen. Forslaget er i tråd med intensjonen i fullføringsreformen, som vektlegger mer fordypning, relevans og valgfrihet.

Fremskrittspartiet mener at oppfølgingstjenesten i fylkene kan spille en større rolle i å inkludere flere elever i videregående opplæring og arbeid. En dedikert stortingsmelding om oppfølgingstjenesten som fokuserer på økt gjennomføring av videregående, vil være et positivt skritt i riktig retning for å få flere elever til å fullføre utdanningen.

Å styrke videregående er ikke bare en investering i enkeltindividene, men også i samfunnet som helhet. Ved å tilpasse opplæringen til arbeidslivets behov, øke faglig fordypning og relevans samt inkludere flere elever gjennom oppfølgingstjenesten kan vi legge grunnlaget for en framtid dere flere unge mennesker lykkes i arbeids- og samfunnsniv. Det gir økt verdiskaping, som vil bidra til finansiering av velferdssamfunnet og gi flere elever trygghet, da økt gjennomføring og arbeidsmarkedstilpasset opplæring vil gjøre det lettere å komme ut i jobb.

Grete Wold (SV) [10:54:30]: Denne saken tar opp mange viktige forhold, og det er ikke vanskelig å stille seg bak forslagsstillerens ønske og intensjon om en motiverende skole der alle gjennomfører. Gjennomført videregående opplæring er viktig av så mange grunner, og enhver utdanningspolitiker må selvsagt være opptatt av det.

Årsakene til frafall i videregående skole er, som bl.a. Skolenes landsforbund skriver i sitt høringsinnspill, komplekse og sammensatte. Bemanning, klassestørrelse og ikke minst lærerens tid til å følge opp den enkelte elev er spesielt viktig, og for de elevene som er i ferd med å falle ut av skolen, kan det være helt avgjørende. Derfor er kontaktlærerrollen viktig, og den må styrkes. Vi må derfor i vår iver etter å skape en mer motiverende og god videregående opplæring ikke ty til løsninger som medfører økt ustabilitet for lærerne. Lektorlaget advarer om at en fagstruktur der fag med få timer bare tilbys i enkelte terminer, kan føre til økt bruk av deltidsstillinger og

midlertidighet. Det er ikke det vi trenger, eller i det hele tatt kan risikere, nå.

Motivasjon er selvsagt helt avgjørende for all læring. Regjeringen gjør mye bra på dette området nå, og SV regner med at statsråden tar med seg alle gode innspill i det arbeidet som nå pågår med gjennomgang av fag og tilmefordeling.

Så vil jeg si litt om forslaget som SV fremmer sammen med Rødt i dag, og det går på det siste punktet i denne saken og omhandler oppfølgingstjenesten. Oppfølgingstjenesten gjør en uvurderlig jobb med å forebygge og bistå elever som står i fare for, eller som har falt ut av videregående opplæring. Det er avgjørende at de har forutsetninger, ressurser og muligheter til å følge opp alle som har behov for det.

Et tett samarbeid med andre instanser er viktig, og det er i seg selv tidkrevende, så vi må sikre at ressurser og kompetanse til å gjøre nettopp det er på plass. Denne oppgaven løser ingen alene. Når det er 13 500 unge som er registrert hos oppfølgingstjenesten, betyr det at oppgaven med å hindre at ungdom faller ut av opplæring er stor. Og bak dette tallet er det unge mennesker med hver sin unike historie, sin bakgrunn og sitt individuelle behov for oppfølging og bistand.

Vi ser også nå at det er mange som sliter etter pandemien, noe som kan få konsekvenser i lang tid framover. Det å komme tidlig inn er så klart avgjørende, og besparende, også her.

Vi ser at det er variasjon i landet når det gjelder oppfølgingstjenestens ressurser og i hvilken grad man får kontakt med de aktuelle ungdommene. SV er derfor, som forslagsstillerne, opptatt av at vi må kvalitetssikre og øke bevisstheten rundt denne viktige tjenesten. Vi mener at en strategi er et riktig virkemiddel her, og vi fremmer derfor sammen med Rødt forslag om nettopp det.

Med det tar jeg opp forslaget.

Presidenten [10:57:14]: Dermed har representanten Grete Wold tatt opp det forslaget hun refererte til.

Abid Raja (V) [10:57:31]: I går hadde jeg gleden av å være i statsrådets hjemkommune og snakke for elever i videregående skole, faktisk over tusen stykker, som var samlet til et seminar som handlet om frihet, psykisk helse, endringsprosesser og motivasjon.

Målet med norsk utdanningspolitikk skal være at elever opplever en meningsfull, utfordrende, givende og lærerik skolehverdag. Slik sørger vi for at alle får et godt utbytte av skolegangen og er godt rustet for framtiden. Likevel vet vi at elevenes motivasjon i skolen er dalende. Tall fra de årlige elevundersøkelsene viser at motivasjonen faller i løpet av den videregående opplæringen – dessverre. Denne utviklingen har gått feil vei de senere

årene, med stadig lavere motivasjon for læring blant elever. Denne utviklingen må snus, og for Venstres del krever dette at man også ser på organiseringen av skolehverdagen på en ny måte.

Lied-utvalget leverte i 2019 en utredning som la grunnlaget for Solberg-regjeringens fullføringsreform. En sentral del av utvalgets mandat var å vurdere i hvilken grad dagens modell for videregående opplæring bidro til økt lærlyst og motivasjon. Utvalget pekte tydelig på at økte valgmuligheter og en endret innretning av videregående opplæring var viktig for å øke elevenes motivasjon.

Venstre arbeider for en skole som motiverer barn og unge til læring. For å oppnå denne målsettingen har vi stor tro på å gi elever økt fordypning og mer valgfrihet i egen skolehverdag. Venstre fremmer derfor en rekke forslag som vil gi elever mer frihet, motivasjon og læring i den videregående opplæringen.

Et slikt forslag, som vil gi økt motivasjon for elevene og bedre muligheter for fordypning, er å åpne for bruken av modulbasert opplæring på videregående skoler. I dagens system møter elevene opptil åtte fellesfag, som undervises parallelt gjennom hele skoleåret. Jeg undrer meg over hvorvidt denne strukturen legger best til rette for fordypning og konsentrasjon. Venstre ønsker derfor i større grad å benytte seg av modulbasert opplæring i den videregående opplæringen, for å sikre bedre dybdelæring, konsentrasjon og motivasjon for elevene.

I dag utgjør fellesfagene to tredjedeler av timetallet på studiespesialiserende utdanningsprogram. På de yrkesfaglige linjene er valgmulighetene enda mindre. Samtidig vet vi at valgfag spiller en sentral rolle for å holde motivasjonen oppe gjennom skolegangen, for å velge fag selv kan styrke lyst til å gå på skolen, til å lære og til å fullføre. Derfor er et annet viktig forslag i denne saken å øke fleksibiliteten rundt og antallet timer i programfag i videregående opplæring.

Med det tar jeg opp våre forslag.

Presidenten [11:00:33]: Representanten Abid Raja har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:00:54]: Et av regjeringens viktigste mål er at så mange som mulig fullfører videregående opplæring og blir kvalifisert til videre utdanning og arbeid. Derfor er jeg også glad for de historiske utvidelsene av rettighetene for elever i videregående opplæring i ny opplæringslov.

Jeg deler representantenes vurdering av at vi trenger en enda mer motiverende videregående opplæring. I dag er det sånn at de aller fleste ungdommer begynner i videregående opplæring, og da må opplæringen være tilrettelagt for alle. Fullføringsreformen og grepene vi sammen har tatt gjennom ny opplæringslov, legger til

rette for en fleksibel opplæring og bedre tilpassede løp. Det vil gagne alle elever og læringer.

Vi ønsker alle at den norske fellesskolen skal være et motiverende sted å være og å lære. Jeg mener at dagens fag- og timefordeling ikke legger tilstrekkelig til rette for valgfrihet, fordypning og relevans. Dette påvirker naturligvis også hvor motiverende skolen oppleves. Derfor er jeg også glad for at vi nå, sammen med alle relevante aktører, setter i gang arbeidet med å komme fram til en ny fag- og timefordeling som gir elevene mer valgfrihet og større muligheter til fordypning, og gjør at de opplever at de lærer i enda større grad enn i dag, og at det er relevant. Vi må heller ikke glemme at fagfornyelsen relativt nylig ble implementert i norsk skole. Den skal også bidra bl.a. til mer dybdelæring.

Regjeringen ønsker å redusere utenforskap, særlig blant unge, og jeg er enig i at oppfølgingstjenesten har en sentral og viktig rolle for å forhindre utenforskap. Det bekymrer meg at vi ser en økning i antall ungdommer som verken er i skole eller i arbeid. Økningen av ungdommer som er i målgruppen til oppfølgingstjenesten, er størst blant dem som er 17 år eller yngre. Det må vi gjøre noe med. Vi skal se på hvordan oppfølgingstjenesten kan videreutvikles, bl.a. i lys av den nye fullføringsretten. Men som alle vet: Det kan være mange og sammensatte årsaker til at ungdom faller utenfor. Regjeringen mener derfor det er nødvendig at det bl.a. er satt i gang en pilot for å finne ut mer om hvordan oppfølgingstjenesten og Nav kan samarbeide bedre for å redusere frafall fra videregående opplæring.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er glad for engasjementet i denne salen for at vi skal ha en motiverende videregående opplæring der valgfrihet, fordypning og relevans bidrar til at alle opplever mestring og kommer ut av videregående opplæring kvalifisert for videre utdanning og arbeid.

Presidenten [11:03:46]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:04:02]: I forbindelse med behandlingen av opplæringsloven ble opplæringskontorenes rolle betydelig styrket. De skal nå ha et blikk på elever i ungdomsskolen for å bidra til å redusere frafall og fange opp elever som trenger et klapp på skulderen, litt ekstra omsorg eller også en liten dytt. I denne saken peker mange partier på at oppfølgingstjenesten bør få en større rolle. Hvordan vil statsråden følge opp det?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:04:33]: Regjeringen ønsker å redusere utenforskap, særlig blant unge. Jeg er enig med representanten i at oppfølgingstjenesten har en viktig rolle i dette. Som jeg nevnte tidligere, skal vi derfor se på hvordan oppfølgingstjenesten

kan videreutvikles, bl.a. i lys av den nye fullføringsretten. Det blir viktig også framover.

Grete Wold (SV) [11:05:07]: Motivasjon er åpenbart avgjørende for læring, og vi har jo både indre og ytre faktorer som spiller inn når vi blir motivert for å lære. Personlig mener jeg at vi alle har det i oss – at vi ønsker å lære, vi ønsker å mestre, og vi ønsker å bidra i et fellesskap. Vi ser allikevel at det er mange årsaker som slår inn som gjør at mange ikke finner motivasjon til å være i videregående opplæring.

Nå har man også lagt fram et forslag om nye fraværsregler, og tanken er vel at man ønsker en bedre ordenning enn den som er i dag. Så er det ikke alle som er enig i at forslaget er en bedre ordenning. Kunne statsråden si litt om hvordan man nå griper an dette arbeidet, og hvordan man sikrer at de elevene som f.eks. har en kronisk lidelse eller av andre årsaker ikke klarer å være på skolen, også blir ivaretatt?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:05:56]: Når det gjelder fraværsreglene, er det viktig at vi får en type fraværsregler som sikrer at elevene er til stede i undervisningen, men som samtidig tar høyde for at det er ulike årsaker til at ikke alle har anledning til det, og ivaretar også den gruppen på en god måte.

Vi har nå dialog med de ulike aktørene for å se på hva vi vil sende ut på høring knyttet til utforming av regelverket, som baserer seg på direktoratets og aktørers innspill til det som så langt har kommet fra direktoratet.

Abid Raja (V) [11:06:42]: Jeg tror jeg hørte statsråden si noe om at hun for så vidt er enig i at dagens modell kanskje ikke er den beste til å fremme motivasjon, og da tenker jeg at vi i utgangspunktet er enige. Venstre har likevel fremmet hele åtte konkrete forslag for å skape en mer motiverende videregående skole. De blir dessverre nedstemt av regjeringspartiene, men jeg lurer på hva statsråden konkret vil gjøre for å skape mer motivasjon hos elevene på videregående skole.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:07:14]: Vi ønsker alle at den norske fellesskolen skal være et motiverende sted å være og lære, og det er jeg glad for Venstre-representantens engasjement rundt. Jeg er enig med representanten i at dagens fag- og timefordeling ikke legger tilstrekkelig til rette for valgfrihet, fordypning og relevans. Dette påvirker selvsagt også hvor motiverende videregående opplæring er for elevene. Derfor er jeg glad for at vi sammen med relevante aktører nå setter i gang arbeidet for å komme fram til en ny fag- og timefordeling som gir elevene mer valgfrihet, større mulighet til fordypning og opplevd relevans. Dette arbeidet kommer vi til å følge tett i tiden som kommer.

Abid Raja (V) [11:07:57]: Jeg stusser litt over at statsråden helt innledningsvis i svaret sitt sa at hun var opptatt av fellesskolen, men kanskje glemte friskolene. Jeg lurer på om hun gjør en distinksjon mellom fellesskolen og friskolene når det gjelder å fremme motivasjonen.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:08:12]: Den norske fellesskolen er en viktig del av den norske samfunnsmodellen, og det er først og fremst der vi legger vekt på at det skal være et motiverende sted å være og lære. Jeg er veldig glad for det supplementet som friskolene og privatskolene er i Norge. Det er viktig at vi har rom for dem som ønsker å velge noe annet, og vi er opptatt av at det skal være høy faglig kvalitet på opplæringen de gir til elevene våre.

Abid Raja (V) [11:08:43]: Jeg stusser egentlig enda mer, for nå ble det enda litt tydeligere at man vil ha motivasjon i fellesskolen, men hva med de barn og unge som velger å gå på en privatskole, det være seg en realfagslinje eller en idrettslinje, og som har valgt det fordi det tilbudet passer dem bedre? Mener ikke statsråden det er like viktig å jobbe for motivasjon på de skolene, at vi også skal styrke tilbudet, kvaliteten og motivasjonen på de skolene hvor barn velger å gå, og på andre skoler som ikke er offentlige, men private og allikevel lovlige?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:09:15]: Jeg er helt enig med representanten. Det er viktig at de også, som det beskrives i hans innlegg, opplever motivasjon, mestring og læring, og at det er godt å være elev også på de skolene.

Presidenten [11:09:28]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Elise Waagen (A) [11:09:41]: Vi står på trappene til historiske utvidelser i den videregående skolen. I våres behandlet vi en opplæringslov som trer i kraft fra neste høst. Med rekvalifiseringsretten og fullføringsretten gjør vi store, viktige endringer som gjør at flere kommer seg gjennom og fullfører videregående skole. Vi vet at det er nøkkelen til å få muligheten til en trygg, fast jobb og et sikkerhetsnett i arbeidslivet.

Den videregående skolen har nå vært utsatt for store, viktige endringer, og mye er på gang med fagfornyelsen og de viktige endringene i opplæringsloven. Når vi nå stemmer imot forslagene som fremmes her i dag, er det nettopp fordi dette er prinsipper som vi har slått ring rundt i denne salen tidligere, og mye av dette er ar-

beid som allerede er igangsatt, noe statsråden redegjorde tydelig for i sitt svarbrev til komiteen og i sitt innlegg.

Med fag- og timefordelingen er det satt i gang et viktig arbeid, og modulbasert opplæring skal bli den nye normalen for de voksne fra 2024. Når det gjelder oppfølgingstjenesten, ga en samlet komité viktige premisser og bestillinger til regjeringen da vi behandlet opplæringsloven. Dette har jeg full tillit til at regjeringen følger opp.

Denne debatten er litt som å rygge inn i fremtiden. Denne diskusjonen har vi hatt før. Vi har slått ring rundt prinsippene, og nå er regjeringen godt i gang med å følge opp.

Presidenten [11:11:26]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:11:27]

Interpellasjon fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren:

«Av Private Barnehagers Landsforbunds medlemsundersøkelse framkommer det at syv av ti private barnehager må kutte i kvalitet, og 47 pst. av barnehagene gikk i 2022 med underskudd. Regjeringen har skapt uro i barnehagesektoren, og tilbudet til barna kan forvitre.

Hvordan vil statsråden bidra til trygghet og forutsigbarhet for private barnehager?»

Kari-Anne Jønnes (H) [11:12:14]: Gratulerer til statsråden med et viktig oppdrag!

Barnehage er tidlig innsats. Det vi investerer i barna våre, gir alltid avkastning. En god barndom med tilgang på en barnehageplass av høy kvalitet og trygge, kvalifiserte barnehagelærere er noe av det beste vi kan gi ungene våre. Det er også det viktigste vi kan gjøre for å sikre likestilling og bidra til at arbeidslivet har tilgang på kompetanse og arbeidskraft.

«Det er typisk norsk å være god.» Det er et kjent sitat i norsk politikk, og jeg antar at statsråden i likhet med meg ser opp til Gro Harlem Brundtland. Hun og flere av hennes generasjons kvinner banet vei for oss som kommer etter. De var tøffe, tydelige og viste både vilje og evne til handling. Men de var også pragmatiske.

Typisk norske, altså gode, var vi også i 2003. Uten barnehageforliket hadde norsk barnehagesektor sett helt annerledes ut. Vi var alle med, men det er grunn til å minne om at det var Fremskrittspartiet og SV som den gangen bidro med tilstrekkelig både vilje og evne til handling, og ikke minst pragmatisme, som gjorde at vi fikk et bredt politisk flertall for en framtidsrettet norsk barnehagesektor.

Det er på tide å minne Arbeiderpartiet om at det i Norge er lang tradisjon for at de viktigste oppgavene løses i godt samarbeid mellom sivilsamfunnet og staten.

Særlig ivaretagelse av våre mest sårbare har staten – helt tilbake til 1800-tallet – tradisjon for å håndtere i samarbeid med private, altså sivilsamfunnet. Barnehageforliket var altså tuftet på lange tradisjoner.

Norsk barnehagesektor kjennetegnes i dag av høy kvalitet i tilbudet til barna, høy brukertilfredshet hos barn og foreldre, stort mangfold og valgfrihet for familier. Jeg tør påstå at vi har verdens beste barnehagesektor. Det er stort sett full barnehagedekning, lav pris, fleksibilitet og tilgjengelighet. Andre land ser til Norge når de skal hente inspirasjon og utvikle egen barnehagesektor.

Min påstand: Dette hadde ikke staten klart alene. Takket være pragmatiske og løsningsorienterte politikere og takket være barnehagegründere over hele landet kan vi i dag være stolte av hvilke muligheter vi gir barna våre når de får plass i barnehagen. Vi kan også være stolte av at foreldre kan delta i arbeidslivet uavhengig av hvem de er, hvor de bor, og hvilke kvalifikasjoner de har. Det trenger norsk arbeidsliv mer av. Det er mangel på kompetanse og mangel på arbeidsfolk.

Nå har regjeringen de siste to årene skapt uro og utrygghet i barnehagesektoren. Det pragmatiske Arbeiderpartiet som viste vilje til å finne gode løsninger for folk flest i samarbeid med sivilsamfunnet, er ikke til å kjenne igjen. Nå er det kamp mot de private barnehagene. Dugnadsånden fra 2003 synes å ha forsvunnet, og respekten for barnehagegründere som over hele landet har bidratt til at vi har nådd våre felles mål, er borte.

Jeg blir motløs, sier Line, det virker som om de har bestemt seg for en sannhet de ikke vet noe om. Line driver en av de barnehagene statsråden påstår hun vil hjelpe, en av de barnehagene statsråden er glad i. Da hørningen ble lagt ut, hadde Line, som driver en enkeltstående barnehage på Lillehammer – og jeg – håpet at regjeringen ville tatt situasjonen barnehagen står i, på alvor. Så skjer det motsatte.

Faktum er at Line ikke vet om hun har råd til å gi de ansatte klesgodtgjørelse. De ansatte aksepterer at de ikke får det hver måned, for de trives på jobb. Det skjønner jeg, for Line driver en fantastisk barnehage, med lavt sykefravær, høy kvalitet, høyt utdannet personale, glade barn og fornøyde foreldre. De eneste som ikke er fornøyd med den barnehagen, er dagens regjering.

Foreldrene er også utrygge. Marianne Borgenvik Kveseth er bare en av langt over 11 000 foreldre som føler utrygghet. Hun vil selv velge barnehage for sine barn og er imot endringene regjeringen vurderer om å gi kommunene mer makt. Mitt barn – mitt valg. Private barnehagers eksistensgrunnlag er foreldre som velger barnehagen for sine barn. Ingen barn, ingen penger.

Statsråden har sagt i VG at hun vil løfte private barnehager. Hun framsnakker private barnehager og vil sikre høy kvalitet og likere økonomiske vilkår.

Mitt spørsmål er: Hvordan? Hvordan i all verden skal hun oppnå det når halvparten av de private barnehagene går med underskudd allerede, og statsråden vil ha ytterligere innstramminger? God kvalitet i tilbudet til barna krever trygg og forutsigbar finansiering.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:17:36]: Gode barnehager er viktig for at vi skal fortsette å være et land med små forskjeller. Vi vil gjøre barnehagene våre enda bedre, for vi vet hvor stor betydning kvalitet i barnehagen har for at ungene våre skal få en god start i livet.

I regjeringens barnehagestrategi har vi varslet en gjennomgang av regelverket for styring og finansiering av barnehagesektoren i løpet av 2023. I forrige uke sendte Kunnskapsdepartementet en rekke forslag til endringer på høring. Vi vil ha et mer framtidsrettet regelverk som setter ungenes behov først, som tar dagens utfordringer i sektoren på alvor, og som vil gi bedre kvalitet i barnehagene i årene som kommer.

Regjeringen ønsker både kommunale og private barnehager, men barnehagepolitikken skal først og fremst handle om ungene våre. Endringene vi foreslår, skal bidra til å gi ungene våre gode barnehager også i framtiden. Vi mener kommunene må få større mulighet til å utvikle en helhetlig oppvekstpolitikk med både private og kommunale barnehager. Forslagene vi presenterer, balanserer kommunenes behov for styring og de private barnehagenes behov for forutsigbarhet på en god måte.

Nye regler har lenge vært etterspurt fra sektoren og Stortinget. Nå leverer vi. Forslaget vi har sendt på høring, bygger på et grundig forarbeid bestående av mange utredninger, rapporter, offentlige utvalg og innspill fra sektoren.

I dag er det utfordrende for kommunene å føre en felles barnehagepolitikk hvor både private og kommunale barnehager deltar, og det er vanskelig å gjennomføre lokale satsinger som kommer alle ungene til gode. Dagens finansieringsordning står i veien for å sikre likeverdige barnehagetilbud og gjør lokale satsinger på kvalitet ekstra dyre.

Flere store barnehagekonsern har tatt ut milliardgevinsten på eiendomssalg. Stadig flere barnehager bruker mer av det offentlige tilskuddet på dyrere leie for lokaler som de tidligere eide. Det viser at fellesskapets midler kan brukes enda bedre enn i dag. Derfor trenger vi et regelverk som gir bedre kontroll på at over 60 mrd. kr i årlige tilskudd og foreldrebetaling går til gode barnehagetilbud for ungene våre.

Regjeringen foreslår flere endringer i høringen, og jeg vil nå redegjøre for de tre viktigste.

For det første vil vi ha et nytt tilskuddssystem som setter ungene i sentrum. De er forskjellige, og barneha-

ger er forskjellige. Derfor skal finansieringen av private barnehager ta utgangspunkt i ungenes behov. Kommunene kjenner de lokale forholdene best – og bedre enn staten. Kommunene skal derfor få bestemme finansieringen også til private barnehager, men innenfor tydelige nasjonale rammer.

For det andre skal kommunene få mulighet til å styre barnehagesektoren på en helhetlig måte, til beste for ungene. Godkjenningen av barnehager skal være mer et reelt styringsverktøy, og det skal gi kommunene mulighet til å fastsette lokale forskrifter. Sånn kan kommunene drive mer aktiv barnehagepolitikk og styrke kvaliteten lokalt.

For det tredje vil vi forhindre kommersiell spekulering i barnehageeiendom og sørge for at tilskuddet går til ungene. Barnehagene skal ikke være investeringsobjekter for kommersielle aktører. Vi vil ha mer treffsikre og nøkterne tilskudd til eiendom, som gir mindre rom for å ta ut gevinster.

Regjeringen vil i tillegg stille strengere krav til barnehagenes bruk av tilskudd. Vi skal ha et effektivt og profesjonelt nasjonalt tilsyn med barnehagenes økonomi, og vi vil gi det nasjonale tilsynet flere virkemidler for å gjøre jobben sin på en god måte.

Samlet sett mener regjeringen at vi har sendt på høring et forslag som gir trygghet og forutsigbarhet for private barnehager.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:22:12]: Statsråden sier at hun vil bidra til et bedre tilbud til ungene våre. Sannheten er at 70 pst. av PBLs medlemsbarnehager – som er 1 916 barnehager og 32 600 ansatte i 214 kommuner, i alle fylker – allerede kutter, og det de kutter i, er kjøp av leker og utstyr til barna, vikarbruk fordi det ikke er nok ansatte, så ungene må enten komme senere eller gå før, kompetanseheving hos de ansatte, vedlikehold i barnehagen og turer og aktiviteter for ungene. Da lurer jeg på: Hvordan skal vi få et bedre tilbud når det blir mindre penger, og når man aktivt vil forskjellsbehandle private og kommunale barnehager?

Min påstand er at regjeringen er i ferd med å rasere en velferdsmodell som har vært den mest vellykkede velferdsmodellen i moderne tid.

Og hvordan skal vi lykkes med langsiktige, forutsigbare løsninger for alle barnehager når det man legger opp til, egentlig er en fullstendig umulig langsiktig prioritering? Vi kan ikke styre barnehagene etter valgcyklusen. Vi kan ikke styre dem fra budsjett til budsjett, heller. Private barnehager må, som kommunale barnehager, ha forutsigbarhet og rettferdighet. Dessuten er det jo ingen insentivmodell i regjeringens finansieringsløsninger for kvalitet. Hvordan skal barnehager som blir behandlet ulikt, kunne levere lik kvalitet i tilbudet til unge-

ne våre? Alle unger er jo like mye verdt, og halvparten av ungene våre går altså i private barnehager.

Statsråden har i en samtale med VG uttalt at private barnehager kan få mer skryt, og de kan også få mer penger. Hvordan henger det da sammen, lurer jeg på, med regjeringens velferdstjenesteutvalg og avkommersaliseringsutvalg? Støtter ikke statsråden mandatet lenger? Hvordan henger det sammen? Ønsker hun kanskje å unnta barnehagene fra mandatet til avkommersaliseringsutvalget? Det hadde vært fint, for hvordan har vi tenkt å løse framtidens barnehagebehov hvis vi bare skal trygge halvparten av barnehagene våre?

Hvis dette skal handle om å sette ungene i sentrum, er vi nødt til å sørge for at alle barnehager, både private, ideelle og kommunale, har forutsigbare og trygge rammevilkår. Vi må snakke opp hele sektoren, ikke bare halve, hvis vi skal få til at folk ønsker å jobbe i barnehagene våre, for det er faktisk en av de viktigste arbeidsplassene vi har i samfunnet.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:25:27]: Først vil jeg ta klart avstand fra påstanden om at regjeringen raserer velferdsmodellen. Det er et godt og balansert forslag som regjeringen har lagt fram, og som nå er ute på høring.

Det er viktig at det skal være reell likebehandling av barnehagene våre. Det handler om ungene våre. Vi gjør nå endringer fordi vi vil sikre en reell likebehandling av barnehagene. Bestemmelsene vi har hatt tidligere, har i for liten grad lagt til rette for en mangfoldig barnehage-sektor og små og ideelle aktører. De har vært gjenstand for mange konflikter i sektoren og et for stort fokus på eierne av barnehagene. Det er ungene som skal være i fokus.

Regjeringen vil lovfeste at formålet med foreldrebetaling og kommunalt tilskudd til private barnehager skal være at ungene i kommunen får et likeverdig barnehagetilbud. Det er det aller viktigste. Et formål om å gi et likeverdig barnehagetilbud stimulerer til god kvalitet og en mangfoldig sektor. Systemet vi har i dag, tar ikke hensyn til mangfoldet av barn med ulike behov eller kommuner med ulike behov ulike steder. Barnehager som gir et ekstra godt tilbud, skal også få ekstra finansiering. Kommunen som barnehagemyndighet skal fortsette å likebehandle kommunale og private barnehager. Det følger av alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper og barnehageloven.

For oss er det viktig å understreke at kommunen kjenner ungene og lokale forhold i sin kommune best, bedre enn staten, og derfor vil vi at kommunene skal bestemme finansieringen til private barnehager innenfor tydelige og forutsigbare nasjonale rammer. Forslagene innebærer tydelige rammer for kommunene. Vi foreslår

å regulere tydelig hva kommunene kan legge vekt på både i etableringsgodkjenning og i utmåling av tilskudd, samt at justering av antall plasser kun kan gjennomføres hvert tiende år.

Forslaget som vi sender på høring, balanserer godt kommunenes behov for styring og de private barnehagenes behov for forutsigbarhet. Det er viktig at det offentlige gir god støtte og veiledning til kommunene når de skal implementere det nye regelverket, og det blir et viktig punkt for meg framover.

Lise Christoffersen hadde her overtatt presidentplassen.

Elise Waagen (A) [11:28:07]: En tidligere, klok kunnskapsminister har uttalt følgende til Aftenposten om private barnehager:

«Dagens regelverk er utdatert.»

Jeg kunne ikke vært mer enig. Sitatet tilhører representanten Jan Tore Sanner.

Regelverket og finansieringssystemet er utdatert, og det sørger ikke for at vi kan ha nok styring med dette, og at vi har en lik kvalitet over hele landet. Regelverket ble laget i en tid da sektoren skulle bygges ut. Nå står vi i en helt annen situasjon.

Det har i lang tid vært behov for å endre regelverket for private barnehager. Det er kritikkverdige at Solberg-regjeringen, på tross av gjentatte vedtak i Stortinget og en rekke utredninger med klare anbefalinger om behov for å oppdatere regelverket, ikke fremmet lovforslag i Stortinget for å sikre at vi fikk et regelverk som er mer tilpasset dagens situasjon. Det er store variasjoner i de private barnehagene, og det er nettopp derfor det er nødvendig å gjøre noe med regelverket. Arbeiderpartiets mål er å sikre et regelverk som sikrer god økonomi og høy kvalitet, uavhengig av om barnehagen er enkeltstående, den er del av en kjede, eller den er offentlig.

Når Høyre argumenterer med at vi må beholde dagens system fordi det er mange private barnehager som går med underskudd, er det en helt feil argumentasjon, etter min mening. Nettopp fordi det er store variasjoner og vi er nødt til å sikre økonomien for mange barnehager rundt om i landet, er det helt avgjørende å gå inn i det arbeidet som vi gjør nå. Nå har regjeringen nettopp sendt på høring et forslag til nytt finansieringssystem. Dette skal vi høre og diskutere lenge, og saken kommer tilbake til oss i denne salen. Ikke la det være noen tvil: Målet må være en trygg og forutsigbar finansiering til det beste for ungene.

I og med at Høyre nå har sagt at regelverket er utdatert, er det på sin plass å spørre: Hva er det egentlig Høyre mener i denne saken? Jeg hører at man er uenig i det som er lagt fram, og at man er dypt bekymret. Men hva slags regelverk er det egentlig Høyre ønsker seg? Høyres

retorikk i denne saken er kun egnet til å skape et skrem-selsbilde. Nå har vi sendt et nytt forslag på høring, og vi skal sikre trygghet og forutsigbarhet, uavhengig av hvem som eier barnehagen. Høyre må gjerne sende disse spø-kelsene på en lang juleferie og være med i debatten om hvordan vi kan løfte hele sektoren. Fra min side håper jeg at vi kan få til en bred enighet som står seg over lang tid. Det fortjener barnehagesektoren.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [11:31:34]: Vi har en god barnehagesektor i Norge. Det skal vi fortsette å ha. Vi i Senterpartiet er tydelige på at det innebærer en god offentlig barnehage og en god privat barnehage. For å få til det er vi avhengig av å ha et regelverk som er rettferdig. Det skal være rettferdig mellom de private og offentlige, men det skal også være rettferdig mellom de ulike private barnehagene. Dette er noe sektoren selv ønsker seg, og også noe Høyre har sagt at de ønsker seg. Dagens regelverk for private barnehager ble laget i en tid da det var behov for en stor utbygging av kapasitet. Det førte til en enorm utbygging av barnehager og resulterte i full barnehagedekning. Det var det som var målet. Men det målet har vi nådd, og det skal vi være glade for. Det betyr også at det er et behov for å endre regelverket for at det skal samsvare med dagens behov, og for å klare det trenger vi bedre demokratisk styring og kontroll. Det er kommunene som kjenner behovet til innbyggerne sine best, og derfor mener vi i Senterpartiet at det er riktig å gi kommunene de verktøyene de trenger, for å gi en god styring av både private og kommunale barnehager.

Siden Høyre også mener at det er behov for å gjen-nomgå regelverket, er det interessant å spørre seg: Hva mener de egentlig skal endres? Senterpartiet mener at arbeidet som gjøres nå i forbindelse med forslaget som er sendt på høring, er veldig viktig. Det er viktig for barnehagesektoren at vi finner gode løsninger som kan stå seg over tid og på tvers av partigrenser. Det håper jeg at også Høyre kan bidra med. Vi vil jobbe for at de private barnehagene oppnår forutsigbarhet og likebehandling, og at det fortsatt skal være valgfrihet for foreldrene.

Vi kommer til å lytte til alle høringsinnspillene som kommer, med et mål om et godt regelverk for både de private og de kommunale barnehagene våre fordi vi trenger begge deler.

Himanshu Gulati (FrP) [11:34:07]: Jeg vil gi interpellanten honnør for å ta opp et viktig tema.

Jeg hørte statsråden si at det som regjeringen nå har foreslått hva gjelder barnehager, er balansert. Men helheten i regjeringens politikk overfor private barnehager de siste to årene har vært alt annet enn balansert, og det er også denne politikken som gjør at private i barneha-

gesektoren nå står overfor den uroen og de utfordringe-ne som de tross alt gjør.

Representanten Waagen sa at det at syv av ti private barnehager må kutte i kvalitet, eller at 47 pst. nå går med underskudd, viser at dagens system ikke fungerer – det var i hvert fall sånn jeg oppfattet innlegget. Men vi er i denne situasjonen på grunn av den politikken regjering-en har ført: kutt i pensjonstilskudd og innstramming av rammevilkår, som gjør at private barnehager nå sliter. Halvparten går med underskudd. I fjor fikk halvparten av landets private barnehager, 800 private barnehager, ikke kompensert sine faktiske, tariffestede pensjonsut-gifter til ansatte. Hvis ikke private barnehager skal beta-le tariffestet pensjon til sine ansatte – hva mener regjer-ingen da de private barnehagene skal betale i pensjon til sine ansatte?

106 barnehager måtte legge ned i Norge i fjor – 99 av dem var private, inkludert Disen Gård i Oslo, en av de små barnehagene i landet som også er en ideelt drevet barnehage, ikke en kommersiell barnehage. Så kuttene, den politikken som er ført, rammer ikke bare de kom-mersielle eller de store kjedene, de rammer også de ide-elle aktørene, de enkeltstående barnehagene og ikke minst de små barnehagene.

Statsråden sa også at debatten hittil ofte har handlet om eierne, og at vi må få fokuset over på barna, slik jeg oppfattet innlegget. Men det er jo nettopp regjeringen som fører mye av debatten om barnehager, og også sko-ler, over til å handle om eierne, ved målrettet å angripe de aktørene som ikke er offentlige, men som også bidrar på en god måte i denne sektoren. Barnehagepolitikk er ett eksempel på det, et annet eksempel er friskolesektoren. I morgen er det en stor demonstrasjon foran Stør-tinget mot regjeringens varslede endringer på det feltet, og vi ser friskoler over hele landet som sier at de må kut-te i lærerstillinger eller kanskje til og med legge ned fordi regjeringen igjen angriper private aktører, aktører som tilbyr et supplement og et alternativ til det offentlige.

Dette er en debatt som det er viktig at vi tar, men vi har kommet i den situasjonen som en konsekvens av den politikken som er ført de siste to årene. Hvis vi vil ut av den – ja, så må vi faktisk få balansen tilbake og sørge for at debatten handler om kvaliteten og innholdet og ikke om hvem som driver eller eier barnehager, som er den debatten regjeringen dessverre har lagt opp til de siste to årene.

Grete Wold (SV) [11:37:29]: Først: Takk til Høyre og representanten Jønnes for å sette barnehagepolitikk på dagsordenen, og takk til statsråden for gode svar.

Gode, trygge barnehager er viktig. For å få til det trengs det en forutsigbar politikk. Det er det ikke stor uenighet om. Det det fort blir uenighet om, er hva en for-

utsigbar politikk innebærer – og forutsigbarhet for hvem? Det viktige er jo forutsigbarheten for de foreldrene som har barna i barnehagen. Når mor og far overlater barnet til barnehagen, er det aller viktigste at barnet får knytte seg til et sted, til gode rutiner og til trygge ansatte. Det er ingen tvil om at dette utfordres, men også at det er sammensatt.

For det første har vi en overhengende utfordring med rekruttering av dem som vil jobbe i barnehagen – uavhengig av om den er offentlig eller privat. Dårlig bemanning er noe av det som pekes på. Da er ett av mange svar gode og stabile lønns- og arbeidsvilkår. For SV er det helt klart at dette gis best i offentlig sektor. Offentlig sektor har alltid ansvaret for å sørge for et barnehagetilbud til alle. En for fragmentert sektor og stadig større kommersielle aktører er ikke svaret på denne utfordringen. Vi ønsker å prioritere offentlige og ideelle barnehager med høy kvalitet, der pengene går til barna og til de ansatte, ikke til utbytte. Vi er derfor glad for lovarbeidet, som nå er på høring, for å styrke det kommunale handlingsrommet til å løfte de barnehagene som trenger mer ressurser for å følge opp de barna som trenger det. For SV ligger forutsigbarheten i en offentlig barnehagesektor som alltid har det endelige ansvaret.

Så forstår jeg høyresidens blikk på de private, som tross alt også er mange, og at sikringen av disse ikke alltid er forenlig med den politikken som handler om å få kontroll, med det offentlige som hovedaktør. Når det er sagt, ønsker også SV en grad av valgfrihet når det gjelder barnehage, men på mange steder handler det ikke om å velge, det handler om å få den plassen man får. Det er kommunene, store eller små, som har ansvaret for og oppgaven med å sørge for en barnehageplass til alle. Så den redselen, som f.eks. PBL nå uttrykker, for at kommunene skal få økt handlingsfrihet, deler ikke vi i SV. Kommunene trenger et handlingsrom for å løse oppgaven, og det har vi gitt dem. De har ingen interesse av å ødelegge for eller legge ned naturbarnehagen i bygda. Det man burde frykte, er de store kommersielle aktørene som kjøper opp, og når lønnsomheten ikke er god nok, legger de ned, og kommunen må overta. Det er ikke forutsigbarhet.

Til slutt: I det politiske ordskiftet blir det fort en retorikk begge veier, hvor man beskylder hverandre for å sette ideologi og retorikk foran politikken. Jeg mener at det tåkelegger debatten – apropos den interpellasjonen om klarspråk vi skal ha senere i dag. Det er ikke retorikk eller ideologiske skylapper, det er tro på ulike måter å løse oppgaven på.

SV mener bestemt at den beste løsningen ligger i sterke kommuner, en sterk offentlig sektor med handlingsrom for å skape nettopp forutsigbarhet i barnehagetilbudet i hver enkelt kommune i hele landet.

Hege Bae Nyholt (R) [11:40:52]: Jeg deler kjærligheten til barnehagene med interpellanten. Det er en inderlig kjærlighet til landets barnehager. Jeg har hatt nesten hele mitt yrkesaktive liv i barnehage. Jeg har hatt gleden av å ta imot helt små barn og følge dem gjennom viktige år i livet deres. Jeg har også egne barn. De har gått i kommunal barnehage, de har gått i kjedebarnhage, kommersiell barnehage, og de har gått i ansatteid barnehage. Jeg har fulgt det samme mønsteret som de fleste småbarnsforeldre: Nytt barn, nytt hus, ny barnehage – du får den der det er ledig plass. Jeg har levert barna mine til ansatte som har ønsket at de skal ha gode dager, som har jobbet hardt for at de skal ha gode dager, og mine barn har hatt gode dager, uavhengig av om det har vært kommunal, kommersiell eller ansatteid barnehage.

Hver eneste dag gjøres det enormt viktig arbeid i landets barnehager. Barnehage er viktig for barna, det er viktig for foreldrene, og det er viktig for samfunnet. Uten barnehager stopper samfunnet opp. Uten gode barnehager vil høyst sannsynlig kvinnene igjen måtte gå ut av arbeidslivet og hjem til kjøkkenbenken. Uten gode barnehager vil barndommen bli fattigere i Norge. Så selvfølgelig ønsker vi alle gode barnehager.

Det er et slags jubileum i år. Det er 20 år siden forliket. Jeg har vært på mange velregisserte debatter, hvor Øystein Djupedal har fortalt om hvordan det er å drikke vin med Siv, og man har mimret tilbake. Det er også helt sant at det var mangel på barnehageplasser for 20 år siden. Det var nærmest bingo. Jeg sto sammen med to søstre, den ene fikk barnehageplass, den andre fikk ikke, og det hadde noe å si for hverdagen deres. Det vi ikke snakker så høyt om, var at i dette forliket åpnet vi også opp døren for de kommersielle.

Spørsmålet er: Hva skal til for å sikre de private barnehagene trygghet og forutsigbarhet? Jeg vil si at det som skal til, er at vi må begynne å snakke om hva private barnehager er, for det er forskjellige ting. Det er ideelle barnehager, og det er kommersielle barnehager. Jeg tror det som vil sikre tryggheten for gårdsbarnehagene, for de ansatteide barnehagene, osv., er at vi faktisk får på plass en definisjon av ideelle barnehager, sånn at vi kan velge å prioritere dem. For det er også sant at gamle, vel etablerte private barnehager sliter med å få tallene til å gå opp. Det er også sant at pensjonen, slik den er organisert i dag, ikke treffer riktig. For noen går det i pluss, for andre går det i minus. Så la oss få på plass en definisjon av hva ideell er. La oss ta på alvor at det er slått fast om og om igjen, bl.a. i Storberget-utvalget, at det finnes profitt i barnehagene. Det finnes mulighet til å bli rik av barnehagedrift. Det er noen få aktører som blir rike av å drive barnehage – så rike at de ikke lenger kan bo i Norge, men må flytte til Sveits. Det er en realitet at det er solgt barne-

hagebygg for 11 mrd. kr på to år. 11 mrd. kr er mye penger – det er fryktelig mye penger.

La oss sikre at våre velferdsmidler går til en god og offentlig velferd. La oss sikre at vi har penger til å ha god nok bemanning i barnehagen hele dagen. La oss sikre at det er trygghet for både de ansatte, for barna og for foreldrene. At de skal ha forutsigbarhet, støtter jeg fullt ut. Men da er vi også helt, helt avhengig av at vi har et lovverk som sikrer nettopp at våre offentlige penger går til å sikre velferden, og det gjøres best gjennom å sikre at det går til de offentlige barnehager og til de ideelle barnehagene.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:45:53]: Jeg er helt enig med representanten Nyholt. Jeg er veldig glad i barnehager. Jeg vil takke statsråden og de andre som har bidratt i debatten. Så vil jeg sitere PBLs leder, for han sier nemlig:

«Det hviler et enormt ansvar på regjeringen som denne høsten kommer med forslag til nytt finansieringssystem. For mange barnehager kan innretningen på regjeringens forslag være dråpen som får begeret til å renne over.»

Vi har sett mange av de begrene det siste året. Han sier videre:

«Vi ber Stortinget ta på alvor den situasjonen private barnehager befinner seg i, og sikre et regelverk for styring og finansiering av private barnehager som ikke struper kapasiteten, kvaliteten og mangfoldet som er bygget opp i barnehagesektoren over mange år.»

Høyre er klar til å ta det ansvaret. Vårt håp er at regjeringen tar signalene fra sektoren og fra de mange tusen foreldrene som har engasjert seg, på alvor. Vi ønsker et nytt bredt barnehageforlik som kan stå seg over tid. Vi har en klar forventning om at ny statsråd inviterer til reelle forhandlinger og gode samtaler. Det vil tjene sektoren, det vil tjene samfunnet, men først og fremst vil det tjene ungene våre, og det er jo de som er vår felles framtid. Unger over hele landet fortjener like muligheter. Barnehager med kvalitet i barnehagehverdagen og kompetente ansatte er nøkkelen til det.

Høyre har hele tiden vært opptatt av og tydelig på at sektoren har endret seg mye fra 2003, og at det trengs en oppdatering og tilpasning av regelverket. Derfor startet vi den jobben mens vi satt i regjering. Vårt ønske har hele tiden vært å kunne gjøre en samlet vurdering av vilkårene for nettopp å skape trygghet og forutsigbarhet for alle barnehager.

Vi har hele tiden vært tydelig på at vilkårene skal være rettferdige, men at endringer må skje på en måte som ikke bidrar til at tilbudet til ungene forvitrer. Derfor ønsker Høyre å bidra til et nytt forlik som gjenoppretter

ro og tillit i den private delen av sektoren, og som gir stabile, rettferdige og forutsigbare rammebetingelser. Skal vi lykkes med det, må det være et bredt politisk flertall. Det må være et oppdatert kunnskapsgrunnlag som sikrer tillit.

Det er de tre grunnleggende prinsippene i barnehageforliket fra 2003 som har gitt den mest vellykkede velferdsreformen i moderne tid. Vi må ta med oss dem. Det er økonomisk likeverdig behandling, foreldrenes valgfrihet, lav og lik foreldrebetaling i offentlige og private barnehager og redusert foreldrebetaling for utsatte grupper.

Mitt siste spørsmål til statsråden er: Vil statsråden gi fraksjonen tilstrekkelige fullmakter til at det er mulig å få til et bredt forlik, til at vi kan ha reelle samtaler, eller handler det nok en gang om at vi må være enig i Arbeiderpartiets løsninger?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:49:15]: Det var et viktig faktum som ble nevnt av interpellanten i hennes innlegg nå, nemlig at den gjennomgangen ble bestilt av Solberg-regjeringen høsten 2017 fordi man så behovet for en gjennomgang av styringen og finansieringen av private barnehager.

Jeg har lyst til å vise til noen av tilbakemeldingene som vi nå har svart ut og vil ha innspill på. Det er at dagens system særlig går ut over de enkeltstående private og ideelle barnehagene, som har en mer sårbar økonomi enn barnehager i konsern. Det er jeg enig med interpellanten i. Derfor foreslår vi at kommunen skal få større mulighet til å tilpasse tilskuddet til barnegrupper og barnehagens faktiske behov enn de har rom for i dag. Det betyr en omfordeling som innebærer et høyere tilskudd til de barnehagene som trenger det mest, og dermed bedre rammebetingelser for mange private barnehager som i dag har lav driftsmargin.

Regjeringen foreslår også at kommunene skal kunne legge vekt på om barnehagen er ideell når de vurderer søknader om etableringsgodkjenning. Enkeltstående og ideelle barnehager bidrar til et større mangfold i sektoren, og mange av disse har særskilte profiler, som f.eks. friluftsbarnhager, gårdsbarnehager osv., og det er veldig bra.

Interpellanten spør om arbeidet og prosessen videre. Der er det viktig for meg å understreke at saken ikke har kommet til Stortinget ennå, og det er naturlig at man snakker med alle i komiteen for å få innspill. Jeg håper at komiteen får til brede og samlende løsninger.

Presidenten [11:51:14]: Da er debatten i sak nr. 4 avsluttet.

Sak nr. 5 [11:51:20]

Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til digitaliserings- og forvaltningsministeren:

«Klare og forståelige lover, forskrifter og offentlige dokument er viktig for demokratiet og rettstryggheten. Dårlig språk er en tidstyv som samfunnet taper flere hundre millioner kroner på årlig. Kommunal- og moderniseringsdepartementet inngikk i 2016 en avtale med Universitetet i Oslo om å støtte juridisk fakultet med 3 millioner kroner årlig frem til 2026 for å fremme klarspråk i juridisk utdanning. Nå har regjeringen varslet at de vil si opp avtalen.

Hva er den faglige begrunnelsen for at statsråden vil si opp avtalen om klarspråk i juridisk utdanning?»

Jan Tore Sanner (H) [11:52:34]: Vi er mange som har mottatt brev fra kommunen, Nav, skatteetaten eller andre offentlige etater som er vanskelige å forstå. Klare og forståelige lover, forskrifter og offentlige dokument er viktig for demokratiet og rettstryggheten, spesielt for utsatte grupper.

Dårlig språk er en tidstyv som samfunnet taper flere hundre millioner kroner på årlig. Senest i en rapport fra Menon Economics fra november 2022 er funnet at investerte penger i klarspråk i kommunene gir en «høy sikker avkastning». Et eksempel fra Tønsberg er at 1 krone investert i klarspråkarbeid gir en avkastning på 4 kroner.

Ulike regjeringer har over tid jobbet med klarspråk. Da jeg var Kommunal- og moderniseringsminister i 2013, løftet vi «klart språk» som et viktig prosjekt for å fornye og forenkle offentlig sektor.

Vi så at det ikke var tilstrekkelig å språkvasker brev. Roten til dårlig språk ligger ofte i en vanskelig tilgjengelig forskrift eller lov. Derfor inngikk jeg i 2016, på vegne av departementet, en avtale med Universitetet i Oslo om å støtte juridisk fakultet med 3 mill. kr årlig frem til 2026 for å fremme klarspråk i juridisk utdanning. Det holder ikke at juristene kan sitt fag; de må også klare å skrive så vi andre forstår. Men hva skjer? Nå har Støre-regjeringen varslet at de vil si opp avtalen – tre år før tiden. Det er alvorlig av flere grunner.

Fra universitetet pekes det på at oppsigelsen for det første skaper tvil rundt alle inngåtte avtaler om forskningsfinansiering. Jussdekan Ragnhild Hennum sier til Khrono at «de ikke er kjent med andre eksempler der et departement ensidig har sagt opp en avtale i avtaleperioden, og bemerker at statens standardavtale om forsknings- og utredningsoppdrag setter en høy terskel for oppsigelse i avtaleperioden».

Dernest peker universitetet på at forutsetningene nå er på plass for viktige resultater på flere områder, men at kuttet vil føre til at viktige prosjekter blir svekket

eller stoppet. Oppsigelsen av avtalen bidrar både til et tilbakeslag for klarspråkarbeidet og til å svekke statens troverdighet som avtalepart. Det er alvorlig. Jeg vil derfor be statsråden svare på fire helt konkrete spørsmål:

1. Hva er den faglige begrunnelsen for at statsråden vil si opp avtalen om klarspråk i juridisk utdanning?
2. Hvilke konsekvenser ser statsråden at dette kan få for klarspråkarbeidet?
3. Er statsråden kjent med andre eksempler der et departement ensidig har sagt opp en avtale om utdanning og forskning i avtaleperioden?
4. Hvilke konsekvenser mener statsråden dette vil få for tilliten til departementene og staten som avtalepart?

I Riksrevisjonens rapport publisert 26. oktober 2023 om forståelig kommunikasjon får blant andre Nav kritikk for ikke å skrive vedtaksbrevene sine i klarspråk.

Juridisk fakultet i Oslo har inngått en avtale med Nav og skulle fra 2024 finansiere et Nav-spesifikt program i klart språk. Dette prosjektet står nå i fare, og det viser at et lite kutt fra regjeringen kan få store negative konsekvenser.

I statens standardavtale om forsknings- og utredningsoppdrag settes det som referert en høy terskel for oppsigelse i avtaleperioden.

I statsbudsjettet står følgende om oppsigelsen: «For å frigjere midlar til andre føremål [...] vil departementet seie opp avtala med UiO om Klart språk i juridisk utdanning og forskning.»

Med andre ord: For å sikre 3 mill. kr til andre formål sier departementet opp avtalen om forskning på klart juridisk lovspråk.

Språkrådets direktør Åse Wetås skriver i en kronikk følgende: «Kommunaldepartementet sparer på skillingen, men lar daleren gå.»

Så langt er det ikke spor av faglig begrunnelse fra regjeringens side. Tvert imot: I et brev til jussdekan Ragnhild Hennum skriver departementet at de er «svært tilfreds med måten UiO har oppfylt sine forpliktelser i avtalen». Likevel sies avtalen opp. Det er useriøst.

Det juridiske fakultetet ved UiO har bygget opp et viktig fagmiljø basert på avtalen med departementet. Nå står flere prosjekter i fare:

- om språkets betydning for svake gruppers rettsstilling
- om digitaliseringsvennlig lovgivning
- satsingen på skriveundervisning på alle nivåer i studiet

Jeg håper at statsråden nå bekrefter at regjeringen vil snu.

Statsråd Karianne O. Tung [11:57:59]: Jeg vil først takke representanten Jan Tore Sanner for spørsmålet

om avtalen med Universitetet i Oslo om klart juridisk språk.

Jeg ønsker å innlede mitt innlegg med å understreke at departementet er svært tilfreds med måten universitetet har oppfylt sine forpliktelser i avtalen på. Denne interpellasjonen gir meg anledning til å bekrefte fra Stortingets talerstol at begrunnelsen for kuttforslaget utelukkende er behovet for å omprioritere disponering av økonomiske midler i en tid da vi må stramme inn budsjettet. Denne begrunnelsen har vi gitt Universitetet i Oslo i brev, og senere bekreftet i et eget møte om saken med universitetet. Departementet har også vært åpen om og tydelig på begrunnelsen når vi har besvart spørsmål fra media.

Vi har i vår dialog med universitetet oppmuntret til å videreføre arbeidet med klart juridisk språk som en fast del av det juridiske fakultetets virksomhet, uavhengig av den økonomiske støtten fra departementet, fordi det er et viktig tiltak. Det var uansett planlagt at Universitetet i Oslo skulle overta hele det økonomiske ansvaret for dette fagfeltet etter avtalens slutt, dvs. fra og med høsten 2026. Kunnskapen som bygges gjennom dette prosjektet, er både ettertraktet og verdsatt i forvaltningen.

Regjeringen er nødt til å prioritere hardt for å skaffe et økonomisk handlingsrom for trygg økonomisk styring i en svært urolig tid, og vi har gjort tøffe grep i vårt budsjettforslag. Representanten Sanner vet godt at det er uvanlig å informere om mulige planlagte kutt før regjeringen framlegger sitt budsjettforslag for Stortinget. I denne saken har vi imidlertid gjort et unntak. Vi informerte Universitetet i Oslo allerede i mai om det planlagte kuttet. Dette er fordi vi mener det er viktig at arbeidet med klart juridisk språk fortsetter. Ved å informere universitetet så tidlig som mulig ønsket vi å gi universitetet mulighet til å planlegge for at avtalen avsluttes før opprinnelig planlagt, og dermed gi universitetet god tid til å finne andre finansieringskilder eller til å prioritere innenfor sitt eget budsjett.

Dette kuttet betyr ikke at vi ikke støtter opp under klart språk og klart juridisk språk i norsk forvaltning. Klart språk og klart juridisk språk er, som representanten Sanner helt riktig sier, viktig for demokratiet og rettssikkerheten. Det er viktig for tilliten til norsk forvaltning at innbyggerne forstår sine rettigheter og plikter. Det er også ønskelig at innbyggerne kan ivareta sine muligheter til å delta i utformingen av politikk, ordninger og tjenester. Klart språk er en viktig forutsetning for det.

Da representanten Jan Tore Sanner var ansvarlig statsråd, var han veldig engasjert i å støtte klart språk i både stat og kommune. Det har jeg lyst til å rose representanten for. Den store satsingen på klarspråk i norsk

forvaltning ble satt i gang av Stoltenberg-regjeringen for over 15 år siden, og den ble bygget videre på av Solberg-regjeringen. Dette kontinuerlige arbeidet de siste 15 årene, støttet av engasjerte statsråder fra ulike partier og skiftende regjeringer, har skapt gode forutsetninger for klarspråk i norsk forvaltning. Resultatet er at det i dag er inntatt et krav om klart språk i språkløven. Forvaltningslovutvalget foreslo også i sin NOU at det tas inn et klarspråkkrav i den nye forvaltningsloven. Vi har kommet et lite stykke på vei i løpet av disse 15 årene.

Jeg håper at Universitetet i Oslo fortsatt kommer til å satse på klart juridisk språk, både når det gjelder utdanningen av morgendagens jurister som vil skrive lover og forskrifter, og når det gjelder forskning som er viktig for å bygge et godt kunnskapsgrunnlag på dette området. Det vil være viktig og nyttig for Stortinget som lovgiver, og ikke minst for innbyggerne.

Jan Tore Sanner (H) [12:02:22]: Det er rett og slett ikke seriøst å begrunne oppsigelsen av denne klarspråkavtalen med behovet for omprioritering av 3 mill. kr. Jeg minner om at jeg stilte fire helt konkrete spørsmål. Jeg fikk svar på ett av dem, og den faglige begrunnelsen var at man trengte 3 mill. kr på budsjettet.

Jeg kan nesten ikke tenke meg en viktigere grunnkompetanse for det departementet som statsråden leder, som digitaliserings- og forvaltningsminister, enn at juristene er gode i klarspråk. Det var som jeg sa i mitt hovedinnlegg: Det er ikke tilstrekkelig å språkvaske brev, dette handler om juridisk klarspråk, og juridisk fakultet i Oslo har bygget opp en bred kompetanse basert på den avtalen som de har inngått med departementet.

I en kronikk i Khrono sier både dekanene ved juridisk fakultet og humanistisk fakultet i Oslo og dekanen ved juridisk fakultet i Bergen følgende:

«Dersom staten velger å avslutte avtaler midt i avtaleperioden, selv når de er svært fornøyde med hvordan avtalen er oppfylt, gjør de det til en risikosport å inngå avtaler med staten.»

Jeg merket meg at statsråden i sitt innlegg var opp-tatt av tillit til forvaltningen. Nå uttaler både juridisk fakultet og humanistisk fakultet i Oslo og juridisk fakultet i Bergen at det blir en risikosport å inngå avtaler med staten når man bryter avtaler midt i perioden. Så jeg vil igjen stille spørsmål til statsråden om hun, punkt én, er kjent med andre eksempler der et departement ensidig har sagt opp en avtale om utdanning og forskning i avtaleperioden, og punkt to, hvilke konsekvenser det vil ha for tilliten til departementet og staten som avtalepart. Dette er veldig sentrale spørsmål.

Jeg vil også mene at det er viktig for rettstryggheten for særlig utsatte grupper at Nav-juristene kan skrive klart og godt, noe de ifølge Riksrevisjonen ikke kan. Jeg

viste i mitt hovedinnlegg til rapporten fra Riksrevisjonen, som er ganske fersk, hvor Nav får sterk kritikk for manglende klarspråkarbeid. Det juridiske fakultet hadde inngått en avtale med Nav og skulle hjelpe dem med klarspråk i 2024. Dette prosjektet står også nå i fare. Det sentrale spørsmålet som jeg ber statsråden svare på, er hva dette gjør med tilliten til staten som avtalepart.

Statsråd Karianne O. Tung [12:05:43]: Jeg forstår at det er svært uvanlig at staten trekker seg ut av inngåtte avtaler, men så lever vi også i en svært uvanlig tid. Det er krig og uro og ettervirkninger av pandemien. Det har ført til økte levekostnader og gitt en mer utrygg verden. Prisene har økt så godt som i alle land, også her hjemme i Norge. Regjeringen ønsker å få ned prisveksten samtidig som vi opprettholder viktige velferdstjenester, billigere barnehager, styrket sykehusøkonomi og styrket sikkerhet og beredskap.

Jeg skjønner godt at forslaget om å si opp avtalen kom overraskende for Universitetet i Oslo, men samtidig er det slik at det i avtaleteksten var tatt forbehold om eventuelle nødvendige omprioriteringer og Stortingets godkjenning av budsjettvedtak. Dette er grunnlaget for at avtalen kan sies opp. Jeg håper likevel, som sagt tidligere, at Universitetet i Oslo vil videreføre arbeidet med klart juridisk språk.

La meg også minne representanten Sanner om at en også under Solberg-regjeringen så seg nødt til å finansiere en del satsinger gjennom omprioriteringer. For eksempel ble bevilgningen til forskning over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett redusert i 2021 for å få rom til andre prioriterte formål, som f.eks. kontingent til EU-programmene.

Jeg oppmuntrer Universitetet i Oslo til å fortsette satsingen på klart juridisk språk. Det er viktig for oss, og jeg håper at de også finner rom til å prioritere det innenfor sine egne budsjetter.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:07:45]: «Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale», står det i Grunnloven § 100 sjettedde. Åpne og opplyste samtaler er en god ting, og samtaler med dem som har skoene på, i dette tilfellet Juristforbundet og Juristforbundets studenter, er også smart. De er tydelige på at om vi ønsker at deres klienter samt innbyggerne i møte med forvaltningen skal skjønne hva som skjer når de møter jussen, krever det at de som anvender jussen, evner å forklare dette på en forståelig måte. Hvis ikke ender vi med «dog», «hvorledes», «under tiden», «sondre» osv. – for ikke å snakke om doble negasjoner. Det er Juristforbundets oppfatning at klarspråk i jussen er helt grunnleggende for at rettsstaten skal kunne fungere godt. Rett og plikt-sammenheng trenger klarspråk. Det gir liten mening å si at den

enkelte skal ha rettigheter, og ikke gi innbyggerne muligheten til å lære seg å forstå hvilke rettigheter de faktisk har. På den annen side er det på grensen til uredelig å kreve at borgerne oppfyller sine samfunnsplikter, om de ikke settes i stand til å lære seg, forstå og vite sine plikter. Da fjerner vi oss fra demokratiet og rettsstaten og nærmer oss noe helt annet som vi ikke vil sammenligne oss med. Fra den kommunale forvaltningen ser vi f.eks. vedtak fra sosialhelsetjenesten på tolv sider. En skal være ganske frisk og ressurssterk for å komme gjennom den typen vedtak og ikke minst forstå innholdet. I realiteten må en i Norge i dag være ganske frisk for å være syk.

Klarspråk skjer ikke av seg selv. Å forklare seg klart, tydelig og presist krever trening. Klarspråk legger fokuset på den som skal uttrykke seg, sånn at de som ikke er jurister, også forstår det juristene sier. Fokuset til klarspråk er at man bl.a. er tydelig på at ansvaret for å gjøre seg forstått ligger på avsender og ikke på mottaker. Det betyr at det ikke er gangbart at offentlig sektor overøser borgerne med all informasjon de har behov for å gi, for å sikre seg, og at det ikke er tilstrekkelig å skrive ut lange rundskriv og legge dem ved brev. Informasjonen må tilpasses mottakeren. I de aller fleste tilfeller skriver jurister for ikke-jurister.

Lovene som regulerer offentlig sektor, handler i stor grad om rettigheter og plikter for oss borgere. For at borgerne skal kunne hevde sine rettigheter, har alle forvaltningsorganer veiledningsplikt. Dersom språket i disse lovene er tungvint og lite tilgjengelig, er det mer krevende for offentlig sektor å oppfylle denne plikten og desto viktigere at juristene oversetter juridisk fagspråk til naturlig språk. Dette gjelder i all kommunikasjon mellom det offentlige og oss borgere, ikke bare i brev, men i alle elektroniske løsninger.

Nav gjennomførte i 2012 et større klarspråksprosjekt der de gjennomgikk alle brevene sine, med kvantitative og kvalitative undersøkelser både før og etter språkendringen. Det viste en enorm forskjell. Før klarspråkgjennomgangen viste nullpunktsundersøkelsen bl.a. at inntil én av fire brukere slet med å forstå om det var en innvilgelse eller et avslag de hadde fått. Etter gjennomgangen var språket enkelt, og den overflødige informasjonen ble lagt i et eget vedlegg framfor å flettes inn i teksten. Fokuset lå på regelen eller hva det ville bety for mottakeren. Dersom språket i tjenestene og løsningene ikke er enkelt og forståelig nok, må borgeren kontakte forvaltningen på annet vis. Det tar tid og ressurser for brukeren, er ødeleggende for omdømmet til den aktuelle etaten og koster mye penger i unødige oppfølging. I verste fall kan vi også risikere at brukeren går glipp av økonomiske eller materielle goder som de skulle hatt krav på, og at det kan bli snakk om erstatningssak.

Det bør derfor være åpenbart for alle at det vil være god samfunnsøkonomi å videreføre avtalen mellom KMD og UiO for å fremme klarspråk i juridisk utdanning. Det vil også være en god investering å bruke de tre millionene på denne satsingen framfor å påpeke satsing på EU-forskning. I forrige regjeringperiode oppnådde vi målet om over 1 pst. i mange år, mens dagens regjering ikke i noen av sine budsjetter klarer å oppnå målet innenfor forskning. Jeg vil anbefale å bruke litt mer tid på det framfor å kutte disse millionene.

Grete Wold (SV) [12:12:51]: Først: Takk til interpellanten, som tar opp et høyst aktuelt tema, og takk til statsråden for svar.

Vi politikere sies jo ha et eget språk, et politikerspråk. Det er så klart norsk, men ikke alltid like lett å forstå. «Et typisk politikervar» betyr at det er litt utydelig, overordnet og litt uforståelig – og det kan jo absolutt ha sin funksjon noen ganger og sikkert gi både debattledere og journalister litt å bryne seg på, men ellers i samfunnet er klart språk avgjørende.

Hvorfor er det så viktig? Mye klokt er allerede blitt sagt herfra. KS trekker opp noen av flere gode poenger. Klarspråk sparer bl.a. kommunene for tid og penger. Det fører til færre henvendelser fra folk som trenger hjelp til å forstå det man faktisk formidler. Offentlig sektor forsøker å kommunisere gode budskap. Det sparer innbyggerne for tid og frustrasjon, nettopp fordi folk forstår hva som blir formidlet av lovverk, regler og annen kommunikasjon. I en stadig mer digital verden kan klarspråk gjøre digitale tjenester forståelige for brukerne – for alle. I tillegg bidrar klarspråk bl.a. til å hjelpe kommunesektoren med å kommunisere verdier og visjoner, og med det øke muligheten for at flere kan involvere seg, og å engasjere innbyggerne i kommunene. Ja, det styrker og bevarer demokratiet vårt.

Medvirkning og gjennomsiktighet skaper felles identitet og forståelse, slik at man også kan finne felles mål og jobbe mot dem, og det må vel sies å være en verdi i seg selv, slik som verdensbildet ser ut i dag.

Dette er noen av de svært gode faglige argumentene for å satse på klarspråk. På UiO var de i gang med et faglig arbeid for å fremme klarspråk i juridisk utdanning. Dette er svært viktig for alle jurister som skal ut og jobbe i norske kommuner. SV er derfor kritisk til at regjeringen strupete dette prosjektet før avtalen gikk ut, og reaksjonene har ikke latt vente på seg. Jeg er absolutt ikke den eneste representanten som har fått bekymrede og til dels sjokkerte mailer inn i min innboks. Døveforbundet skriver i sitt innspill til kommunal- og forvaltningskomiteen at forslaget om å kutte støtten til prosjektet ved UiO må sies å være et brudd på språkloven.

Det gir ingen mening at man ikke viderefører det som fungerer, og til en rimelig pris. I sluttsum vil det være besparende for samfunnet og øke deltakelsen og demokratiutviklingen. SV håper derfor at regjeringen og statsråden lytter til de protester og de gode argumenter som er kommet fram fra miljøene, og at man går tilbake og endrer på dette forslaget.

Jan Tore Sanner (H) [12:15:34]: La meg starte med å takke representanten Grete Wold for et usedvanlig klart, tydelig og godt innlegg. Hun satte fingeren på nettopp hva dette handler om, nemlig svake gruppers rettsstilling.

Jeg er godt kjent med høringsuttalelsen fra Døveforbundet, hvor de nettopp tar tak i et av de prosjektene som nå står i fare på grunn av regjeringens opptreden, og det er prosjektet om språkets betydning for svake gruppers rettsstilling.

Så hører jeg at statsråden sier det er krig i verden, og at det er behov for å kutte i budsjettet, og derfor sier man opp en avtale som betyr 3 mill. kr til neste år. Med all respekt: Det ville tatt statsråden mindre enn et kvarter å frigjøre 3 mill. kr på sitt budsjett. Statsråden hadde en mulighet som jeg håpet hun ville benytte, for det var ikke hun som var statsråd da det ble varslet at avtalen skulle bli sagt opp. Det var ikke hun som var statsråd da budsjettet ble lagt frem. Nettopp derfor hadde jeg håpet at en ny statsråd – som attpåtil har fått ansvaret for digitalisering og forvaltningspolitikk – hadde sett verdien av klart juridisk språk.

Vi har alle sett de gode eksemplene på brev som har blitt språkvasket, og hva det betyr. Men da vi jobbet med denne problematikken, kom vi til at årsaken til at et brev er uklart skrevet, er at det er en lite tilgjengelig forskrift – en lite tilgjengelig forskrift som er basert på en lite tilgjengelig lovtekst. Nettopp derfor er det viktig at juristene i tillegg til å kunne sitt fag også kan formulere seg klart og tydelig, slik at lovene er til å forstå for dem som skal forholde seg til dem.

La meg avslutte litt mykere enn jeg startet. Jeg håper at det ikke har gått prestisje i saken fra regjeringens side, men at man én gang til vil se på om det er riktig å avslutte en avtale, når det svekker tilliten til staten som avtalepart og bidrar til at viktige prosjekter som handler om svake gruppers rettsstilling og digitaliseringsvennlig lovgivning, kan bli stoppet eller trappet ned. Jeg håper statsråden vil bekrefte at det ikke er gått prestisje i saken, men at regjeringen viser vilje til å vurdere dette én gang til.

Statsråd Karianne O. Tung [12:18:41]: La meg starte med å bekrefte at det ikke er noe prestisje i dette forslaget.

Som sagt har arbeidet med klart språk vært et arbeid som har pågått over 15 år, siden Stoltenberg-regjeringen startet det, og det har blitt bygd videre på av Solberg-regjeringen.

Det er ikke et lovtomt område i dag. Det er inn tatt et krav om klart språk i språkloven, og forvaltningslovutvalget foreslo i sin NOU å ta inn et klarspråkkrav i den nye forvaltningsloven. Også i toneangivende miljøer utenfor universitetet og departementet er det et prisverdig engasjement for klart språk. Sivilombudet vektlegger klarspråk i sin veileder om forvaltningens begrunnelsesplikt, og i slutten av oktober kommer, som allerede nevnt, Riksrevisjonen med en rapport om sin kontroll av bl.a. hvorvidt Nav og Statens pensjonskasse kommuniserer klart og forståelig. Videre har Digitaliseringsdirektoratet utarbeidet en egen veileder om klart språk i utvikling av digitale tjenester.

Dette er altså ikke et lovtomt rom, men et pågående arbeid. Det er som sagt ganske uvanlig at staten trekker seg ut av en avtale. Det er det rom for å gjøre i avtaleteksten, men jeg vil igjen gjenta: Vi lever i ganske uvanlige tider.

Jeg har lyst å takke representanten Jan Tore Sanner, og også for innlegget fra Wold, for veldig god argumentasjon for hvorfor klart språk er viktig. Denne interpellasjonen har gitt meg muligheten til å bekrefte fra Stortingets talerstol at begrunnelsen for kuttforslaget utelukkende er behovet for å omprioritere disponering av økonomiske midler, og jeg håper Universitetet i Oslo fortsetter sitt arbeid med klart språk.

Presidenten [12:20:30]: Da er debatten i sak nr. 5 avsluttet.

Sak nr. 6 [12:20:40]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap) (Innst. 37 L (2023–2024), jf. Prop. 120 L (2022–2023))

Presidenten [12:21:01]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Sakens ordfører er Gisle Meininger Saudland. Presidenten kan ikke se at han er til stede i salen. Da er neste taler representanten Tuva Moflag.

Tuva Moflag (A) [12:22:03]: Med denne saken fullfører vi et viktig pensjonsgrep for framtidens pensjonister, nemlig å sikre pensjon fra første krone for alle. Man tjener allerede opp pensjon fra første krone både i folketrygden og i privat tjenestepensjon. Nå innlemmes også personer som jobber i små stillingsbrøker i det offentlige.

Gode pensjonsordninger skal gi oss trygghet for framtiden og sikre at vi kan fortsette å leve et godt liv når vi ikke lenger klarer å stå i jobb. Hvor mye vi har å rutte med som pensjonister, er avhengig av både opptjening i folketrygden, pensjonsordninger gjennom arbeidsgiver og hvor mye vi har spart på egen hånd. Det har vært og er fortsatt ganske store forskjeller på de beste og de dårligste pensjonsordningene man får gjennom sine arbeidsgivere. Siden obligatorisk tjenestepensjon trådte i kraft 1. januar 2006, er pensjon fra første krone den store forbedringen som kommer framtidens pensjonister til gode.

Saken vi har til behandling i dag, viser at det først og fremst er unge folk under 30 år som jobber i små stillingsbrøker i det offentlige. Det betyr at de som er unge i dag, vil få stor glede av denne lovendringen, når vi ser 40–50 år fram i tid. Det understreker at arbeid med pensjon har et langsiktig perspektiv. Nå vil alt man jobber, helt fra man er 13 år, få betydning den dagen man går av med pensjon.

For medlemmer i sykepleierpensjonsordningen viser saken at det er flere eldre sykepleiere som jobber i små stillingsbrøker. Dette er kompetent og sårt tiltrengt arbeidskraft i vår felles helsetjeneste. Norsk Sykepleierforbund og mange sykepleiere har tatt kontakt med oss i forbindelse med behandling av denne saken. Bakgrunnen er at sykepleiere ikke lenger kan jobbe i 19,9 pst. stilling uten avkorting av pensjonen. Det er nemlig ikke bare unge sykepleiere som meldes inn i pensjonsordningen når vi innfører pensjon fra første krone. Endringen påvirker også sykepleiere som allerede har gått av med pensjon.

Norsk Sykepleierforbund har fremmet flere forslag til saken, både for å sikre en smidig overgang og for å sikre et fortsatt arbeidstilbud for pensjonerte sykepleiere. Dette er en problemstilling som alle komiteens medlemmer tar på alvor, og flertallet har samlet seg om et forslag som lyder slik:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at pensjonerte sykepleiere har gode insentiver for å jobbe i mindre stillinger i det offentlige, herunder vurdere unntak for innmelding i pensjonsordningen for sykepleiere. Dette bør gjøres i samråd med partene, og regjeringen skal komme tilbake til Stortinget før lovendringen trer i kraft.»

I tillegg støtter vi innspillet om ikrafttredelse fra tidligst 1. juli samt Norsk Sykepleierforbunds innspill om bruk av differensiert pensjonistlønn.

Samtidig bør det understrekes at det er viktig å unngå at man får et system som gir sterkere insentiver til å gå ned i stilling fordi man kan jobbe med tidligpensjon og motta 19,9 pst. lønn uavkortet. Målet er et system som gir god uttelling for å jobbe, samtidig som de som ikke kan jobbe mer, ikke blir pensjonstapere.

Dette er en veldig god sak, og sammen med et bredt flertall i komiteen sørger vi for at det også blir gode løsninger for å sikre arbeidskraft til vår felles helsetjeneste.

Så lurer jeg på om jeg i saksordførers fravær skal ta på meg oppgaven med å legge fram komiteens innstilling – jeg vet ikke om det er helt parlamentarisk riktig, men jeg tar nå sjansen.

Henrik Asheim (H) [12:25:53]: Pensjon fra første krone var et viktig grep som Solberg-regjeringen fikk vedtatt i juni 2021, og som opprinnelig ble planlagt innført fra 2023. Dette forslaget ble videreført av dagens regjering og også fremskyndet innført med ett år. Dette er et viktig grep fordi det betyr at man får pensjonsopptjening for all arbeidsinnsats man gjør, og det er dermed også helt i tråd med pensjonsreformen. En helt naturlig del av denne politikken er også å fjerne minstegrensen på 20 pst. stilling for rett til medlemskap i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene.

Utfordringen med dette er at denne politikken også fører til at det blir endrede vilkår for pensjonerte offentlig ansatte som jobber noe ved siden av pensjonen. Da denne saken var på høring i departementet, sendte derfor Norsk Sykepleierforbund et høringssvar hvor de gjorde oppmerksom på denne endringen, som forbundet altså støtter, og at den ville bety at pensjonerte sykepleiere som jobber noe i helsevesenet, ville tape på endringen sammenlignet med dagens regelverk. De etterlyste konkrete tiltak som kunne avhjelpe dette. Her tar de opp en utfordring som må tas på alvor. Helsepersonellkommissjonen har tydelig vist utfordringen vi har med å rekruttere til og beholde folk i disse stillingene, men også at vi trenger all den ekstra arbeidskraften vi kan få. Derfor er også pensjonerte sykepleiere en viktig ressurs og et bidrag inn i helsetjenesten.

Dessverre har ikke regjeringen fulgt dette opp godt nok. I en situasjon hvor vi trenger ekstra arbeidskraft innenfor helse og omsorg, har regjeringen ikke kommet de pensjonerte sykepleierne i møte på noen som helst måte. Det gjør at komiteen, med et bredt flertall, har måttet rydde opp og sende bestillingen tilbake til regjeringen. Vi ber regjeringen gå i dialog med partene og komme med tiltak som gir gode insentiver til å stå i mindre stillinger ved siden av pensjon, herunder vurdere

unntak for innmelding i Pensjonskassen for stillinger under 20 pst.

Jeg er glad for at et bredt flertall, inkludert regjeringspartiene, har samlet seg om dette. Vi vedtar nå en utsettelse av ikrafttredelsen og gir regjeringen anledning til å komme tilbake med tiltak. Vi forventer at regjeringen raskt følger opp dette vedtaket, og at statsråden og regjeringen prøver igjen og kommer tilbake til Stortinget med tiltak som styrker arbeidsinsentivene for pensjonerte sykepleiere.

Jeg må også bruke litt tid på et langt mer problematisk forslag til vedtak, som regjeringspartiene, SV og Rødt har gått sammen om. De nevnte partiene foreslår nemlig å lage en helt egen regel for pensjonerte sykepleiere som jobber i bemanningsbyrå. Forslaget deres går ut på at akkurat denne yrkesgruppen, som velger å jobbe hos en bestemt type arbeidsgiver i privat sektor, nemlig bemanningsbyråene, skal omfattes av pensjonsregler hos arbeidsgiveren de leies ut til. Dette er et forslag som vil kunne få vidtrekkende konsekvenser dersom det faktisk skal innføres. Det er verdt å minne om at regjeringen allerede har unntatt helsesektoren fra innstramminger i innleiereglene, basert på at det ikke er mulig å forene med et forsvarlig helsetilbud. Nå foreslås det altså særregler som ikke går på bemanningsbyråene, men på dem som jobber der.

Vi er alle enige om at det er viktig å øke bemanningen innenfor helse og omsorg, og derfor har vi også en interessant innstilling fra helsepersonellkommissjonen, som en annen komité nå behandler. Men dette er ikke en løsning på det å få flere inn i helsesektoren. Faktisk kan dette forslaget føre til at færre sykepleiere som er ansatt i bemanningsbransjen, velger å ta oppdrag ved de sykehusene som er omfattet av sykepleierpensjonsordningen. Denne typen forslag må behandles med en viss grad av konsekvens. Mener flertallet da at dette også bør gjelde andre bransjer, eller skal det kun gjelde en bestemt yrkesgruppe, nemlig offentlig godkjente sykepleiere med en bestemt type arbeidsgiver, nemlig bemanningsbyrå? Derfor vil jeg sterkt advare mot å vedta det forslaget som flertallet fremmer i dag.

Presidenten [12:30:06]: Til spørsmålet fra representanten Tuva Moflag: Det er ikke slik at det er nødvendig å legge fram eller ta opp en innstilling, for den ligger allerede på bordet. Men representanten er hjertelig velkommen til å tegne seg til et treminuttersinnlegg hvis hun føler for det.

Tor Inge Eidesen (Sp) [12:30:36]: En av målsettingene i Hurdalsplattformen er pensjon fra første krone. Dette ble innført i privat sektor i 2022. Denne saken er en oppfølging av de samme målsettingene ved at oppfølging fra første krone også innføres i de lovfestede of-

fentlige tjenestepensjonene. Det å fjerne dagens minstegrense på 20 pst. av full stilling medfører en harmonisering med regelverket i privat og kommunal tjenestepensjon. Det vil innebære at en får like medlemskapskriterier når det gjelder krav til stillingsandel for innmelding på tvers av sektorene.

En opphevelse av minstegrensen på 20 pst. av full stilling vil få betydning for pensjonsutbetalingen til dem som i kortere eller lengre perioder er registrert med medlemskap i lavere stillingsandel enn 20 pst. Fjerning av minstegrensen vil derfor komme alle med små stillinger til gode, en gruppe som særlig består av unge, studenter og kvinner.

Høringen og arbeidet i komiteen har synliggjort viktigheten av at pensjonister fortsetter i arbeid etter at de har startet uttak av pensjon. Denne saken har faktisk synliggjort det jeg vil kalle et paradoks. Vi har fortsatt et pensjonssystem som på mange måter er konstruert for å få folk til å slutte å jobbe. Ja, det er viktig at folk som er slitne, som etter hvert vil nyte sin alderdom, kan ha muligheten til å slutte og få en anstendig pensjon, men samtidig er det uhyre viktig at vi legger til rette for at flere deltar lenger i arbeidslivet.

I de offentlige tjenestepensjonsordningene som vi behandler her i dag, er det regler for avkorting når en samtidig har inntektsgivende arbeid. Når grensen for innmelding har vært på 20 pst., har det gitt en mulighet for å fortsette i små stillinger uten avkorting, og denne muligheten vil nå i utgangspunktet falle vekk. Samtidig har vi store utfordringer med å rekruttere nok helsepersonell, og jeg vil spesielt nevne sykepleierne som en viktig gruppe. Det viser seg at en hel del eldre sykepleiere som har gått av med pensjon, likevel har stillinger under 20 pst. Med dagens regelverk unngår denne gruppen avkorting.

Selv om antall årsverk kanskje kan betegnes som begrenset, utgjør nettopp disse sykepleierne en viktig brikke i å få turnuser og helgevakter til å gå opp på svært mange plasser. Vi registrerer også at andre grupper, som f.eks. eldre farmasøyter, som også omfattes av disse lovendringene, bidrar med viktig arbeidskraft, ikke minst i distriktene.

For oss i Senterpartiets arbeids- og sosialfraksjon har det vært viktig å lytte til de innspill som har kommet i høringen og underveis i prosessen mens den har pågått her på Stortinget. Det har selvsagt aldri vært regjeringens intensjon å kaste en viktig ressurs som har gitt sitt bidrag til samfunnet, ut av arbeidslivet. Derfor har det også vært viktig å finne gode løsninger. Ordningen med pensjonistlønn fører ikke til avkorting og er en mulighet for mange, men dette er en veldig lav sats, og vi har erfart at det ikke vil være tilstrekkelig for å rekruttere eldre sykepleiere til å stå i sin stilling.

Det viktigste formålet med å åpne for opptjening fra første krone i pensjonsordningene er å gi bedre muligheter for yngre arbeidstakere, som etter endringene i pensjonsreformen i langt større grad vil få fastsatt sin pensjon på den samlede opptjeningen gjennom et langt yrkesaktivt liv. Det vil derfor ikke ramme formålet med lovendringen om en viderefører et unntak for innmelding i pensjonsordningene for dem som i dag er pensjonister. Det har derfor vært viktig å sende et signal om at det må gis tilstrekkelig tid for tilpassing før lovendringen trer i kraft, og at en må kunne utnytte muligheten for å fastsette nærmere bestemmelser og unntak, slik som en f.eks. gjorde i pandemien for å beholde sykepleiere i arbeid.

God dialog med partene i arbeidslivet er alltid nyttig, og jeg er derfor glad for at vi har et bredt flertall i komiteen som stiller seg bak merknaden og anmodningen om å be regjeringen legge til rette for at pensjonerte sykepleiere har gode insentiver for å stå i jobb, og at en skal finne løsninger i samarbeid med partene.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:35:47]: Det må alltid lønne seg å jobbe, og det å få pensjon fra første krone gjør at det vil lønne seg når alderen henter deg inn.

I 2021 fremmet Fremskrittspartiet et representantforslag om et anstendighetsløft for pensjonistene. Pensjon fra første krone, uansett stillingsprosent, er bra for alle, og det var et av vedtakene som ble fattet i denne saken. Men det er ingen tvil om at det kan ha negative konsekvenser for noen. Sykepleiere som i dag jobber på pensjonistlønn, kan miste pensjonen om det blir innført pensjon fra første krone. Det er sikkert ikke bare jeg som har fått en hel del henvendelser fra bekymrede sykepleiere. Den mest tydelige beskjeden som jeg fikk, var fra Norsk Sykepleierforbund Hedmark og Oppland, som skriver følgende:

Behovene øker, samtidig som vi har for få helsearbeidere. Det er hinsides all fornuft at myndighetene skal stå i veien for at mennesker som kan og ønsker å bidra, skal få muligheten til det. Mange nylig pensjonerte helsearbeidere spilte en viktig rolle da sykehjemmene var under press under covid. Selv om pandemien er over, er fortsatt behovene store for helsearbeidere. Om folk har lyst til å bidra, skal vi heie dem fram.

Det er viktig å ha gode hender i en sektor med stort frafall av personell og der det er vanskelig å rekruttere nye. Fremskrittspartiet hører på de stemmene som er bekymret, og derfor fremmer vi følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med lovendringer slik at sykepleiere som mottar alderspensjon etter kapittel 4 eller tjenestepensjonsberegnet AFP etter § 7 tredje ledd, ikke

skal gjeninnmeldes i ordningen, med mindre vedkommende har arbeidet i minst 168 timer i løpet av kvartalet.»

Pensjonsutvalgets rapport kommer til behandling i denne salen, forhåpentligvis til vinteren eller våren en gang. Det vi alle vet, er at skal vi sikre bærekraften i vårt velferdssystem, er vi avhengig av at flest mulig står lenger i jobb, og da er det å straffe dem ikke løsningen. Vi vet at det blir flere eldre og færre som jobber, og da må vi legge til rette for at de som ønsker å bidra etter evne, faktisk får lov til det uten å bli straffet. Det ser jeg fram til at denne salen kan ta en diskusjon på.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [12:38:15]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen har tatt opp det forslaget han refererte.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:38:31] (komiteens leder): Noe av det viktigste som venstresiden har fått til hittil i denne perioden, er pensjon fra første krone. Mange unge og andre med små stillinger og løsere tilknytning til arbeidslivet har gått glipp av opptjening til pensjon, fordi de ikke har nådd opp til de tidligere kravene. Denne saken følger opp og innfører de samme prinsippene om pensjon fra første krone også for Statens pensjonskasse, gjennom å oppheve minstegrensen for rett til medlemskap. Det støtter SV fullt opp om. Det skal være opptjening til pensjon for alt arbeid man utfører.

Lovforslaget fikk det som i hvert fall for meg framstår som en utilsiktet konsekvens, særlig for sykepleiere som er pensjonert, men som kan og ønsker å jobbe litt ved siden av. Komiteen har fått tydelige tilbakemeldinger om at kompetansen og erfaringene de sykepleierne sitter på, er helt, helt nødvendig i helsetjenesten. Uten dem vil det mange steder ikke gå opp. Vi setter stor pris på den innsatsen de legger ned. Vi vil ikke skyve dem ut på noen som helst måte.

Derfor er jeg glad for at et bredt flertall på Stortinget går sammen om å løse problemet. Vi anerkjenner det i flertallsmerknader og peker også på løsninger og ber regjeringen vurdere unntak for innmelding i pensjonsordningen for sykepleiere, og at det selvsagt skal gjøres i samråd med partene, og ikke minst at regjeringen må komme tilbake til Stortinget før lovendringen trer i kraft, slik at det heller ikke blir feil i overgangen her.

Så mener jeg også det er veldig klokt at vi ber regjeringen om å utrede om offentlig godkjente sykepleiere som er ansatt i bemanningsforetak, og som leies ut til institusjoner, også bør være medlemmer i pensjonsordningen for sykepleiere. Det er jeg glad for.

Det tilligger regjeringen en viktig oppgave i å følge opp det Stortinget nå sier, på en måte som ivaretar prinsippet om pensjon fra første krone, og som samtidig

opprettholder insentivene for pensjonerte sykepleiere til å kunne jobbe litt videre etter pensjonsalderen.

Mimir Kristjánsson (R) [12:40:55]: Jeg vil begynne med å takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Dette er en gladsak som holdt på å bli en ikke så glad sak, og som har endt opp med å bli en gladsak igjen. Det viser at politikk iallfall av og til fungerer etter hensikten og planen.

Her har man i utgangspunktet et veldig viktig pensjonsløft, som skal sikre også ansatte i det offentlige og helsepersonell pensjon fra første krone. Så har man noen utilsiktede sideeffekter ved det, som har skapt veldig sterke reaksjoner blant sykepleiere, og jeg må bare slutte meg til listen over dem som har fått veldig mange bekymringsmeldinger om dette. Dette er folk som jobber i små stillinger ved siden av pensjonen sin, og som nå opplever at de nærmest blir skjøvet ut av det som egentlig er et veldig viktig og samfunnsnyttig arbeid. At vi har behov for at eldre sykepleiere også bidrar i små stillinger, er det liten tvil om. Noe av det handler om turnus og den vanskelige kabalen som man har med å få dette til å gå opp rundt omkring, og noe handler også om at helsevesenet vårt er under et voldsomt press, og at mangelen på helsepersonell er veldig prekær, ikke minst i alvorlige situasjoner, som f.eks. under pandemien.

Det er kanskje særlig to problemer med det opplegget som først forelå fra regjeringen. På den ene siden er det et problem fordi man har mangel på helsepersonell, og på den andre siden står det i sterk motstrid til det som oppfattes som et veldig samlet politisk signal fra partiene i denne salen om at folk bør jobbe mer og lenger. Det å vedta ordninger som i praksis gjør det vanskeligere for en del å bidra og jobbe mer og lenger, går jo på tvers av det de aller fleste i denne salen vil være enig i at er viktige politiske mål. Da er det heller ikke rart at en del sykepleiere blir forbannet, rett og slett, hvis de får følelsen av at de har stått på ekstra og gjort det politikkerne har bedt dem om, for så å få lovendringer som kunne ha ført til at de kom over på denne mye lavere pensjonistlønnen.

Men det som er så bra, er at det ikke ble sånn. Tvert imot har de innspillene som kom fra Sykepleierforbundet og fra mange privatpersoner og sykepleiere, blitt tatt til følge. Et flertall har funnet sammen om en løsning som gjør at vi skal sikre pensjon fra første krone, som jeg opplever at det er stor enighet om, men samtidig også sikre ordninger som ikke skyver eldre sykepleiere ut av arbeidslivet. Dermed har vi ordnet denne saken på best mulig vis. I den sammenhengen tror jeg ikke jeg skal si annet enn at vi skal klappe hverandre godt på skuldrene og si at dette fikk vi godt til.

Statsråd Tonje Brenna [12:43:59]: Stortinget vedtok, med virkning fra 2022, at all opptjening av tjenes-

tepensjon i private tjenstepensjonsordninger skulle skje fra første krone og første dag. Det er en stor og reell endring til det bedre for veldig mange mennesker. Jeg liker å tro at undertegnede ville følt seg litt mer våken på det som opplevdes som søndag morgen nummer fem millioner, med sykkelveska full av aviser, hvis jeg tidlig på 2000-tallet hadde visst at det arbeidet ville jeg få igjen for også når jeg ble gammel.

Tjenstepensjonsordningen i privat sektor er i dag tilpasset de nye reglene. I kommunal sektor er grensen for innmelding i all hovedsak fjernet. Det er bare i Statens pensjonskasse, i pensjonsordningen for apotekvirksomhet og i pensjonsordningen for sykepleiere at minstegrensen for rett til medlemskap er 20 pst. av full stilling.

Regjeringen mener at dagens minstegrense i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene også bør oppheves. En slik endring vil gi pensjonsopptjening også til ansatte i stillingsbrøker under 20 pst. Det er en gruppe som består særlig av unge mennesker, studenter og kvinner.

Jeg er derfor glad for at det i arbeids- og sosialkomiteen er bred enighet om at pensjonsopptjening fra første krone skal innføres også i de lovfestede offentlige ordningene. Det å sikre opptjening for alt arbeid var et viktig prinsipp da pensjonsreformen ble innført, og noe som senere ble fulgt opp av Støre-regjeringen da pensjonsopptjening fra første krone raskt ble innført i de private tjenstepensjonsordningene. Lovendringene som behandles i dag, er en naturlig oppfølging av det.

I høringen til lovforslaget pekte Unio og Sykepleierforbundet på at pensjonerte sykepleiere som arbeider i stillinger under 20 pst., med lovforslaget vil få avkortet pensjonen. Jeg merker meg at et flertall i komiteen ber regjeringen komme tilbake til Stortinget før lovendringen trer i kraft med en vurdering av avbøtende tiltak. Jeg er enig i det. Jeg viser til at regjeringen i proposisjonen også har pekt på differensierte satser for pensjonistlønn som et mulig avbøtende tiltak.

Jeg ønsker å legge til rette for at pensjonerte sykepleiere som i dag arbeider i små stillinger i offentlig sektor, også skal ønske å gjøre dette etter lovendringen. De er en verdifull arbeidskraftressurs for landet vårt. Samtidig er det uheldig med et regelverk som stimulerer den enkelte til først å gå av med pensjon for deretter å ta ekstravakter, framfor å fortsette i en høyere stillingsandel.

Jeg er redd for at dagens minstegrense på 20 pst. kan ha en terskeeffekt og bidra til at sykepleiere jobber i mindre stillinger enn de i realiteten både ønsker og makter. Et viktig mål med pensjonsreformen er å stimulere til lengre yrkeskarrierer. Bemanningssituasjonen innenfor helsesektoren tilsier at det er behov for at sykepleierne som er over 62 år, som hovedregel jobber i stør-

re enn 19 pst.-stillinger. Framover er det nødvendig at en betydelig andel står i arbeid til en høyere alder enn det som er vanlig i dag. Det gjelder både sykepleiere og andre yrkesgrupper.

Gode og forutsigbare lønns- og arbeidsvilkår for pensjonerte sykepleiere er noe jeg og regjeringen setter veldig høyt, og vi vil derfor komme tilbake til Stortinget med en vurdering av avbøtende tiltak.

I innstillingen pekes det også på at dersom sykepleiere som er ansatt i bemanningsforetak, og som leies ut til institusjoner under sykepleierpensjonsloven, også skal være medlemmer i pensjonsordningen for sykepleiere, kan dette forhindre ulik behandling i forbindelse med avkorting av pensjon mellom sykepleiere som er ansatt i bemanningsforetak, og øvrige sykepleiere. Regjeringen vil følge opp synet fra flertallet i komiteen om å utrede om det bør foreslås en slik regelendring.

La meg avslutte med å si at jeg er utålmodig med tanke på at lovendringene som behandles i dag, skal tre i kraft. Den viktigste effekten av lovforslaget er å gi dem, både unge og eldre som jobber i deltidsstillinger, pensjonsopptjening for den arbeidsinnsatsen de gjør. Det mener jeg er både riktig og viktig. Lovforslaget omfatter ikke bare sykepleiere, men også mange andre offentlig ansatte som i dag ikke får opptjent tjenstepensjon, eller som har uføredekning på grunn av at de jobber deltid. Derfor er dette et veldig viktig vedtak.

Presidenten [12:48:23]: Det blir replikkordskifte.

Første og foreløpig eneste innregnede replikant er representanten Henrik Asheim.

Henrik Asheim (H) [12:48:43]: Det lover jo godt for antallet replikker jeg kan tegne meg til.

La meg begynne med å ønske statsråden hjertelig velkommen til denne komiteen. Det er hyggelig at vi har fått på plass en ny statsråd, selv om vi også hadde et godt samarbeid med den forrige – så velkommen til oss.

Statsråden tok i sitt innlegg delvis opp dette vedtaket som handler om å utrede en ny regel som sier at ansatte i bemanningsbyrå skal kunne pålegges å melde seg inn i pensjonsordningene til den bedriften de er innleid til. Statsråden sa at hun skulle utrede dette. Mener hun at dette er mulig å gjøre og i tråd med pensjonsforliket og de avtalene partene har inngått?

Statsråd Tonje Brenna [12:49:25]: Jeg takker for velkomsthilsenen. Det er gledelig å bli gjenforent – etter fylkestinget i Akershus i det Herrens år 2012, eller noe sånt. Det er hyggelig å se representanten Asheim igjen.

Jeg oppfatter det som ligger i flertallets innstilling i saken, som et ganske åpent forslag. Regjeringen blir bedt om å se på om det er mulig å gjøre noe med denne

problemstillingen, som er helt reell, nemlig at man kan være ansatt i et privat foretak, men allikevel jobbe i det offentlige i praksis. Samtidig tar jeg også på alvor den bekymringen representanten Asheim selv ga uttrykk for i sitt innlegg tidligere i dag, nemlig at vi må være obs på om dette på noen som helst måte gir en vridning, f.eks. fra offentlig til privat sektor, og om det f.eks. blir mer gunstig å jobbe midlertidig i et bemanningsforetak enn å være fast tilsatt i en av våre helsetjenester. Så jeg oppfatter forslaget som åpent og vil gå grundig inn i det og komme tilbake til Stortinget på dertil egnet måte.

Henrik Asheim (H) [12:50:24]: Jeg er glad for at det skal utredes skikkelig, men grunnen til at jeg spør om dette i det hele tatt er mulig, er at en ansatt kan jo bare være ansatt ett sted. Du kan bare ha én arbeidsgiver, og du kan bare ha én pensjonsavtale med din arbeidsgiver. Hvis man da innfører et prinsipp som er slik at hvis du har en arbeidsgiver, et bemanningsbyrå, som leier deg ut til en oppdragsgiver, og så skal du overta pensjonsordningen til oppdragsgiveren, da er mitt spørsmål simpelthen: Tror statsråden at det er mulig, og i tråd med de pensjonsforlikene som er inngått?

Statsråd Tonje Brenna [12:50:56]: Det var et godt forsøk, men livet har lært meg å ikke være kategorisk. Jeg forstår jo hva Stortingets flertall er ute etter her, nemlig å tette det som potensielt kan være et hull, og løse en potensiell utfordring som vi ser i dag, men som vi også ser framover.

Representantens innlegg viser at dette ikke er rett fram og helt opplagt hvordan skal løses, og derfor sier jeg at jeg skal gå grundig inn i det og se om det er mulig å løse det på en bedre måte enn i dag. Men målet må jo være det samme for oss alle, nemlig at folk skal ha pensjonen sin, at de skal ha trygge og gode arbeidsvilkår, og at de skal vite hva de kan forvente å tjene i fortsettelsen, når de går av med pensjon.

Det er ikke til å stikke under stol at det er en utfordring at akkurat denne yrkesgruppen gjerne kan leies inn gjennom private bemanningsforetak og tjene så mye de bare vil, uten at de får avkorting i offentlig pensjon. Vi er jo avhengig av at systemet vårt fungerer i en helhet, og at vi kan stole på at det er rettferdig mellom ulike yrkesgrupper, men også basert på hvor man er ansatt som arbeidstaker.

Henrik Asheim (H) [12:51:54]: Dette gjelder ikke bare denne yrkesgruppen. Politifolk, f.eks., som har særalsersgrense, kan slutte i politiet, ta ut full pensjon og begynne å jobbe i privat sektor uten avkorting i pensjonen. Når man nå åpner for dette prinsippet, altså at hvis du bare jobber i et bemanningsbyrå, så vil du få den gamle avkorting og den opprinnelige ordningen du hadde i

offentlig sektor, da er jo spørsmålet: Hvis man først skulle innført noe slikt, kan man da gjøre det bare for én yrkesgruppe, eller må dette også omfatte bredere?

Statsråd Tonje Brenna [12:52:24]: Jeg forholder meg til at Stortingets flertall har bedt meg om å se på dette i forbindelse med denne yrkesgruppen. Jeg er flink pike, leser mine papirer og velger å ikke være kategorisk, men samvittighetsfullt følge opp det som er ønsket til Stortingets flertall i denne saken. Jeg forstår veldig godt hva flertallet forsøker å løse av utfordringer for akkurat denne yrkesgruppen, og jeg vil komme tilbake på dertil egnet måte.

Presidenten [12:52:46]: Vær så god, Asheim, nå er det replikk nummer fire.

Henrik Asheim (H) [12:52:47]: Dette er min siste replikk, hvis det ikke kommer frem noe helt oppsiktsvekkende.

Er statsråden enig i at det vil bety en dårligere ordning for sykepleiere enn for andre offentlig ansatte som har gått av med pensjon, og som jobber i privat sektor?

Statsråd Tonje Brenna [12:53:01]: Undertegnede har ingen ambisjon om å komme tilbake til Stortinget med en ordning som er dårligere for sykepleiere enn for andre yrkesgrupper som har gått av med pensjon i offentlig sektor.

Presidenten [12:52:58]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:53:40]: Jeg vil også takke for et særlig godt samarbeid om saken i komiteen. Det var krevende å komme fram til dette anmodningsforslaget. Spesielt vil jeg nevne den konstruktive rollen som partiet Høyre hadde i saken.

Det som framgår av anmodningsforslaget, er at en skal vurdere unntak for innmelding i pensjonsordningen for sykepleiere, at dette må gjøres i samråd med partene, og at regjeringa skal komme tilbake til Stortinget før lovendringen trer i kraft. Som det står i innstillingen skal lovendringen, som med all sannsynlighet vil bli vedtatt her i dag, ikke tre i kraft før tidligst 1. juli 2024.

Sykepleierforbundet har på en forbillidlig måte presentert sitt standpunkt i saken. Det går ut på at en er nødt til å ta vare på erfarne pensjonerte sykepleieres interesse for å arbeide, og ikke minst deres kompetanse. Det er de erfarne sykepleierne som har den beste, erfarte kompetansen, og de er nøkkelpersoner i mange virksomheter. Det er derfor særlig viktig å ivareta denne gruppen for å få en overføring av erfart læring til yngre grupper. Dette er noe jeg vil understreke veldig sterkt.

Noe som henger sammen med denne saken, er avtale om pensjonsregler for personer med særaldersgrense som er født i 1963 eller senere, som ble offentliggjort 25. august i år. Denne avtalen åpner for at framtidens pensjonister, født i 1963 og etter det, i stillinger med særaldersgrense under visse vilkår gis anledning til å ha inntekt på inntil 1 G uten at pensjonen blir avkortet. En løsning på dette spørsmålet kan derfor være å videreføre et unntak for innmelding i pensjonsordningen og at det skal gjelde for pensjonerte sykepleiere født før 1963 som arbeider inntil 20 pst. av full stilling. Dette vil være en god løsning for å medvirke til at denne gruppen bidrar med sin restarbeidsevne, samtidig som hovedprinsippet om opptjening av pensjon fra første krone blir innført. Samtidig vil dette ikke svekke lønnsomheten ved å ha hel stilling for pensjonister med arbeidsevne for full stilling. Hvis det også er andre personer innenfor denne avtalen som kommer inn under det samme, må det gås igjennom.

Så er det anmodningsforslaget angående bemanningsforetak: Det som fra flertallets side er kjernen, er at bruk av bemanningsforetak skal ha like konkurransevilkår med hensyn til å bruke egne ansatte. Det å bruke egne ansatte er en stor fordel, med hensyn til både kontinuitet og kvalitet. Det er en kjerne i en organisasjonsvirksomhet å ha egne ansatte i egen virksomhet.

Presidenten [12:56:47]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:57:03]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven (forskriftshjemmel om lovens anvendelse for dykkeoperasjoner) (Innst. 29 L (2023–2024), jf. Prop. 122 L (2022–2023))

Presidenten [12:57:04]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:58:09] (ordfører for saken): I denne lovproposisjonen foreslås at det i forbindelse med nåværende bestemmelse i arbeidsmiljøloven § 1-2 andre ledd bokstav a, om at dykkeoperasjoner og losing er omfattet av loven, fastsettes en hjemmel for departementet til å gi nærmere forskrifter om lovens anvendelse for dykkeoperasjoner. Det presiseres

i lovforslaget at det i den forbindelse også kan fastsettes særregler og unntak for slike operasjoner.

Stortinget fattet lovvedtak den 7. mai 2021 ved behandling av Innst. 282 L for 2020–2021, og samtidig fattet Stortinget tre anmodningsvedtak. I denne proposisjonen er det derfor også konkret behandlet videreføring av rettigheter etter skipsarbeidsloven når dykkeoperasjoner og losing omfattes av arbeidsmiljøloven.

Når det gjelder rett til lønn ved sykdom og skade etter skipsarbeidsloven, er det full enighet i komiteen om at det skal videreføres. Likeledes er det for solidaransvar etter skipsarbeidsloven. For andre rettigheter etter skipsarbeidsloven er også hele komiteen enig om at arbeidstakere ikke skal fratras rettigheter eller gis svekket vern.

Det er enighet i komiteen om den generelle rekkevidden av begrepet «dykkeoperasjoner» i arbeidsmiljøloven § 1-2 andre ledd bokstav a.

Det er behov for å si noe om rednings- og nøddivking. Komiteen er, som tidligere sagt, enstemmig om at dette skal unntas fra bestemmelsen. Det gjelder spesielt Redningsselskapet. Komiteen understreker viktigheten av Redningsselskapets virksomhet og funksjon som beredskapsaktør. Det kan ikke understrekes sterkt nok, for her er et unntak helt avgjørende for at Redningsselskapet skal kunne opprettholde dagens maritime kystnære beredskap. Samtidig er det viktig å understreke at unntaket ikke innebærer tillatelse til å drive kommersiell aktivitet fra Redningsselskapets side.

Regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, støtter ikke de løse forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet. Disse forholdene ble avklart ved Innst. 282 L for 2020–2021 til Prop. 68 L for 2020–2021 og i komiteens merknader til denne saken.

Masud Gharahkhani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Torbjørn Vereide (A) [13:00:51]: Eg kunne ha trekt meg, for førre talar, Lundteigen, la eigentleg dette fram på ein ganske ålreit måte. Det er likevel viktig å seie at dette har vore eit nødvendig arbeid å få gjennomført – å følgje opp det allereie eksisterande vedtaket om at dykkarar og losar skal omfattast av arbeidsmiljølova. Det er òg viktig å understreke at like mykje som at dykkarar er ein avgjerande del av den felles beredskapen vår, er det farleg å vere dykkar. Det er eit yrke der ein på ein vanleg dag kan risikere å miste livet i det som skulle vere eit heilt ordinært oppdrag eller ei heilt ordinær øving. Det å sikre deira rettar og deira tryggleik gjennom regelverket er nødvendig.

Det har kome fleire innspel i høyringa. Per Olaf Lundteigen var inne på det, men eg vil understreke det. Det handlar om dykkeverksemda til Redningsselskapet,

som er driven på ein litt annleis måte, og som må varetakast i samband med innføring av reglane våre. Det har eg lyst til å støtte opp om.

Eg vil understreke at dette er ei veldig viktig sak for ei yrkesgruppe som Noreg er avhengig av.

Aleksander Stokkebo (H) [13:02:27]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for det grundige arbeidet hans i denne saken.

Av arbeidsmiljøloven § 1-2 andre ledd bokstav a framgår det, som kjent, at dykkeoperasjoner er omfattet av loven. I proposisjonen til denne saken foreslås det en hjemmel for departementet til å gi nærmere forskrifter om lovens anvendelse, herunder særregler og unntak.

I den anledning vil jeg ta opp innspillene fra NHO, Kongelig Norsk Båtforbund, Hovedredningssentralen, en lang rekke kystkommuner og flere som er opptatt av at regjeringen nå må ivareta kystberedskapen. For å være mer konkret: Redningsselskapet må reddes og få unntak. De er en av de aller viktigste beredskapsaktørene langs kysten vår og gjør en viktig jobb for å avverge farlige situasjoner og redde liv, ofte med dykking som en sentral og nødvendig innsatsfaktor. Denne viktige jobben må fortsette, og da trengs det unntak.

Det er nå særlig bekymring knyttet til ordningen med turnus og om den må legges om, noe som vil fordyre Redningsselskapets arbeid vesentlig. Ut fra deres egne beregninger kan det utgjøre en årlig kostnad på 100 mill. kr. Det er naturligvis en kostnad som Redningsselskapet, som er en frivillig, humanitær organisasjon, ikke har rygg til å bære. Jeg viser derfor til komiteens innstilling og det saksordføreren har redegjort for, hvor vi presiserer at Redningsselskapets virksomhet og funksjon som beredskapsaktør må ivaretas med fastsettelse av forskrift, og vi ber om at dette ivaretas med et unntak for Redningsselskapet. Det er Høyres klare forutsetning at en aktør som Redningsselskapet må få de tilpassingene som er nødvendig, slik at de kan fortsette det viktige arbeidet for totalberedskapen langs vår langstrakte kyst.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:05:04]: Denne saken har sin opprinnelse i Innst. 282 L for 2020–2021. Det var en sak som den gangen fikk på plass at loser og dykkere skulle være omfattet av arbeidsmiljøloven. Saken har levd sitt liv helt fram til i dag, og man har ikke vært i stand til å løse dykkernes situasjon. Hvorfor er det slik? Jo, fordi man ikke har vært i stand til å gjøre et skille for yrkesdykkere som kommer om bord på et skip på en kontrakt fra en underordnet leverandør, og ikke er en del av skipets bemanning.

Som kaptein i handelsflåten i mange år kjenner jeg veldig godt til skipsarbeidsloven og skipssikkerhetsloven, og jeg vet hvilke elementer som ligger i dem. Da

skipsarbeidsloven trådte i kraft i 2013, ble den nesten fullt ut harmonisert med arbeidsmiljøloven. Siden da har arbeidsmiljøloven blitt endret 25 ganger, mens skipsarbeidsloven har blitt endret fem ganger. Det er grunnlaget for forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet.

Også da saken var til behandling i 2021, hadde Fremskrittspartiet et eget forslag som handlet om problemet med mannskap på skip som har dykking som en avgrenset del av stillingen sin, og at de fortsatt skulle være omfattet av skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven. Dykking er ikke en stillingsinstruks på et skip, ifølge arbeidstakerorganisasjonene – det er en del av jobben din. Det er det samme på redningsskøytene: Skipper, styrmann eller maskinist har dykking som en del av sin jobb. Det er dette vi ikke evner å skille mellom.

Jeg blir ganske forundret når jeg leser en del av uttalelsene fra departementet. De vitner om mangel på kunnskap om en stor og viktig næring for Norge, altså sjøfartsnæringen. Man klarer ikke å gjøre et skille for skip hvor dykking faktisk ikke er en del av jobben, men der det kan bli det i tilfeller der man skal frakte et selvskap ut for å utføre en jobb.

Jeg tror også det er svært viktig at man ivaretar den rollen som en skipsfører skal ha om bord i et fartøy, og at man er i stand til å videreføre Stortingets langvarige skille mellom sjøfart og arbeid på land. Det viser denne saken at man ikke er i stand til. Man blander landbasert arbeid inn i sjøfartsnæringen.

Da regner jeg forslagene våre i saken som tatt opp, og jeg håper at man ser spesielt på forslag nr. 4, som omhandler kjernen til at denne saken har levd i to og et halvt år.

Presidenten [13:07:56]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:08:16] (komiteens leder): SV støtter regjeringens forslag i denne saken om å fastsette hjemmel for å gi forskrift om arbeidsmiljølovens anvendelse for dykkeoperasjoner. Det har vært en rekke ulykker under dykking, og det er svært viktig å få dette på plass.

Det har også vært grunnleggende uenigheter mellom forskjellige berørte, også i forskjellige fagforbund som organiserer ulike deler av de berørtes ansatte. Derfor støtter SV også enkelte forslag om i fortsettelsen bl.a. å jobbe for enda bedre definisjoner av hvem som har dykking som en del av sin ordinære virksomhet. Vår hensikt med det er å hindre omgåelse av lovverket, ikke å lempe på definisjonene, og ikke minst å presisere at loven også gjelder utenlandske skip.

Andre mindretallsforslag i saken støtter vi ikke, da vi mener det er tilstrekkelig utredet og løst i departementets forslag.

Det er også viktig å understreke at SV, sammen med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Høyre, støtter tilråningen om å vedta forskriftshjemmelen. Det er allerede vedtatt at arbeidsmiljøloven skal gjelde for yrkesdykkere, og ikrafttredelse må på plass.

Til slutt stiller vi oss også bak en enstemmig komité som understreker hvor viktig det er med Redningsselskapets virksomhet og funksjon som beredskapsaktør, hvor komiteen ber departementet om å ivareta det unntaket ved fastsettelse av forskriften.

Med det tar jeg opp forslaget SV har sammen med Rødt.

Presidenten [13:10:00]: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp det forslaget han refererte til.

Mimir Kristjánsson (R) [13:10:09]: Jeg vil begynne med å takke saksordføreren for en grundig og god jobb. Dette er en komplisert sak der det ikke er veldig enkelt å komme fram til det man kan kalle en politisk fasit. Tvert imot ser man at de involverte partene har ganske ulike innfallsvinkler og ofte helt diametralt motsatte syn på hvilke lovverk man vil at skal ligge til grunn, og hva man skal ta utgangspunkt i. Da blir det ikke enkelt for oss.

Vi har merket oss i Rødt at sjømannsorganisasjoner som Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund egentlig hadde et annet primært utgangspunkt enn at arbeidsmiljøloven skulle ligge til grunn her, men at de i sitt høringsinnspill har akseptert at det blir sånn, og at de dermed har kommet med noen konkrete forslag til endringer som vi mener det burde være mulig for flertallet i denne salen å ta hensyn til. Jeg synes det framstår underlig når departementet svarer at det er enkelt å presisere disse tingene, mens sjømannsorganisasjonene selv sier at det tvert imot kan være vanskelig, f.eks. på en del havbruksfartøy, å definere dette riktig.

Det samme gjelder spørsmålet om ansvarsforholdet ved dykkeoperasjoner og hvilket ansvarsforhold skipsføreren har, og det gjelder ikke minst det forslaget som kanskje er aller viktigst blant dem vi er med på, om hvordan man behandler utenlandske fartøy som opererer i norsk farvann – og tilsvarende norske fartøy som opererer i utenlandske farvann, f.eks. igjen innenfor havbruksket.

Her synes vi at man kunne ha tatt disse spørsmålene om enda tydeligere presiseringer til følge. Når det er viktige organisasjoner som mener at dette er uklart i dag, bør man bestrebe seg på å få økt klarhet i dette. I likhet med representanten Øvstegård har også vi til hensikt å unngå omgåelser og smutthull som gjør at sikkerheten og tryggheten til dykkerne kommer under press.

Det er veldig positivt at man har klart å ta hensyn til det som er kommet fra Redningsselskapet. Det støtter vi også, men vi skulle ønske at den samme lydhørheten var blitt sjømannsorganisasjonene til del.

Statsråd Tonje Brenna [13:12:49]: Det skal være trygt og godt å gå på jobb i Norge, enten man jobber til lands eller til vanns.

Regjeringen ønsker et enda bedre arbeidstakervern for yrkesdykkere i våre farvann. Vårt mål er at all yrkesdykking skal skje gjennom et mest mulig helhetlig sikkerhetsregelverk og tilsynsregime. Vi legger nå til rette for dette ved å foreslå en forskriftshjemmel som gir grunnlag for å sette Stortingets enstemmige lovvedtak fra 7. mai 2021 om at all yrkesdykking i norsk farvann skal omfattes av arbeidsmiljøloven, i kraft.

Jeg er glad for at forslaget har bred tilslutning i Stortinget.

Stortingets lovvedtak fra 2021 innebærer at også yrkesdykking som skjer fra skip og av skipsmannskap, skal omfattes av arbeidsmiljøloven. Det betyr at arbeidstakere som i dag omfattes av sjøfartsregelverket, overføres til arbeidsmiljøloven når loven trer i kraft.

På denne bakgrunn fattet Stortinget samtidig tre anmodningsvedtak, hvor regjeringen ble bedt om å følge opp enkelte sider ved dette skiftet av lovregime fra sjøfartsregelverket til arbeidsmiljøloven.

Vårt forslag følger opp anmodningsvedtakene. Forslaget sikrer for det første at viktige rettigheter etter skipsarbeidsloven videreføres for yrkesdykkere som skifter lovregime fra sjøfartsregelverket til arbeidsmiljøloven. Dette gjelder bl.a. retten til lønn ved sykdom og skade, men også andre rettigheter etter skipsarbeidsloven.

Videre gir forslaget grunnlag for å tydeliggjøre forholdet mellom arbeidsmiljøloven og skipssikkerhetsloven. Dette vil bidra til klargjøring for brukerne av regelverket.

Som det også framgår av lovproposisjonen, er departementet kjent med Redningsselskapets synspunkter i saken. Jeg har også merket meg arbeids- og sosialkomiteens tydelige føringer i den forbindelse, som jeg vil følge opp.

Departementet arbeider med den varslede forskriften nå og vil følge med på hvordan den virker, og korrigere dersom det viser seg nødvendig. Generelt er det viktig at fastsatte unntak og tilpasninger ikke uthuler formålet med reguleringen.

Selv om det er en tid siden Stortingets opprinnelige lovvedtak ble fattet, mener jeg det er hensiktsmessig at næringen får noe tid til å forberede seg etter at forskriften blir kjent. Mitt utgangspunkt er derfor at reglene

skal gjelde fra 1. juli 2024, og jeg ser fram til videre diskusjon og debatt med Stortinget.

Presidenten [13:15:02]: Det blir replikkordskifte.

Aleksander Stokkebo (H) [13:15:14]: Redningsselskapet er en av de mest sentrale aktørene for norsk kystberedskap. Nå er de bekymret for om de må legge om hele driftsmodellen sin, turnusen, og dermed påføres kostnader som de ikke har rygg til å bære. Jeg synes for så vidt at det var gode signaler statsråden ga i sitt innlegg nå i stad. Jeg vil spørre statsråden, bare for å få det presisert og klargjort: Skjønner statsråden bekymringen Redningsselskapet og kystberedskapen nå sitter med, og kan statsråden trygge oss på at man vil gjøre de nødvendige unntakene og tilpasningene slik at Redningsselskapet blir ivaretatt?

Statsråd Tonje Brenna [13:15:57]: Det kan statsråden bekrefte at statsråden vil gjøre. Jeg tar på det største alvor de bekymringene som Redningsselskapet uttrykker. Jeg mener også at vi fra denne sal bør være veldig tydelig på hvor viktig Redningsselskapet er for Norge som kystnasjon og for alle badegjester, feriegjester og ferierende rundt omkring over hele landet, i godt og dårlig vær, som noen som alltid er til stede, og som hjelper både unge og eldre, svømmedyktige og mindre svømmedyktige, når situasjoner oppstår.

Vi må fatte vedtak som gjør at Redningsselskapet er trygg på at de kan drive trygt og godt videre. Det er avgjørende for Redningsselskapet, selvsagt, men det er også avgjørende for alle oss som bor i dette landet og ferdes ved og på sjøen.

Presidenten [13:16:39]: Replikkordskiftet er avsluttet.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:16:44]

Innstilling frå arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland om et mer fleksibelt uføresystem (Innst. 27 S (2023–2024), jf. Dokument 8:240 S (2022–2023))

Presidenten [13:17:00]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Torbjørn Vereide (A) [13:17:22] (ordfører for saka): Som saksordfører vil eg oppsummere haldninga til den samla komiteen med éi setning. Det er at vi deler forslagsstillarene sitt syn om at det er gunstig, både for enkeltmenneska og for samfunnet vårt som heilskap, om fleire kan kombinere uføretrygd og arbeid. Det er vi samla om på tvers av partifargane.

Så ønskjer eg å fortelje litt om mine eigne refleksjonar i saka. Eg er nemleg overtydd om at det er fleire med 100 pst. uføregard som hadde hatt helse til, glede av og tryggleik i å jobbe lite grann, om så berre litt i ein god periode når kroppen faktisk fungerer. Dessverre er det sånn at når vi ser på tala for dei om lag 300 000 personane som er 100 pst. uføre, er andelen som deltek i arbeid, veldig liten. Kanskje kan nokon då seie at ja, men dei seier jo sjølve at dei ikkje kan jobbe i det heile. Eg trur det er feil fokus. Eg trur at det å fokusere på litt deltaking i arbeidslivet, sjølv om ein er 100 pst. ufør, er riktig.

Eg trur spesielt dei følgjande grunnane gjer at det ikkje er fleire.

Den første er ein systematisk litt vanskeleg ting, nemleg at når folk skal i avklaringsløpet for uførleik, må dei over fleire år bevise at dei ikkje er i stand til å jobbe. Eg trur den måten vi gjer ting på i dag, kanskje òg gjer noko med deira eiga meistringsevne i arbeidslivet, og at det er verdt å sjå på.

Den andre grunnen er tilbakemeldinga frå ganske mange om at rapporteringssystemet ikkje er godt nok. Vi har gjort fleire ting for å gjere det enklare, og det blir gjort mykje bra, men spørsmålet vi likevel må stille oss, er om det er godt nok når ein står i ei krise. For berre 28 timar sidan stod eg faktisk sjølv i ei lita krise. Eg opplevde å måtte ringe ambulanse for nokon eg er glad i. Det gjekk bra, og situasjonen er stabil, men då fekk eg ei påminning om kor vanskeleg sjølv dei enklaste spørsmål, sjølv dei enklaste ting, kan vere når ein er stressa og står midt oppi det. Det same gjeld når ein er i ein vanskeleg situasjon helsemessig. Kan vi gjere dette enklare?

Når det gjeld dei konkrete avkortingsreglane, peikar fleire på at grensa på 0,4 G – 47 500 kr – er for låg. Det trur kanskje eg òg. For meg er det ei hjartesak. Difor er eg glad for at partiet og regjeringa seier at dette er noko vi skal løyse, seinast i vår, i stortingsvedtak, men at når vi gjer det, må vi gjere det på riktig måte. Difor skal vi hente inn meir kunnskap om korleis vi kan gjere det i praksis, og finne ein balanse så det blir enklare for fleire å kombinere uføretrygd med arbeid. Det skal vår regjering levere på.

Anna Molberg (H) [13:20:36]: Høyre er helt enig med forslagsstillerne i at det må bli enklere å kombinere arbeid og uføretrygd. Vi hører stadig vekk om mennesker med uførevetak som ønsker å jobbe mer, men

som møter ulike hindre. Sysselsettingsutvalget pekte på at fribeløpet for uføre på 0,4 G kunne fungere som en barriere mot å jobbe utover dette, og det var bakgrunnen for at regjeringen Solberg foreslo å erstatte dagens fribeløp med halv avkorting opp til 1,2 G. Dette var en oppfølging av sysselsettingsutvalgets modell, som skulle gjøre det enklere å kombinere arbeid og trygd. Regjeringen Støre videreførte forslaget i sitt første statsbudsjett, men det ble forhandlet bort i budsjettavtalen med SV.

Når det gjelder selve forslagene vi diskuterer i dag, er dagens regelverk tilstrekkelig, etter Høyres oppfatning. Uføresystemet legger opp til at man kan være gradert uføretrygdet. Nav plikter å vurdere dette i hvert enkelt tilfelle, og da må vi jo kunne legge til grunn at Nav også gjør det.

Det samme gjelder forslaget om lønnsforhøyelse. Inntektsgrensen for uføre oppreguleres årlig i samsvar med økningen i grunnbeløpet, og denne mekanismen sikrer at også uføre får den lønnsveksten som øvrige lønsmottakere får, uten at trygden blir redusert. Er lønnsøkningen høyere, kan Nav også justere inntektsgrensen for den enkelte.

Når det gjelder å øke fribeløpet, er det viktig å huske på at dette må vurderes opp mot hensynet til arbeidslinjen. Øker vi fribeløpet til 1 G, vil vi få tilfeller der samlet utbetaling av trygd og lønn er på mer enn 100 pst. av tidligere inntekt. Man kan også risikere å gå ned i inntekt dersom man endrer sin uføregrad.

Samtidig mener Høyre at vi må se på nye måter å kombinere arbeid og uføretrygd på. Det var derfor vi foreslo halv avkorting opp til 1,2 G, som jeg nevnte innledningsvis. I tillegg foreslo Høyre i 2021 å teste ut en modell for arbeidsorientert uføretrygd, etter sysselsettingsutvalgets anbefaling. Dagens regjering trakk først dette forslaget, for så å fremme det på nytt igjen. Det er jo bra, selv om man kan spørre seg om hvorfor det var nødvendig å bruke nesten to år på å reintrodusere et forslag som allerede var fremmet av Solberg-regjeringen.

For å oppsummere: Høyre er villig til å se på nye tiltak for å sikre at flere uføre kan delta i arbeidslivet. Dette innebærer imidlertid en større reform, som ikke bør gjennomføres i et representantforslag.

Tor Inge Eidesen (Sp) [13:23:34]: Forslagsstillerne etterlyser et mer fleksibelt uføresystem. Det pekes på utfordringer knyttet til tilbakebetaling av trygd hvis inntektsgrensen overskrides, at lønnsøkninger fører til trekk, og at systemet i liten grad stimulerer mottakerne av uføretrygd til å bruke sin restarbeidsevne. Jeg synes dette er viktige problemstillinger som vi skal ta på alvor.

Uføretrygden er en ordning som skal dekke inntektstap som følge av nedsatt evne til inntekt. Det er

også viktig å huske på at for en god del vil sykdom og andre utfordringer i praksis begrense mulighetene for ethvert inntektsgivende arbeid. For de som har muligheten til å kombinere jobb og uføretrygd, er det et gode. Det er et gode for både arbeidstaker, arbeidsgiver og samfunn.

Tilknytning til arbeidslivet vil kunne forhindre utenforskap og gi en tilhørighet. Regelverket legger imidlertid etter min mening allerede godt til rette for dette. Hovedprinsippet er at arbeid skal lønne seg, og gradert uføretrygd skal alltid vurderes. Kommer inntekten over inntektsgrensen, skal det foretas trekk. For de aller fleste vil trekket være mindre enn den inntekten som en har utover inntektsgrensen. Det vil altså lønne seg å jobbe. Det er også mulig å søke om økt inntektsgrense hvis en får lønnstillegg, og den oppjusteres årlig i forhold til økningen i grunnbeløpet.

For å unngå store krav om tilbakebetaling av uføretrygd er det viktig at inntektsplanleggingen er mest mulig korrekt. Oppfølgingen av den enkelte gjennom varsler gjennom året har blitt bedre og er ganske omfattende. Dersom opplysninger fra a-meldingen viser at inntekten er eller kan bli for høy, blir det sendt ut varsel.

Vi har altså systemer som skal sørge for at den enkelte trygdemottakeren, i samspill med Nav, skal kunne legge til rette for mest mulig korrekte utbetalinger. Jeg kan ikke påstå at dette er uten utfordringer for enkelte, og jeg forstår veldig godt at i en hverdag som kan være preget av mange problemer, f.eks. knyttet til sykdom, skal det godt gjøres å ha nok overskudd til å etterleve alle forventninger om rapportering og planlegging i Navs systemer. Jeg registrerer at enkelte opplever disse som vanskelig tilgjengelige, og det er alltid rom for forbedringer.

Som sagt: Det er et mål at alle de som vil og kan, skal bidra i arbeidslivet gjennom inntektsgivende arbeid. Derfor bør også Stortinget regjeringen komme tilbake med en vurdering av en omlegging av fribeløpet, herunder en økning av fribeløpet inntil 1 G. En tar sikte på å lyse ut en ekstern utredning innen kort tid, sier regjeringen i statsbudsjettet, og en skal da få et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å komme tilbake med en god vurdering. Det er en vurdering jeg støtter og ser fram til.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:26:52]: Etter dagens regler må man ha redusert arbeidsevne med minst 50 pst. for å ha krav på uføretrygd. Hvis uføregraden skyldes yrkesskade eller sykdom, er det nok at arbeids- eller inntektsevnen er nedsatt med 30 pst. Har man en restarbeidsevne som er lavere enn 50 pst., ser man en tendens til at Nav ønsker å sette disse personene over på 100 pst. uføregrad – istedenfor å tilrettelegge for en liten arbeidsprosent der restarbeidsevnen eksempelvis

kunne vært 20–30 pst. Det er kjernen i forslaget: fleksibilitet i hvor mange prosent man kan jobbe.

De fleste som har hatt ordet hittil, har fokusert på hvor mye man kan jobbe før man får en avkorting, men kjernen i saken er å ha mulighet og lov til å bidra, og der er det for lite fleksibilitet. Dette gir inntrykk av et lite fleksibelt system som gjør det vanskelig for personer som har mulighet til å jobbe, til faktisk å kunne jobbe.

Skal bærekraften i dagens velferdssystem berges, må man benytte all arbeidsevne som er mulig, og man trenger skatteinntekter for å finansiere velferdssystemet og framtidens pensjoner. Jamfør den saken vi skal ha på et senere tidspunkt, er dette syretesten. Er det festtaler, eller har man til hensikt å gjøre noe med det? Dette kunne vært det lille som er med på å trigge en arbeidsevne.

I 2022 ble landslaget for rullestolhåndball etablert. En av de som spiller der, er blant dem som har engasjert seg i temaet i denne saken. Han ble skadet på arbeidsplassen og kjempet seg etter hvert tilbake til yrkeslivet ved at han startet egen bedrift. Etter noen år fikk han beskjed av legen sin om at han ikke kunne fortsette med en slik arbeidsbelastning. Legens anbefaling var maks 40 pst. arbeid. Navs svar var at han måtte jobbe minimum 50. Resultatet ble nedlegging av bedriften og 100 pst. uførhet. Dette var ikke det han ønsket, men han ble påtvunget det.

Dersom reglene endres, vil mange uføre kunne bidra etter evne og ønske. Jeg tror det er hensiktsmessig for dem som er uføre, å føle seg verdsatt og å kunne få lov til å bidra med det de ønsker, om det er 10 pst., 20 pst., 30 pst. eller 40 pst. Det kan ikke være en kunstig grense på 50 pst. som er hovedelementet, og det er dette som er kjernen i saken. Det er også det jeg mener vi først og fremst må søke å løse, og så får man heller diskutere de innslagene som går på når man skal ha en avkorting eller ikke. Men hovedessensen er fleksibilitet i når man skal få lov til å jobbe eller ikke.

Jeg tar opp forslagene våre.

Presidenten [13:29:31]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:29:55] (komiteens leder): Det er grådig provoserende for uføre og syke folk når politikere sier at de på den ene siden må stå opp om morgenen, og at det skal lønne seg å jobbe for å rettferdiggjøre lave ytelser, mens man på den andre siden ser at det samme systemet som skal – såkalt – motivere til å jobbe, altfor ofte straffer, eller hindrer, folk som faktisk kan og vil. Dette er på toppen av at ytelsene i utgangspunktet er så lave at det holder folk i fattigdom, og at det er uverdige. Hvis man er 100 pst. ufør, men kanskje er bedre noen tider på året og kan jobbe litt, eller ha mulighet til å bidra i organisasjonslivet eller

ta honorerte oppdrag, møter man veldig fort på grensen for når uføretrygden blir trukket tilsvarende. Den er i dag på 0,4 ganger folketrygdens grunnbeløp, altså under 50 000 kr på et helt år. Resultatet blir fort store krav om etterbetaling for folk med dårlig økonomi.

Det er ikke rettferdig, og for mange er det rett og slett provoserende. Det er jeg helt enig i. Derfor har SV i gjentatte budsjettforslag foreslått å øke fribeløpet for uføre tilbake til 1 G, slik det var før høyre regjeringen kuttet dette i sin regjeringssperiode. Det har dessverre møtt stor motstand fra de andre partiene. Derfor er jeg glad for at Fremskrittspartiet foreslår lignende grep i dette forslaget, som SV støtter.

Fribeløpet, som representanten Olsen var inne på i sitt innlegg, er bare én del av dette systemet som bør forbedres. Også for dem som ikke er 100 pst. uføre, og for sosialhjelpsmottakere og andre, trengs det endringer, sånn at budskapet om at det skal lønne seg å jobbe, blir noe annet enn en provoserende floskel. Derfor fremmer også SV flere forslag, sammen med Fremskrittspartiet og med Rødt, i saken.

Så vil jeg til slutt særlig trekke fram personer med nedsatt funksjonsevne som ønsker å jobbe, men som møter på barrierer, for skal vi inkludere flere i arbeid, bør vi jo starte der. Skal vi ha noen troverdighet i å kreve bedre tilrettelegging i arbeidslivet for å fjerne noen av de barrierene, må vi i alle fall få orden på Nav og uføregelverket når det også fungerer som en barriere mot å kunne jobbe litt mer – for dem som kan og ønsker det.

Med det tar jeg opp det gjenstående forslaget som SV er med på.

Presidenten [13:32:43]: Da har representanten Freddy André Øvstegård tatt opp det forslaget han refererte til.

Mímir Kristjánsson (R) [13:32:51]: Grunnlaget for den moderne arbeidslinja er setningen: Det skal lønne seg å jobbe. Dette er av og til utledet som at det skal lønne seg å stå opp om morgenen – for å sitere dagens finansminister.

At det skal lønne seg å jobbe, er et ideal jeg tror de aller fleste i Norge vil være enig i. Derfor oppleves det så utrolig provoserende for mennesker som er på en stønad, når de opplever enten økonomiske eller byråkratiske hindringer – for det siste tror jeg er vel så viktig som beløpene i kroner og øre – som gjør at det blir vanskeligere for dem å utnytte restarbeidsevnen sin. Jeg skal innrømme at restarbeidsevne ikke er det flotteste ordet jeg kjenner til i det norske språket, og jeg tror også det er mange som blir provosert av det ordet i seg selv. Likevel, fordelene med f.eks. et sånt fribeløp viser seg ved at helsetilstanden til uføretrygdede eller andre som er på helserelevante stønader, ikke er så enkel for oss som politikere å lage ett

regelverk, ett system for. Har man et fribeløp, tillater man at de kan utnytte de små mulighetene de har til å jobbe, i den perioden hvor helsen er god nok til det, uten å stille krav om at de må kunne jobbe i akkurat like stor prosent hele tiden, hele veien, hele året.

Jeg er veldig glad for det som oppleves som et veldig stort taktskifte nå i norsk politikk. Dette forslaget kommer fra Fremskrittspartiet. Jeg synes det er et veldig godt forslag. Jeg synes ikke alltid Fremskrittspartiets forslag i trygdepolitikken er like gode, så det oppleves nytt for meg. Vi hører at Høyre sier at de er åpne for å se på mulige løsninger og tanker om dette. Det er også kommet et gjennomslag, som særlig SV har kjempet fram, om at man skal utrede en økning av fribeløpet, og det er en tanke som også får støtte fra Arbeiderpartiet. Det er et ganske optimistisk taktskifte, for man skal ikke glemme at dette fribeløpet historisk sett har blitt senket. Det har historisk sett blitt kuttet. Man hadde jo et fribeløp på 1 G, og så begynte man å trekke det ned fordi man var redd for at det skulle være for lukrativt å jobbe litt ved siden av uføretrygden, og at det skulle ødelegge for arbeidslinjen. Så her har det i mine øyne skjedd et positivt politisk taktskifte som tyder på at i alle fall dette fribeløpet – tillater jeg meg å være så optimistisk å si – vil bli økt når disse utredningene er ferdige.

Samtidig handler dette ikke bare om det fribeløpet, og derfor har vi i Rødt, sammen med SV, et forslag der det er en rekke andre ordninger man må se nærmere på. I hvilken grad avkorter eller straffer man familier med barnetillegg, f.eks. hvis en arbeidsfør jobber litt for mye overtid? Kan man ha et fribeløp innenfor sosialhjelpen som gjør at rusbrukere kan plukke søppel for Kirkens Nødhjelp uten å bli trukket i sosialhjelpen, osv.? Her må man se dette mer helhetlig. Jeg er glad for at jeg tror fribeløpet kommer til å øke, men jeg håper også at man går gjennom de andre tingene i denne utredningen.

Jeg vil også ta opp Rødts forslag.

Presidenten [13:35:59]: Representanten Mimir Kristjánsson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Tonje Brenna [13:36:13]: Formålet med uføretrygd er å dekke inntektstap som følge av uførheten. Regelverket er tilpasset både helt og delvis uføre. Ved innvilgelse av uføretrygd fastsettes det en uføregrad ved å sammenligne inntektsevnen før og etter uførheten. Gjennom perioden med arbeidsavklaringspenger har det vært gjennomført aktiv behandling, arbeidsrettede tiltak og/eller annen oppfølging med sikte på å få eller beholde arbeid. Uføregraden skal reflektere den delen av inntektsevnen som er varig tapt, og god arbeidsrettet oppfølging er en forutsetning for å kunne utnytte gjenværende inntektsevne så godt som mulig.

Jeg er glad for at komiteen er enig i at dagens regelverk allerede er utformet sånn at det alltid skal vurderes en gradering av uføretrygden. Det er i tillegg svært viktig at personer med gradert uføretrygd også får de mulighetene som skal til for å kunne utnytte sin gjenværende inntektsevne.

Jeg er også opptatt av at alle som kan og vil jobbe, skal få mulighet til det. Det er bakgrunnen for at regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om arbeidsmarkedspolitikken våren 2024.

I alle inntektssikringsordningene er det regler om hvordan ytelsene kan kombineres med andre inntekter. Ytelsene fra folketrygden skal komme til erstatning for inntekt som man ikke lenger kan skaffe seg. Hvor mye man får utbetalt i en ytelse, skal derfor også stå i rimelig forhold til den inntekten man klarer å ha ved siden av. Det er derfor vi har avkortingsregler. Denne forholdsmessigheten gjelder når ytelsen innvilges, og den gjelder også hvis man senere klarer å skaffe seg mer inntekt.

Da uføretrygden ble lagt om i 2015, ble det lagt stor vekt på at det skal bli enklere å kombinere uføretrygd og arbeidsinntekt. Uføregraden som ligger til grunn for utbetaling av uføretrygd, blir eksempelvis ikke revurdert eller satt ned selv om mottakeren senere får mer inntekt ved siden av trygden. Det betyr at en ufør som i en periode har fått lavere utbetalt trygd enn uføregraden tilsier på grunn av økt inntekt, automatisk vil få tilbake en høyere utbetaling dersom inntekten senere minker eller faller bort igjen. Dersom uførheten blir varig forverret, kan det fastsettes en ny og høyere uføregrad – eller motsatt, hvis den blir varig forbedret.

Den enkelte kan også melde fra til Arbeids- og velferdsetaten om lønnsøkninger som er høyere enn det som følger av den alminnelige lønnsveksten, og dermed også veksten i uføreytelsen. Det sikrer at den uføre kan ha en god karriereutvikling i sin deltidsstilling uten at det påvirker uføretrygden. Dette er regulert i forskrift.

Dagens fribeløp må ses på bakgrunn av de ulike hensynene som en uføreordning skal ivareta. Fribeløpet skal på den ene siden stimulere personer som har fått uføretrygd, til å forsøke seg i arbeid og gi ekstra uttelling opp til et visst nivå. På den annen side kan fribeløpet også føre til at det rent økonomisk lønner seg å få fastsatt en uføregrad på 100 pst. framfor å få en gradert uføretrygd.

Som det står i budsjettproposisjonen for 2024, vil vi snart lyse ut et oppdrag for å få mer kunnskap før vi vurderer en omlegging, men jeg er glad for denne debatten, som jeg tror vi alle har et engasjement for at vi skal komme oss videre med.

Presidenten [13:39:19]: Det blir replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [13:39:34]: Jeg vil også gratulere statsråden med nye ansvarsområder, først og fremst, og ser veldig fram til samarbeidet.

Jeg nevnte i innlegget mitt at Solberg-regjeringen la fram utenforslagsmeldingen i 2021, hvor det bl.a. ble foreslått en modell for arbeidsorientert uføretrygd. Målet med dette er å senke terskelen for å ansette personer med nedsatt arbeidsevne. Dagens regjering trakk som kjent denne meldingen, men reintroduserte heldigvis forslaget om arbeidsorientert uføretrygd – men det var i budsjettet for 2023. Vi kunne med andre ord vært veldig godt i gang med dette forsøket, men det har blitt kraftig forsinket på grunn av dette. Jeg ser at det er bevilget penger til prosjektet i budsjettet, men kan statsråden si noe om status på det som skjer i praksis?

Statsråd Tonje Brenna [13:40:30]: All den tid dette forslaget ligger i et budsjett som ennå ikke er vedtatt, gir det seg litt selv at vi ikke har kommet veldig langt med det.

I tillegg til det som ligger i budsjettet, er det to ting vi må lykkes med. Det ene er den store og viktige diskusjonen jeg vil forsøke å trekke opp ved å legge fram en stortingsmelding om arbeidsmarkedstiltak, for aktivitet og inkludering i arbeidslivet henger opplagt sammen med hvordan vi innretter ytelsessystemet vårt. Det andre er, som både representanten og vi er opptatt av, hvor mye man kan tjene ved siden av før man begynner å få avkorting.

Jeg tror vi må ta innover oss at vi har et arbeidsliv som i større grad enn i dag burde inkludere flere. Det aktualiserer også problemstillingen knyttet til avkorting og fribe løp. Det er jeg helt sikker på at vi skal få diskutert mer i fortsettelsen. Når det gjelder arbeidsorientert uføretrygd, vil jeg komme tilbake med mer debatt om det når budsjettet er endelig vedtatt.

Anna Molberg (H) [13:41:29]: Takk for svaret. Det ble også bevilget penger i fjorårets statsbudsjett til arbeidsorientert uføretrygd. Det er litt av bakgrunnen for spørsmålet. Jeg tillot meg å sende tidligere statsråd Mjøs Persen et skriftlig spørsmål før sommeren, der jeg spurte om det samme. Svaret var, kort oppsummert, at det skulle regjeringen komme tilbake til i budsjettet for 2024. Nå er budsjettet lagt fram, og det står bl.a. i omtalen av arbeidsorientert uføretrygd at det er behov for ytterligere dialog på en del områder. Det er bra med dialog, men går det an å være litt mer konkret på hva slags type dialog det er snakk om, og når vi kan begynne å se de faktiske vedtakene om arbeidsorientert uføretrygd for unge under 30 år?

Statsråd Tonje Brenna [13:42:19]: Jeg kan i hvert fall love representanten at hvis hun sender et nytt

spørsmål til denne statsråden, skal hun få et mer utfyllende svar enn det hun får nå, på stående fot.

Jeg mener det som er ideen bak en arbeidsorientert uføretrygd, og som egentlig er det gjennomgående for alle de ulike inngangene til samme tema her i dag og ofte ellers i debatten også, er målet om at det skal være mulig å oppleve at du har inntektssikring samtidig som du får prøve deg i arbeidslivet uten å oppleve at det er for høy risiko knyttet til å miste inntektssikringen. Der har vi et særlig ansvar overfor de unge, som vi vet i større og større grad faller utenfor, og som potensielt står overfor veldig mange år på utsiden av arbeidslivet hvis vi ikke foretar oss noe.

Både forsøk med arbeidsorientert uføretrygd og diskusjoner om ulike arbeidsmarkedstiltak og hvordan vi innretter ytelsene, kanskje særlig overfor de yngste potensielle arbeidstakerne våre, er altså viktige diskusjoner som jeg er helt sikker på at vi får gleden av å ha videre i Stortinget. Jeg lover også å svare mer utfyllende på et skriftlig spørsmål enn det jeg har gjort nå.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:43:29]: Jeg vil også bruke anledningen til å takke for gode svar fra talerstolen og ønske statsråden velkommen til denne komiteen.

Jeg må også benytte anledningen til å benytte ordene om å stå opp om morgenen, som ble brukt i en debatt. Svært mange av dem som da ble adressert, er blant dem som henvender seg til undertegnede. Det er selvfølgelig mange henvendelser som handler om fribe løpsgrensen, men også svært mange som handler om at man ikke får lov til å bidra, til tross for at man har lyst til å bidra.

Hvordan mener statsråden at man skal oppnå at den enkelte kan bidra med restarbeidsevne når man opplever å bli straffet, i verste fall hindret, av et rigid regelverk?

Statsråd Tonje Brenna [13:44:17]: Jeg takker for en hyggelig velkomst. Jeg tror spørsmålet representanten stiller, er i kjernen av det vi alle er på søken etter å finne svar på, nemlig: Hvordan sørger vi for at systemet vårt ikke støter folk ut, og hvordan premierer og viser vi at vi setter pris på den enkelte som tør og kan arbeide noe mer, også etter en periode på ytelse?

Jeg tror vi må tørre å stille oss spørsmål om hvorvidt det er lettere å bli gradert ufør når man er i jobb, enn det er å få jobb når man allerede er ufør. Det handler om hvordan vi får arbeidsliv og Nav-systemet vårt til å fungere sammen, det handler om samarbeid mellom helse-tjenesten og Nav, og det handler også om i hvilken grad den enkelte opplever at det er høy risiko knyttet til å miste inntekt dersom man prøver seg noe mer i arbeidslivet. Derfor vil jeg følge opp dette både gjennom en

stortingsmelding om arbeidsmarkedstiltak og ved at vi snart vil lyse ut et oppdrag for å få mer kunnskap til å kunne vurdere å øke fribeløpet.

Jeg er helt sikker på at vi også kommer til å diskutere dette videre med Stortinget, men jeg tror både representanten og undertegnede har et felles mål, nemlig at det skal lønne seg å jobbe, og at flere skal få mulighet til å delta i arbeidslivet.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:45:18]: Jeg vil benytte anledningen til å stille statsråden et spørsmål om fribeløpet. Det er kanskje et tankeeksperiment, men kunne man sett på muligheten for at man faktisk bidro og hadde en inntekt, istedenfor å være en ren utgiftspost i form av at man mottar en uføretrygd? Da er man jo også med på å gi skatteinntekter til samfunnet og i neste omgang med på å sikre bærekraften.

Er det mulig for statsråden å ta med seg det og se også på de sidene når man skal gjøre seg opp en mening i denne saken?

Statsråd Tonje Brenna [13:45:51]: Jeg tar med meg de innspillene som Stortinget har, både i denne debatten og ellers. Jeg tror det er en fare for at vi går oss litt vill i fribeløpsdiskusjonen, ikke fordi det ikke er en viktig diskusjon – det er den – men for veldig mange mennesker er det ikke dette det handler om. Det handler f.eks. om tilbakebetalingsløsningene våre hvis man blir friskere eller sykere i løpet av et år. Det handler om hvorvidt man opplever at det er stor risiko knyttet til å jobbe noe mer, og det handler ikke minst om muligheten til å jobbe noe hvis man ikke kan jobbe fullt, og de tilpasningene arbeidsgiver gjør eller ikke gjør for å inkludere flere i arbeidslivet. Så vi tar definitivt med oss tilbake de innspillene som kommer, både fra denne debatten og ellers.

Jeg tror vi er helt avhengig av å få både arbeidsgivere, arbeidstakere og bedrifter med på laget for å diskutere videre: Hva skal til for at den enkelte arbeidsgiver tør å ta det som kan oppleves som en risiko knyttet til det å ansette personer som ikke er 100 pst. friske 100 pst. av tiden, som – ærlig talt – de aller færreste av oss er gjennom et helt liv.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:47:00]: Jeg vil også ønske den nye statsråden hjertelig velkommen til å møte komiteen her i salen.

Jeg vil også gå tilbake til fribeløpet: Det er viktig å huske at høyre regjeringen altså kuttet fribeløpet ned til 0,4 G. Når uføre får beskjed om at det på den ene siden skal lønne seg å jobbe, og gjør nettopp det innenfor regelverket, men bare får lov til å tjene ca. 47 000 kr i løpet av et helt år, og andre opplever – på så mange andre måter – at inntekt de måtte tjene innenfor regelverket mens de mottar

ytelser, også blir trukket og avkortet, da lurer jeg på om statsråden skjønner at de blir provosert. Jeg lurer også på, tatt i betraktning at regjeringen da må følge opp en enighet med SV om å vurdere en økning av fribeløpet: Hva tenker statsråden om å gjøre nettopp det?

Statsråd Tonje Brenna [13:47:56]: Jeg synes det er et godt forslag, som jeg ser fram til å følge opp. Jeg tror også det er klokt å få noe hjelp til å vurdere hvilke effekter det kan ha, før vi bestemmer oss for hvordan vi skal løse spørsmålet om å øke fribeløpet, for det har så stor innvirkning på så mange tusen enkeltmenneskers liv. Hvilke utbetalinger man får i Nav-systemet, påvirker naturligvis også hverdagen til veldig mange mennesker. Så jeg ser fram til å følge opp det vedtaket, og jeg opplever ikke at det er noe SV «sleper» undertegnede til – hvis det er det representanten egentlig er ute etter å spørre om.

Jeg tror at vi må diskutere mer hvordan vi inkluderer flere, særlig unge uføre, i arbeidslivet. Det henger selvfølgelig sammen med fribeløpet, men det henger også sammen med hvor fleksibelt og imøtekommende systemet vårt er overfor den enkelte. Jeg tror ganske mange opplever at det tilbudet man møter idet man trosser opp på Nav, er for firkantet og for lite individrettet. Det må vi prøve å gjøre bedre, spesielt overfor de unge, bl.a. gjennom ungdomsgarantien.

Mímir Kristjánsson (R) [13:49:08]: Jeg vil også benytte anledningen til å ønske statsråden velkommen til komiteen. Det tror jeg skal bli kjekt.

Jeg vil ta fatt i noe som statsråden sa i stad, som jeg på en måte er veldig enig i, nemlig at vi ikke bare skal gå oss vill i dette fribeløpet. For det første finnes det jo minsteytelser som også folk som ikke har noen restarbeidsevne i det hele tatt, får, og dem hjelper det ingenting at man øker fribeløpet – de må få økte permanente ytelser.

For det andre er det en rekke andre ytelser i dette villniset av et Nav-system som kan gjøre at en blir straffet hvis en jobber litt ved siden av. Jeg nevnte barnetillegg, og man har jo ingen form for fribeløp innenfor arbeidsavklaringspenger, innenfor sosialhjelp. Det finnes en rekke sånne ordninger, og jeg føler vel at det dukker opp nye, sjokkerende greier nærmest ukentlig fra folk som har havnet i et eller annet uføre.

Så spørsmålet er: Hadde det vært en idé at man utvider den kunnskapsinnhenting man nå setter i gang med fribeløpet, til å gjelde en del andre ordninger, for på en måte å opprettholde det samme målet, bare i de andre ordningene?

Statsråd Tonje Brenna [13:50:13]: Takk for nok en hyggelig velkomst. Jeg ser også fram til å arbeide sammen med komiteen.

Det oppdraget knyttet til fribeløp er allerede tilnærmet klart, så det kommer til å gå som planlagt, men i arbeidet med stortingsmeldingen om arbeidsmarkedspolitikken mener jeg definitivt det er interessant å se på dette.

Det som er helt klart, er at skal vi klare å justere på ytelsessystemet vårt på en måte som gjør at folk reelt sett opplever at de får igjen for å jobbe, og ikke opplever at det er stor risiko for f.eks. å miste inntekt på grunn av det, må vi se det sammen med aktivitet og muligheten for å bli inkludert i arbeid. Så jeg er egentlig enig i representantens inngang her, at vi må se de to tingene i sammenheng. Vi må gjøre mer for at særlig unge mennesker skal kunne delta, at man ikke opplever at det nærmest er farlig å tjene noe mer fordi du blir redd for avkorting, og at du til slutt må gjøre opp med Nav – uten nødvendigvis å ha verdens største sparegris å ta det fra.

Jeg mener det er gode innspill representanten kommer med, og vil selvfølgelig se nærmere på dette. Jeg tror dette er noe av løsningen framover.

Presidenten [13:51:13]: Replikkordskiftet er avsluttet.

Torbjørn Vereide (A) [13:51:28]: Framleis er det iallfall eitt innlegg igjen, men eg ønskjer likevel, som saksordførar, å seie at det har vore ein veldig god debatt. Det har vore ein søkjande debatt der vi ikkje er låste i rigide partipolitiske båsar, men kjem kvarandre i møte med spørsmål om korleis vi kan få til dette i praksis, og er ærlege på at vi ikkje har all kunnskap om korleis dette skal gå føre seg.

Eg ønskjer også å seie at ei viktig problemstilling vi må finne ut av, saman med dette arbeidet, er svaret på følgjande spørsmål: Kva arbeidsplassar er det desse menneska skal få lov til å kome inn i? Det er klart at om ein har veldig varierende arbeidsevne, at det er grenser for om ein klarar å jobbe noko særleg meir enn ei 10 pst-stilling fordelt på eit år, med litt ulik deltaking frå månad til månad, har psykiske utfordringar, har muskel- og skjelettplager eller manglar fullført vidaregåande skule, må vi gjere noko meir for at det skal vere ei reell mogleikheit å delta i arbeidslivet. Der er det eit stort gap både i det private og i det offentlege – på statlege arbeidsplassar, men også ute i kommunane. Det langsiktige arbeidet med å sjå på ein heilskap der ein kan kvalifisere og inkludere fleire folk inn i arbeidslivet, er ein viktig tematikkk å bruke tid på.

Så ønskjer eg å gjenta det forslagsstillar Olsen sa: Dette handlar òg i botn og grunn om å sørgje for at folk føler seg verdsette, at dei er klare over at vi treng deira kompetanse, at dei ikkje er ei byrde eller noko sånt, men resursar som vi alle vil ha stor nytte og glede av å få med inn i våre arbeidsplassar.

Tuva Moflag (A) [13:53:45]: Ved en inkurie ønsket ikke jeg den nye statsråden velkommen til komiteen da jeg tok ordet ved en tidligere sak behandlet på dagens sakskart, så da måtte jeg nesten ta ordet i denne saken for å få gjort det.

Til selve saken vi har til behandling, og noe som faktisk er omtalt i en merknad fra Høyre i innstillingen: Unge og nye mottakere på uføretrygd får ofte en full uføregrad, mens de som er eldre uføre, gjerne har en gradert uføregrad. Jeg tenker at det er en utvikling her som vi er nødt til å ta tak i, og som i grunnen er bekymringsfull. Statsråden var også inne på det i replikkordskiftet når hun sier at det er vanskeligere å komme inn i jobb hvis man først har blitt ufør, enn det er å trappe ned fra et eksisterende arbeidsforhold. Det tenker jeg er noe som vi må ha med oss inn i den videre politikktutviklingen.

Jeg har selv en mann som er elektriker, og som har fått MS og blitt delvis ufør på grunn av det. Han har en arbeidsgiver som kjenner ham godt og vet hva han er god for og hva han kan bidra med, til tross for at han har fått en kronisk sykdom. Kanskje hadde det vært vanskeligere hvis situasjonen var motsatt, at man kom til en arbeidsgiver med det som på papiret kanskje framstår som en usikkerhet.

Vi vet også at de unge i dag som blir uføre, og som er en del av den statistikken vi er bekymret for, ofte har et annet sykdomsbilde enn dem som ble uføre tidligere. Mens det tidligere kanskje var muskel- og skjelettplager som var mest vanlig, er det nå psykiske plager, noe som kanskje kan gjøre inntredenen og møtet med arbeidslivet enda vanskeligere hvis man ikke har vært på innsiden i utgangspunktet.

Jeg er derfor veldig glad for at denne debatten har løftet blikket litt utover fribeløp og avkorting, og at statsråden peker på stortingsmeldingen som skal komme om arbeidsmarkedstiltak, for jeg tror dette også handler veldig mye om hva slags arbeidsliv som tar imot disse som har en delvis arbeidsevne, og hvordan vi skal få dem med på innsiden.

Mimir Kristjánsson (R) [13:56:13]: Jeg må si jeg synes det var litt overmodig av representanten Vereide å takke for en konstruktiv debatt når jeg hadde et innlegg igjen! – Nei da.

Her er vi inne på en rekke med ganske viktige problemstillinger. I likhet med andre er jeg også glad for den arbeidsmarkedsmeldingen som skal komme. Jeg tror at hvis man skal se arbeidslinjen i et positivt og ikke negativt lys, er det avgjørende å forstå at det er arbeidslivet man er nødt til å gjøre noe med for å inkludere flere, og at man ikke kan løse arbeidslivets problemer gjennom å være strenge med folk som går på trygd. Den tenkemåten er det avgjørende at vi legger bak oss, tror jeg.

Jeg tok egentlig ordet for å gå litt i rette med noe som partiet Høyre gjentatte ganger har tatt opp i forbindelse med dette med fribeløpet, og de gjør det igjen også i merknads form her. Det er riktig at Solberg-regjeringen gikk inn for en omlegging av fribeløpet. Egentlig gikk man inn for en fjerning av det som var fribeløp, og så ville man i stedet få en halv avkorting opp til 1,2 G. Det vil si at ikke én krone skulle være uten noen form for avkorting. Dette skapte jo et ramaskrik blant svært mange uføretrygdede folk – ikke primært så mye på grunn av det økonomiske som at de da umiddelbart måtte begynne å melde inntekter inn til Nav allerede fra første krone. For en del av de menneskene som har negative erfaringer med Nav, negative erfaringer med offentlig byråkrati, er skrekken for å ha gjort noe feil, for å ha mottatt for mye penger som man så året etterpå blir nødt til å betale tilbake, i seg selv ofte viktigere enn selve avkortingsbeløpet. Derfor var det veldig gledelig at dagens regjering skrotet det forslaget som jeg egentlig opplevde nærmest ved et arbeidsuhell hang med i det første statsbudsjettet fra regjeringen Støre, og at man beholdt et fribeløp, sånn som man har i dag.

Jeg vil stå veldig sterkt på at man godt kan ha en halv avkorting over et visst fribeløp hvis det er det man ønsker, men at man bør ha et fribeløp i bunnen som gjør at ikke hver minste lille småjobb setter en i den klemmen at man må inn og rapportere det til Nav og kanskje frykte å få for mye og dermed få en tilbakebetalings sak.

Den siste lille detaljen med denne historien er at i tillegg til en omlegging av ordningen var det også et sparetiltak, der man skulle avkorte 200 mill. kr mer i trygd – hvis jeg husker riktig – enn det man hadde gjort før. Høyres fortelling om denne omleggingen bør altså inkludere at det ville gjort at trygdede folk ville fått mer av inntektene sine avkortet, og det syns jeg vel kanskje jeg var nødt til å si.

Presidenten [13:59:09]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Stortinget tar nå pause fram til votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 14.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Svein Harberg

Votering

Presidenten [15:01:26]: Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 2, debattert 7. november 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Sveinung Rotevatn om at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon (Innst. 25 S (2023–2024), jf. Dokument 8:227 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det blir votert over forslagene nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge hva som må til for å innføre løpende barnehageopptak.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på en egnet måte innen januar 2025, med en modell som åpner for minimum to barnehageopptak i året.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 82 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:227 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Sveinung Rotevatn om at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en forpliktende plan for Stortinget som tar sikte på at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon, uansett barnets alder.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble innstillingen vedtatt med 75 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.40)

Votering i sak nr. 3, debattert 7. november 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om en mer motiverende videregående skole (Innst. 28 S (2023–2024), jf. Dokument 8:241 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ti forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
 - forslag nr. 3, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslagene nr. 4–10, fra Abid Raja på vegne av Venstre
- Det blir votert over forslagene nr. 4–10, fra Venstre. Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en alternativ fag- og timefordeling for videregående opplæring som tar høyde for at undervisningen kan organiseres i moduler, der elevene får muligheten til å konsentrere seg om færre fag på samme tid, i kortere terminer og med sluttvurdering.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonalt fastsatt struktur for modulbasert opplæring, slik at skoleeiere og skoler enkelt kan velge å ta i bruk modulbasert opplæring i sine videregående skoler, slik at elevene får muligheten til å konsentrere seg om færre fag på samme tid, i kortere terminer og med sluttvurdering.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke mulighetene til å ta fag på tvers av studieretningene og vurdere å fjerne skillet mellom studiespesialisering og yrkesfag, slik at sluttkompetansen avgjøres av elevens sammensetning av fag.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å øke antall timer programfag på studiespesialiserende utdanningsprogram i videregående opplæring.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre reglene for programfag, slik at elevene kan velge programfag å fordype seg i utenom programområdene.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at elevene på studiespesialiserende utdanningsprogram får muligheten til å ta valgfag allerede fra Vg1.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om ex.phil.-undervisningen kan tilbys som valgfag til studiespesialiserende utdanningsprogram.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 94 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi for en styrket oppfølgingstjeneste for unge utenfor opplæring og arbeid over hele landet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med en ny fag- og timefordeling i videregående opplæring vurdere hvordan økt faglig fordypning og konsentrasjon, gjennom organisering av fag og timer i kortere terminer eller moduler, kan bidra til økt læring og relevans for elevene.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 61 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om hvordan Oppfølgingstjenesten i fylkene kan spille en større rolle gjennom å inkludere flere i videregående opplæring og arbeid, med mål om økt gjennomføring av videregående opplæring.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 58 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:241 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om en mer motiverende videregående skole – vedtas ikke.

Presidenten: Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.49)

Presidenten: Sakene nr. 4 og 5 var interpellasjoner.

Votering i sak nr. 6, debattert 7. november 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap) (Innst. 37 L (2023–2024), jf. Prop. 120 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Dagfinn Henrik Olsen satt fram ett forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med lovendringer slik at sykepleiere som mottar alderspensjon etter kapittel 4 eller tjenestepensjonsberegnet AFP etter § 7 tredje ledd, ikke skal gjeninnmeldes i ordningen, med mindre vedkommende har arbeidet i minst 168 timer i løpet av kvartalet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.27)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (opphevelse av minstegrensen for rett til medlemskap)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd skal lyde:

Arbeidstakere *ansatt* i statens *tjeneste* er medlemmer av *Pensjonskassen*.

§ 5 andre ledd andre punktum oppheves.

§ 46 andre ledd skal lyde:

Når en arbeidstaker samtidig har arbeid som omfattes av annen pensjonsordning som Pensjonskassen har sluttet overenskomst med etter første ledd, kan partene også slutte overenskomst *om fastsetting* av pensjonsgrunnlag, beregning og utbetaling av pensjon.

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. *omfatter*, med de unntakene som følger av denne *loven*, *apotekere* og *arbeidstakere* tilsatt ved *apotek*.

§ 1 andre ledd oppheves. Nåværende § 1 tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

III

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Unntatt fra medlemskap *er sykepleiere* som gjør tjeneste på pensjonistvilkår. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tjeneste på pensjonistvilkår.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Løpende alderspensjon reduseres eller faller bort dersom pensjonisten på ny tar innskuddspliktig *stilling*.

IV

I lov 12. februar 2010 nr. 4 om pensjonsordning for oppdragstaker i statlig beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem gjøres følgende endringer:

§ 1 andre ledd oppheves.

§ 3 andre ledd andre punktum oppheves.

V

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 82 representanter hadde stemt for innstillingen og 13 representanter hadde stemt imot.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.54)

Hege Bae Nyholt (R) (fra salen): Jeg fikk ikke registrert min stemme.

Presidenten: Da flere representanter ikke har fått registrert sin stemme, tar vi voteringen på nytt.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.40)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 83 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.02)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at pensjonerte sykepleiere har gode insentiver for å jobbe i mindre stillinger i det offentlige, herunder vurdere unntak for innmelding i pensjonsordningen for sykepleiere. Dette bør gjøres i samråd med partene, og regjeringen skal komme tilbake til Stortinget før lovendringen trer i kraft.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 83 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.29)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen utrede om offentlig godkjente sykepleiere ansatt i bemanningsforetak og som leies ut til institusjoner under sykepleierpensjonsloven, også bør være medlemmer i pensjonsordningen for sykepleiere.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 62 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.49)

Votering i sak nr. 7, debattert 7. november 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i arbeidsmiljøloven (forskriftshjemmel om lovens anvendelse for dykkeoperasjoner) (Innst. 29 L (2023–2024), jf. Prop. 122 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Dagfinn Henrik Olsen på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 2, fra Dagfinn Henrik Olsen på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 3, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 4 og 5, fra Dagfinn Henrik Olsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber om at det etableres en forskrift i skipssikkerhetsloven som ivaretar påmønstrer mannskap som har dykking som en del av deres jobb om bord på et skip. Denne forskriften skal gjelde for selve dykkeroperasjonen og den som utfører dykkingen.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 77 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå vernelovgivningen for maritimt personell slik at denne er like god som vernelovgivningen for landbaserte stillinger.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 71 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.09)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen presisere i forskrift at arbeidsmiljølovens virkeområde også gjelder utenlandske skip, og hvilket geografisk virkeområde som gjelder, ettersom skip i havbruk tidvis benyttes utenfor Norge.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre i forskrift hvem som har ansvar for sikkerheten når det gjelder dykkeoperasjoner, og at det må presiseres dersom det er skipsføreren som har dette ansvaret.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 79 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, definere bedre hvilke virksomheter som har dykking som del av sin ordinære virksomhet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 72 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i arbeidsmiljøloven (forskriftshjemmel om lovens anvendelse for dykkeoperasjoner)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. skal § 1-2 andre ledd lyde:

(2) Unntatt fra loven er:

a. sjøfart, fangst og fiske, herunder bearbeiding av fangsten ombord i skip, men likevel slik at dykkeoperasjoner og losing er omfattet av loven

b. militær luftfart som omfattes av luftfartsloven.

Departementet kan gi forskrift om unntak fra loven for sivil luftfart og annen statsluftfart enn militær luftfart og om særregler for slik luftfart og om lovens anvendelse for dykkeoperasjoner og om særregler og unntak for slike operasjoner.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 79 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.35)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 80 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.59)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8, debattert 7. november 2023

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland om et mer fleksibelt uføresystem (Innst. 27 S (2023–2024), jf. Dokument 8:240 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Dagfinn Henrik Olsen på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 4, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Mimir Kristjánsson på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 5, på vegne av Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å midlertidig øke fribeløpet for uføre til inn-til 1 G ut 2023.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 92 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan velferdsytelsene påvirkes av at mottakerne har arbeidsinntekt, og komme med forslag til lovendringer som forenkler inntektsrapportering for stønadsmottakere, og som sikrer at de får beholde mer av sin lønn og stønad. Gjennomgangen skal ikke begrenses til, men skal minimum vurdere, følgende temaer:

- a. Hvorvidt folkevalgt arbeid og honorarer for verv i lag og foreninger skal avkortes på samme måte som andre inntekter
- b. Innføring av fribeløp for sosialhjelpsmottakere
- c. Innføring av fribeløp for mottakere av arbeidsavklaringspenger
- d. Heving av inntekt før uførhet for uføretrygdede på minsteytelse
- e. Heving av inntektsgrensen for å motta barnetillegg i sosiale ytelser
- f. Endring av regelverket for samordning av dagpenger og andre sosiale ytelser slik at for eksem-

pel uføre får like mye dagpenger som friske personer i samme situasjon.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 84 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.03)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at personer som får en lønnsforhøyelse, ikke blir trukket i uføretrygden av Nav.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en økning i fribeløpsgrensen for uføre.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 71 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til et forenklet uføresystem der all restarbeidsevne lettere skal kunne kombineres med en gradert uføretrygd, slik at personer med nedsatt arbeidsevne ikke blir tvunget over på 100 pst. uføretrygd.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 67 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:240 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland om et mer fleksibelt utføresystem – vert ikkje vedteke.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 69 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.17)

Sak nr. 9 [15:13:26]

Referat

1. (65) Endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (oppfølging av forslag i statsbudsjettet 2024) (Prop. 9 L (2023–2024))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (66) Endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutfgifter (justering av terskelverdi) (Prop. 10 L (2023–2024))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (67) Endringer i statsbudsjettet 2023 under Barne- og familiedepartementet (tilleggsføring til det statlege barnevernet) (Prop. 8 S (2023–2024))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
4. (68) Endringer i helselovgivinga (organisatoriske endringer i sentral helseforvaltning) (Prop. 11 L (2023–2024))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
5. (69) Endringer i lov om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser (hjem-

mel for registreringsplikt for statssekretærer og politiske rådgivere) (Prop. 12 L (2023–2024))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for Stortingets presidentskap til uttalelse før innstilling avgis.

6. (70) Riksrevisjonens årlige rapport om revisjon – fra statsbudsjett til statsregnskap 2022 (Dokument 1 (2023–2024))
7. (71) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget (Dokument 3:1 (2023–2024))
Enst.: Nr. 6 og 7 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (72) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Andreas Sjalg Unneland og Mona Fagerås om å sikre beredskap og driftsstabilitet på norsk jernbane (Dokument 8:28 S (2023–2024))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
9. (73) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Marian Hussein, Andreas Sjalg Unneland og Kirsti Bergstø om norsk støtte til etterforskning av krigsbrottsverk på Gaza, Vestbreidda og i Israel (Dokument 8:29 S (2023–2024))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
10. (74) Samtykke til godkjenning av protokoll av 17. juni 2022 om endring av Marrakesh-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (innsetting av avtalen om fiskerisubsidier) (Prop. 7 S (2023–2024))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for næringskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten [15:14:19]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.15.

